

คู่มือกฎหมาย

ที่เกี่ยวข้องกับสัมปทานประกอบกิจการประปา

สำนักบริหารจัดการน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คำนำ

น้ำประปา เป็นสาธารณูปโภคพื้นฐานที่รัฐจะต้องให้บริการแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยหน่วยงานที่ให้บริการด้านน้ำประปาของรัฐ ได้แก่ การประปานครหลวง การประปาส่วนภูมิภาค รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการให้บริการน้ำประปาแก่ประชาชนเนื่องจากหน่วยงานของรัฐไม่สามารถที่จะให้บริการสาธารณูปโภคพื้นฐานได้ทั้งหมด จึงเปิดโอกาสให้เอกชนที่มีความสามารถและมีเงินทุนในการจัดทำบริการสาธารณะเป็นผู้ให้บริการแทนรัฐโดยการให้สัมปทาน

การประกอบกิจการประปา ถือเป็นกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภค ที่อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยและความผาสุก ของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นกิจการที่จำหน่ายให้แก่ประชาชนโดยตรง หน่วยงานภาครัฐ รวมถึงหมู่บ้านจัดสรร รัฐจำเป็น ต้องมีการควบคุมโดย ให้มีหน่วยงาน กำกับ ดูแล เพื่อให้ประชาชนผู้รับบริการ ได้รับความเป็นธรรมและประโยชน์สูงสุด

คู่มือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัมปทานประกอบกิจการประปาเล่มนี้ เป็นฉบับปรับปรุงใหม่ให้มีเนื้อหาที่ตรงประเด็น กระชับ เข้าใจง่าย เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ที่จะยื่นขอ ดำเนินการเกี่ยวกับประปาสัมปทาน และประชาชนทั่วไปที่สนใจ สามารถนำคู่มือนี้ไปศึกษาและใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

กรมทรัพยากรน้ำ

สิงหาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 กิจการประปาสัมปทาน	1
1.2 กฎหมายมหาชนกับการจัดทำบริการสาธารณะ	3
1.3 ลักษณะเฉพาะของกฎหมายมหาชน	4
1.4 ลักษณะสำคัญของการบริการสาธารณะ	5
1.5 สถานะของสัมปทานประกอบกิจการประปา	6
บทที่ 2 การให้บริการน้ำประปาของไทย	
2.1 การให้บริการโดยหน่วยงานของรัฐ	7
2.2 การให้บริการโดยเอกชน	12
บทที่ 3 กฎหมายประปาสัมปทาน	
3.1 ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515	13
3.2 ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทานประกอบกิจการประปาเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน พ.ศ. 2554	15
3.3 ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติกิจการตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๕ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการประปา ลงวันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓	23
3.4 ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดแบบบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๕๓	24
บทที่ 4 เอกสารหลักฐานประกอบคำขอดำเนินการเกี่ยวกับประปาสัมปทาน	
4.1 การขอรับสัมปทาน	25
4.2 การขออนุญาตจำหน่ายน้ำ	36
4.3 การขอขยายเขตสัมปทาน	36
4.4 การต่ออายุสัมปทาน	36
4.5 การขอโอนสัมปทาน	38
4.6 การขอปรับอัตราค่าน้ำและค่ารักษามาตรวัดน้ำ	39
4.7 การขอเพิ่มกำลังการผลิต	40
4.8 การขอความเห็นชอบเป็นผู้ตรวจบัญชีของผู้รับสัมปทาน	40
4.9 การขอเลิกประกอบกิจการประปาสัมปทาน	42

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องตามข้อบังคับและเงื่อนไขในสัมปทานประกอบกิจการประปา	
5.1 ว่าด้วยลักษณะอายุและการใช้สัมปทาน	43
5.2 กฎข้อบังคับว่าด้วยการก่อสร้างการตั้งโรงงานทำการประปาและเครื่องอุปกรณ์ และการเริ่มจำหน่ายน้ำประปา	46
5.3 กฎข้อบังคับว่าด้วยการบำรุงรักษาและกิจการที่ทำขึ้นใหม่	47
5.4 ข้อบังคับว่าด้วยการดำเนินกิจการ	49
5.5 ว่าด้วยสัมปทานสิ้นอายุและการเพิกถอนสัมปทาน	54
5.6 ว่าด้วยข้อความเบ็ดเตล็ด	55

บรรณานุกรม

- ภาคผนวก ก ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58
- ภาคผนวก ข ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับ
สัมปทานประกอบกิจการประปาเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน พ.ศ. 2554
- ภาคผนวก ค ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติ
กิจการตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 เฉพาะ
ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการประปา ลงวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2553
- ภาคผนวก ง ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดแบบบัตรประจำตัวพนักงาน
เจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2553
- ภาคผนวก จ ประกาศกรมอนามัย เรื่อง เกณฑ์คุณภาพน้ำประปาดื่มได้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 กิจการประปาสัมปทาน

น้ำประปา เป็นสาธารณูปโภคพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชนและยังเชื่อมโยงไปถึงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมด้วย สำหรับประเทศ พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา เยอรมัน ฝรั่งเศส อังกฤษ สิงคโปร์ ฯลฯ ล้วนให้ความสำคัญกับสาธารณูปโภคประเภทน้ำประปาเป็นลำดับต้น ๆ เมื่อเทียบกับสาธารณูปโภคประเภทอื่น แต่ในประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทยยังไม่สามารถจัดให้มีบริการน้ำประปาได้ทั่วถึงตามความ ต้องการของประชาชนได้ทั้งหมด เนื่อง จากข้อจำกัดด้านต่ าง ๆ ของภาครัฐ อาทิเช่น งบประมาณ บุคลากร เทคโนโลยีที่เหมาะสม เป็นต้น ซึ่งรัฐเองก็พยายามดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ครอบคลุม ทั่วถึงและเป็นธรรม

การที่กิจการประปาเป็นสาธารณูปโภคพื้นฐานที่รัฐจะต้องจัดให้ บริการแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม แต่รัฐมีภารกิจมากมายในการพัฒนาประเทศ ทำให้ งบประมาณแผ่นดินที่ใช้ในการบริหาร อาจมีไม่เพียงพอที่จะนำมาดำเนินการจัดหาสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อให้บริการแก่ประชาชนได้ อย่างทั่วถึง แต่รัฐก็มีวิธีที่จะช่วยให้การสร้างสาธารณูปโภค ขึ้นพื้นฐานมีเพียงพอกับความ ต้องการของประชาชนและสอดคล้องกับ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ของประเทศ โดยที่รัฐไม่ต้องใช้งบประมาณแผ่นดินเพิ่มขึ้น นั่นคือ ให้เอกชนเข้ามาลงทุนและดำเนินการแทนรัฐ โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ที่เรียกว่า “การให้สัมปทาน” นอกจากนี้จะเป็นวิธีการหนึ่ง ที่จะลดการใช้งบประมาณแผ่นดินแล้ว รัฐยังได้รับค่าสัมปทานจากเอกชนที่ เข้ามาจัดทำบริการแทนรัฐอีกด้วย การที่รัฐให้สัมปทาน แก่เอกชนถือว่าเป็นการมอบอำนาจ ผูกขาดช่วงระยะเวลาหนึ่งในการให้บริการสาธารณูปโภคแก่ประชาชน แม้ว่าโดยทั่วไปการผูกขาดจะ ทำให้เกิดผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศที่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีโดยรวมหลายประการ ที่สำคัญคือ ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ผูกขาดสามารถที่จะควบคุมปริมาณการผลิตและกำหนดราคาขายได้ ซึ่งผู้ผูกขาดมักจะตั้งราคาสูงเกินไป จึงเป็นหน้าที่สำคัญของรัฐที่ต้องควบคุมและกำกับดูแลไม่ให้ผู้ประกอบการที่มีสิทธิ์ผูกขาดในการให้บริการแทนรัฐเอาเปรียบผู้บริโภคหรือประชาชนได้ ในกรณีการให้สัมปทานนี้ รัฐจึงเป็นผู้อนุญาตให้มีการผูกขาดด้านการจัดให้มีบริการสาธารณูปโภคแทนรัฐ โดยรัฐยังให้การคุ้มครองประชาชนและปกป้องผลประโยชน์ของรัฐด้วยการออกกฎหมายมา ควบคุมและให้มีหน่วยงานรัฐทำหน้าที่กำกับดูแลการให้บริการของผู้รับสัมปทาน ซึ่งมีการกำหนดแนวทาง วิธีการ และขอบเขตแห่งการจัดทำบริการสาธารณะ พร้อมทั้งกำหนดข้อบังคับและเงื่อนไขต่าง ๆ ให้ผู้รับสัมปทานปฏิบัติเพื่อป้องกันมิให้ผู้รับสัมปทาน เอาเปรียบประชาชนและแสวงหากำไรเกินควร จากการที่ได้รับสิทธิ์ในการผูกขาด ในการจัดทำบริการสาธารณูปโภคแทนรัฐ

การให้สัมปทานประกอบกิจการประปา รัฐดำเนินการภายใต้กฎหมายกลางที่ใช้ควบคุมกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภค¹ ที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยและความผาสุกของประชาชน ได้แก่ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 ซึ่งมีวัตถุประสงค์โดยรวม เน้นการควบคุมกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภคที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชน ซึ่งภายใต้กฎหมายดังกล่าวนี้มีได้มีเฉพาะกิจการ

¹ ข้อ 3 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515

ประปาเท่านั้น แต่ยังมี การรถไฟ การรถราง การขุดคลอง การเดินอากาศ การไฟฟ้า การชลประทานและอื่น ๆ ตามที่ได้ประกาศ อนึ่ง การที่กฎหมายฉบับนี้มีเจตนาที่จะมุ่งเน้นถึงการคุ้มครองผลประโยชน์ของสาธารณชน เป็นสำคัญนั้น แสดงว่า กฎหมายฉบับนี้มีลักษณะเป็นกฎหมายมหาชน เนื่องจากรัฐมีอำนาจควบคุมเอกชนได้ ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ด้วยเจตนาที่จะคุ้มครองผลประโยชน์ของมหาชนเป็นสำคัญ

การประกอบกิจการประปาสัมปทานในปัจจุบัน อยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ กรมทรัพยากรน้ำ ตามการปฏิรูประบบราชการเมื่อปี พ.ศ. 2545 โดยที่ผ่านมานั้นประเทศไทยได้ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่ประกาศใช้โดยคณะปฏิวัติไปหลายฉบับ แต่ฉบับที่ 58 ที่ใช้ควบคุมการประกอบกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภคนั้นยังบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน และได้มีการแก้ไข เพิ่มเติมบทบัญญัติของประกาศฉบับดังกล่าว โดยพระราชกฤษฎีกาแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 พ.ศ. 2545 จาก “กระทรวงมหาดไทย” มาเป็น “กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการประปา²

การแก้ไขบทบัญญัติของประกาศดังกล่าวด้วยเหตุว่า พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติให้จัดตั้งส่วนราชการขึ้นใหม่โดยมีภารกิจใหม่ ซึ่งได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 พ.ศ. 2545 นั้นแล้ว และเนื่องจากกฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติให้โอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐมนตรีผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในส่วนราชการเดิมมาเป็นของส่วนราชการใหม่ โดยให้มีการแก้ไขบทบัญญัติต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ที่โอนไปด้วย ฉะนั้น เพื่อให้เป็นไปตามหลักการที่ปรากฏในพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว จึงแก้ไขบทบัญญัติแห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 ให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจของส่วนราชการ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความชัดเจนในการปฏิบัติงาน โดยไม่ต้องไปค้นหาอีกว่า ภารกิจหรืออำนาจหน้าที่ที่ได้รับการโอนนั้นจะใช้บังคับตามกฎหมายใด

ดังนั้น กิจการประปาสัมปทาน จึงเป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมทรัพยากรน้ำ³ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ มีอำนาจหน้าที่ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการประปา และให้สำนักบริหารจัดการน้ำ ซึ่งเป็น ส่วนราชการกรมทรัพยากรน้ำ มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบ กำกับ ดูแลกิจการประปาสัมปทาน⁴ ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2545

ประปาสัมปทานเป็นบริการสาธารณะที่ดำเนินการเพื่อประโยชน์ของมหาชนเป็นสำคัญจึงต้องเกี่ยวข้องกับกฎหมายมหาชนและกฎหมายปกครอง เนื่องจากกฎหมายแม่บท คือ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 มีลักษณะเป็นกฎหมายปกครองที่ให้อำนาจมหาชนแก่หน่วยงานในการควบคุม

² มาตรา 131 แห่งพระราชกฤษฎีกาแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 พ.ศ. 2545

³ มาตรา 23(6) แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545

⁴ ข้อ 3 (5)(ค) แห่งกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมทรัพยากรน้ำกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๔๕

การประกอบกิจการประปาของเอกชน เพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจกับในหลักการเบื้องต้นของกฎหมายมหาชนด้วย

1.2 กฎหมายมหาชนกับการจัดทำบริการสาธารณะ

กฎหมายที่ใช้อยู่ในประเทศไทย สามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้หลายประเภท ขึ้นอยู่กับว่าจะใช้หลักเกณฑ์ใดในการพิจารณาแบ่ง⁵ แต่ในคู่มือเล่มนี้ผู้เขียนจะแบ่งประเภทของกฎหมายตามฐานะและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนเป็นหลัก ซึ่งแบ่งออกเป็นกฎหมายมหาชนและกฎหมายเอกชน⁶

กฎหมายมหาชน เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจหน้าที่แก่รัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้วแต่กรณี ในการดำเนินการต่าง ๆ รวมทั้งการให้บริการสาธารณะด้วยการมอบอำนาจหน้าที่ให้กระทำ ซึ่งเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงสถานภาพอันไม่เสมอภาคและเป็นสิ่งที่มีความชัดเจนในบทบัญญัติอยู่แล้ว⁷ การให้บริการสาธารณะตามหลักกฎหมายมหาชนนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ของสาธารณชนเป็นสำคัญ โดยจะ อธิบายให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องของกฎหมายมหาชนกับการบริการสาธารณะ ดังนี้

ศ. มอริส ดูเวเชย์ (Maurice Duverger) แห่งมหาวิทยาลัยปารีส ได้อธิบายว่า กฎหมายมหาชนหมายถึง กฎเกณฑ์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับสาธารณประโยชน์ (Interest General) ของประชาคม⁸

ศ.ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้อธิบายและเปรียบเทียบในเรื่องหลักประโยชน์สาธารณะไว้ ความว่า⁹

ในกฎหมายเอกชนถือว่า เอกชนต่างฝ่ายต่างมุ่งประโยชน์ส่วนตัวของตน กฎหมายจึงต้องถือว่า เอกชนเสมอภาคและเท่าเทียมกันตามกฎหมาย นิติสัมพันธ์ที่จะเกิดขึ้นจึงต้องอาศัยความสมัครใจเข้าก่อนนิติสัมพันธ์ระหว่างกัน ดังนั้น สัญญาจึงเป็นที่มาของนิติสัมพันธ์ส่วนใหญ่ในระหว่างเอกชนด้วยกัน แต่หากมีการโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่หรือไม่ปฏิบัติตาม สัญญาที่ตกลงกันไว้ เอกชนก็จะบังคับกันเองไม่ได้ จะต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อให้ศาลตัดสินและบังคับให้

ในกฎหมายมหาชน รัฐเป็นผู้ดูแลรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมหรือสาธารณชน ในกรณีที่ประโยชน์ส่วนตัวของปัจเจกชนไม่สอดคล้องกับประโยชน์ของสาธารณชนที่เรียกว่า ประโยชน์สาธารณะ จะต้องให้ประโยชน์สาธารณะมาก่อนหรืออยู่เหนือประโยชน์ส่วนตัวของปัจเจกชน ซึ่งถ้าปัจเจกชนไม่สมัครใจหรือไม่ยินยอมที่จะสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์สาธารณะ จะต้องให้รัฐโดยหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดูแลรักษาประโยชน์สาธารณะแทนในนามของสาธารณชนได้ โดยให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐสามารถใช้อำนาจหน้าที่บังคับปัจเจกชนเพื่อประโยชน์สาธารณะได้ ดังนั้น ประโยชน์สาธารณะหรือความต้องการของคน

⁵ ศรีราชา เจริญพาณิชย์. (2548). เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 17. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, หน้า 120

⁶ ศรีราชา เจริญพาณิชย์. อ้างแล้ว, หน้า 119

⁷ กิจปติ ก้องเบญจกุล. (2554). หลักกฎหมายมหาชน พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, หน้า 74

⁸ ภูริชญา วัฒนรุ่ง. (2542). หลักกฎหมายมหาชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, หน้า 105

⁹ ชาลูนชัย แสงวงศ์. (2552). กฎหมายปกครอง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, หน้า 26-27

หมู่มากในสังคม จึงเป็นหัวใจของกิจการของรัฐและเป็นวัตถุประสงค์ของการดำเนินการทุกอย่างของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

เมื่อมีหลักว่าหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในฐานะผู้แทนของรัฐต้องการทำเพื่อประโยชน์สาธารณะเท่านั้น ซึ่งต่างจากปัจเจกชนที่ทำการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ผลทางกฎหมายมหาชนที่ตามมาก็คือ รัฐ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีฐานะเหนือกว่าเอกชน

รศ.ดร. กิจบดี ก้องเบญจกุล คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้อธิบายว่า การบริการสาธารณะหมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้การอำนวยความสะดวกหรือในการควบคุมของฝ่ายปกครองเพื่อตอบสนองความต้องการของส่วนรวมหรือของประชาชน ซึ่งกิจการเหล่านั้นโดยสภาพแล้ว ไม่อาจบรรลุผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ได้ หากปราศจากการแทรกแซงของอำนาจที่มีอยู่ตามกฎหมาย¹⁰

จากนิยามข้างต้นจะเห็นว่า กฎหมายมหาชนกับการบริการสาธารณะนั้น เป็นเรื่องที่ต้องใช้หรือดำเนินการควบคู่กันไป เนื่องจากทำให้บริการสาธารณะนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ของสาธารณะทั้งขนาดและปริมาณ ส่วนกฎหมายมหาชนเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติให้การจัดทำบริการสาธารณะเป็นหน้าที่ของรัฐ จึงจำเป็นต้องอาศัยอำนาจที่เหนือกว่าปัจเจกชนทั่วไป คือ อำนาจตามกฎหมายมหาชนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามความมุ่งหมายแห่งประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ

1.3 ลักษณะเฉพาะของกฎหมายมหาชน

กฎหมายมหาชนมีลักษณะดังต่อไปนี้¹¹

1) เป็นกฎหมายที่ใช้ในการปฏิรูป ซึ่งเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายมหาชน เพื่อการปรับปรุงกฎหมายหรือกำหนดข้อบังคับขึ้นใหม่ให้มีความทันสมัยมากขึ้นได้ เช่น การออกกฎหมายใหม่ใช้แทนฉบับเก่าที่ล้าสมัย

2) เป็นกฎหมายที่ใช้กับนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชนและบุคคลธรรมดา โดยสามารถบังคับใช้กับนิติบุคคลที่เป็นหน่วยงานของรัฐและเอกชนหรือบุคคลธรรมดาได้ กรณีประปาสัมปทานเห็นได้จากผู้รับสัมปทานที่มีทั้งนิติบุคคลและบุคคลธรรมดา

3) เป็นกฎหมายที่มีเพื่อสาธารณประโยชน์ ซึ่งการให้บริการน้ำประปา ถือว่าเป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์ เนื่องจากประชาชนทุกคนจำเป็นต้องใช้น้ำประปาในการดำรงชีวิตประจำวัน

4) เป็นกฎหมายที่ไม่เสมอภาคสามารถบังคับเอาได้ หากเอกชนที่เป็นผู้รับสัมปทานไม่ปฏิบัติตามสัญญาสัมปทาน ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อนแก่ประชาชนผู้รับบริการ รัฐอาจเพิกถอนสัมปทานได้โดยมีต้องถามความสมัครใจของเอกชนผู้รับสัมปทาน

¹⁰ กิจบดี ก้องเบญจกุล. อ้างแล้ว, หน้า 74

¹¹ กิจบดี ก้องเบญจกุล. อ้างแล้ว, หน้า 81

5) เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมอำนาจรัฐ หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่รัฐหรือฝ่ายปกครอง ซึ่งควบคุมโดยการกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งการให้ชี้แจง เหตุผลกรณีที่ไม่อนุญาตให้ดำเนินการตามคำขอของเอกชน

กฎหมายมหาชน มีคุ่มงหมายในการจัดทำบริการสาธารณะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองต่อผลประโยชน์ ของสาธารณชนเป็นหลัก ด้วยความเป็นธรรมและเสมอภาค ซึ่งกิจการประปาสัมปทาน ถือว่าเป็นการ บริการ สาธารณะรูปแบบหนึ่ง เพื่อให้ประเทศมีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่มุ่งตอบสนองความต้องการของสาธารณชน และช่วยคุ้มครองประชาชนให้มีน้ำประปาที่สะอาด ปลอดภัย และได้มาตรฐาน สำหรับการอุปโภคบริโภคเพื่อการ ดำรงชีวิตประจำวัน ในพื้นที่ซึ่งรัฐยังไม่สามารถให้บริการได้

1.4 ลักษณะสำคัญของการบริการสาธารณะ¹²

ในกรณีนี้จะอธิบายเฉพาะที่เกี่ยวกับกิจการประปาสัมปทาน ดังนี้

1) การบริการสาธารณะเป็นกิจกรรมที่อยู่ภายใต้การอำนวยการหรือในการควบคุมของฝ่ายปกครอง การให้บริการน้ำประปาของผู้รับสัมปทาน อยู่ภายใต้การควบคุมและกำกับดูแลของกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับในส่วนภูมิภาคมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ อ สำนักงาน ทรัพยากรน้ำภาค 1-11 และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ ประชาชนในการติดต่อขอทราบข้อมูลและยื่นคำร้องต่าง ๆ

2) การบริการสาธารณะต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ การให้บริการน้ำประปาในระบบสัมปทาน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบกิจการประปาเอกชนที่มี ความสามารถและพร้อมให้บริการในพื้นที่ซึ่งรัฐยังไม่สามารถให้บริการแก่ประชาชนได้ แต่ประชาชนทุกหมู่ เหล่าล้วนมีความจำเป็นต้องใช้น้ำประปาในการดำรงชีวิตประจำวันทั้งสิ้น ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเสมอภาคของ ประชาชนในการได้รับบริการจากรัฐ จึงต้องให้มีระบบประปาสัมปทาน

3) การบริการสาธารณะอาจมีการแก้ไขและเปลี่ยนแปลงได้เสมอโดยกฎหมาย ทั้งนี้ต้องเพื่อประโยชน์ โดยส่วนรวมของประชาชน

เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการให้บริการน้ำประปา รัฐอาจออกกฎหมายที่เป็นการแก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงลักษณะการให้บริการน้ำประปาของผู้รับสัมปทานได้ เพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์ของ ประชาชนส่วนใหญ่เป็นหลัก แต่ต้องไม่เป็นการสร้างภาระให้แก่ผู้รับสัมปทานมากเกินไป เช่น การเปลี่ยนแปลง มาตรฐานของคุณภาพน้ำประปา หรือระบบการให้บริการ เป็นต้น

4) การบริการสาธารณะจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง

ผู้รับสัมปทานจะต้องให้บริการน้ำประปาตลอด 24 ชั่วโมง ถ้าจะหยุดการจำหน่ายน้ำประปาในเวลาหนึ่ง เวลาใดต้องแจ้งให้ผู้ใช้น้ำทราบล่วงหน้าตามสมควร

¹² กิจบตี ก้องเบญจกฤษ. อ่างแล้ว, หน้า 75

5) การบริการสาธารณะจะต้องกระทำด้วยความเสมอภาค
การให้บริการน้ำประปาจะต้องบริการให้ทั่วถึงในเขตที่ได้รับสัมปทาน รวมทั้งการเก็บค่าบริการต่าง ๆ
จะต้องเป็นไปในอัตราเดียวกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ

1.5 สถานะของสัมปทานประกอบกิจการประปา

สัมปทาน เป็นสัญญาของทางราชการที่เก่าแก่ที่สุดรูปแบบหนึ่ง ซึ่ง ศ.ดร.ประยูร กาญจนกุล อธิบายว่า สัมปทาน เป็นวิธีการที่ฝ่ายปกครองมอบหมายให้เอกชนมีสิทธิจัดทำบริการสาธารณะอย่างหนึ่งอย่างใดภายในระยะเวลาที่กำหนดด้วยทุนและความเสี่ยงภัยของตนเอง โดยฝ่ายปกครองไม่ได้จ่ายเงินให้แก่ผู้รับสัมปทานแต่ให้ผลประโยชน์แก่ผู้รับสัมปทานเป็นการตอบแทน ด้วยการให้สิทธิที่จะเรียกเก็บค่าบริการหรือค่าตอบแทนจากประชาชนผู้ใช้ประโยชน์ในกิจการนั้น¹³

ปัจจุบันพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ได้บัญญัตินิยามของสัญญาทางปกครองไว้ว่า สัญญาทางปกครอง หมายความว่า สัญญาที่คู่สัญญาอย่างน้อยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นหน่วยงานทางปกครอง หรือเป็นบุคคลซึ่งกระทำการแทนรัฐ และมีลักษณะเป็นสัญญาสัมปทาน สัญญาที่ให้จัดทำบริการสาธารณะ หรือจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค หรือแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ¹⁴

เมื่อพิจารณาสัมปทานประกอบกิจการประปาแล้ว เห็นว่า คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเป็นหน่วยงานทางปกครองหรือเป็นบุคคลซึ่งกระทำการแทนรัฐ คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้กระทำการแทนรัฐตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการลงนามให้สัมปทานประกอบกิจการประปาแก่เอกชน เพื่อให้เอกชนผู้ได้รับสัมปทาน มีสิทธิในการให้บริการน้ำประปาแก่ประชาชนแทนรัฐ แต่ในบทนำของสัมปทานประกอบกิจการประปาระบุว่า “ให้ผู้รับสัมปทานทำการประปาและทำการจำหน่ายน้ำประปาภายใต้ข้อบังคับและเงื่อนไขดังต่อไปนี้” ซึ่งสำนักงานอัยการสูงสุดตีความว่า สัมปทานประกอบกิจการประปามีได้เป็นสัญญาทางปกครอง แต่เป็นข้อบังคับทางปกครองที่รัฐมนตรีกำหนดเงื่อนไขให้ผู้รับสัมปทานปฏิบัติหลังจากที่ได้รับสัมปทานประกอบกิจการประปาแล้ว ซึ่งเป็นอำนาจของรัฐมนตรีตาม ข้อ 7 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 ทั้งนี้ โดยหวังให้ข้อบังคับและเงื่อนไขในสัมปทานดังกล่าวเป็นหลักเกณฑ์การปฏิบัติของผู้รับสัมปทานที่ช่วยคุ้มครองผู้รับบริการ สาธารณชนและผลประโยชน์ของรัฐ เพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชนตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว

¹³ นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2546). สัญญาทางปกครอง. วิญญูชน, หน้า 143-160

¹⁴ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

บทที่ 2

การให้บริการน้ำประปาในประเทศไทย

การให้บริการน้ำประปา ถือเป็นบริการสาธารณะเพื่อจัดให้มีสาธารณูปโภคอย่างหนึ่ง ที่มีความสำคัญและเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ แม้ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 จะกำหนดให้การประปาเป็นกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภค¹⁵ ที่กระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน ผู้ที่ประกอบกิจการนี้จะต้องได้รับอนุญาตหรือได้รับสัมปทานจากรัฐมนตรี¹⁶ แต่ก็มีข้อยกเว้นในกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะว่าด้วยกิจการตามที่กำหนด การประกอบกิจการดังกล่าว ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยกิจการนั้น¹⁷ ซึ่งปัจจุบันหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานที่มีกฎหมายเฉพาะให้สามารถประกอบกิจการประปาได้ ซึ่งการให้บริการน้ำประปา ในประเทศไทย สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ดังนี้

2.1 การให้บริการโดยหน่วยงานของรัฐ

การให้บริการน้ำประปาของหน่วยงานรัฐที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดให้มีอำนาจและหน้าที่ในการให้บริการน้ำประปาแก่ประชาชน สามารถให้บริการน้ำประปาแก่ประชาชนได้ โดยไม่ต้องขอรับสัมปทานประกอบกิจการประปา ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรง

การมีอำนาจหน้าที่โดยตรงตามกรณีนี้ หมายความว่าสิ้นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการให้บริการน้ำประปาเพียงอย่างเดียว ซึ่งหน่วยงานรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ดังกล่าว มี 2 หน่วยงาน ได้แก่

- การประปานครหลวง(กปน.)

กปน. มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการด้านประปาในเขตท้องที่กรุงเทพฯ นนทบุรี และสมุทรปราการ¹⁸ ตามพระราชบัญญัติการประปานครหลวง พ.ศ. 2510 โดยไม่ต้องขอรับสัมปทานประกอบกิจการประปา

- การประปาส่วนภูมิภาค (กปภ.)

กปภ. มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการด้านประปาในเขตท้องที่ซึ่งอยู่นอกเขตที่การประปานครหลวง มีอำนาจดำเนินการ แต่ก็สามารถดำเนินการในเขตที่การประปานครหลวงมีอำนาจ ดำเนินการได้หากได้รับความเห็นชอบจากการประปานครหลวงแล้ว¹⁹ ตามพระราชบัญญัติการประปาส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2522 การประปา

¹⁵ ข้อ 3(5) แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515

¹⁶ ข้อ 4 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515

¹⁷ ข้อ 6 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515

¹⁸ มาตรา 6 (2) แห่งพระราชบัญญัติการประปานครหลวง พ.ศ. 2510

¹⁹ มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติการประปาส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2522

ส่วนภูมิภาคจึงมีอำนาจให้บริการน้ำประปาในเขตท้องที่จังหวัดอื่นทั่วราชอาณาจักร ยกเว้น กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรีและสมุทรปราการ

ทั้งสองหน่วยงานดังกล่าว เป็นรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงมหาดไทย โดยกระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขของประชาชน การรักษาความสงบเรียบร้อย ของประชาชน รวมทั้งการอำนวยความสะดวกของสังคม²⁰

เกี่ยวกับอำนาจของรัฐวิสาหกิจทั้งสองแห่ง ดังกล่าว คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ พิจารณาไว้ ตามบันทึกเรื่องเสร็จที่ 252/2525 เรื่อง ทารือปัญหาว่ารัฐวิสาหกิจเกี่ยวกับการประปาและการไฟฟ้าจะต้องขอ อนุญาตหรือขอสัมปทานตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 หรือไม่ ความว่า

“การที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจกระทำการแก่หน่วยงานทั้งสองดังกล่าว จึง มีผลเท่ากับเป็นการออกกฎหมายให้การประปานครหลวงและการประปาส่วนภูมิภาคสามารถประกอบกิจการประปาได้เป็นพิเศษไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 ประกอบกับข้อ 6 ในประกาศของคณะปฏิวัตินี้กล่าวไว้ว่า “ในกรณีที่มิใช่กฎหมายเฉพาะว่าด้วยกิจการตามที่ระบุไว้ในข้อ 3 การประกอบกิจการดังกล่าวให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยกิจการนั้น ” ซึ่งกิจการประปาก็เป็นกิจการที่ระบุไว้ในข้อ 3 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าวด้วย ส่วนการที่ข้อ 4 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ กำหนดห้ามมิให้บุคคลประกอบกิจการอันเป็นสาธารณูปโภค เว้นแต่จะได้รับอนุญาตหรือได้รับสัมปทานนั้น ก็โดยมุ่งหมายที่จะควบคุมการประกอบกิจการของเอกชน เพราะกิจการอันเป็นสาธารณูปโภคนั้นตามหลักกฎหมายมหาชนถือว่าเป็นกิจการซึ่งเอกชนไม่มีอำนาจที่จะทำได้โดยเสรี แต่จะทำได้เมื่อได้รับอนุญาต หรือได้รับสัมปทานจากรัฐบาล เท่านั้น เนื่องจากเป็นกิจการที่กระทบความปลอดภัยและความผาสุกของประชาชน และการที่พระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่จัดตั้งและให้อำนาจรัฐวิสาหกิจเกี่ยวกับการประปาได้บัญญัติไว้เป็นมาตราหนึ่งโดยเฉพาะทุกฉบับว่า การผลิต การจัดให้ได้มา การจัดส่ง และการจำหน่ายน้ำประปา เป็นกิจการสาธารณูปโภคและให้อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยกิจการนั้น ก็เพื่อป้องกันเอกชนมิให้จัดทำกิจการประปาแข่งหรือซ้อนในเขตของรัฐวิสาหกิจที่ได้รับมอบอำนาจจากกฎหมายให้กระทำอยู่แล้ว มิได้มีความมุ่งหมายที่จะนำกฎหมายควบคุมกิจการที่กระทบความปลอดภัยและความผาสุกของสาธารณชน หรือประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 มาใช้บังคับแก่รัฐวิสาหกิจที่ประกอบกิจการประปาที่มีบทกฎหมายจัดตั้งและให้อำนาจไว้โดยตรงอยู่”

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย) จึงเห็นว่าการดำเนินการของการประปานครหลวงและการประปาส่วนภูมิภาค ไม่ต้องขอสัมปทานตามข้อ 4 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515

2) หน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมาย

หน่วยงานของรัฐอีกประเภทที่สามารถจัดให้มีบริการสาธารณูปโภคด้านน้ำประปาได้ แต่เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่หลักด้านอื่นซึ่งมิใช่กิจการประปา แต่กฎหมายให้อำนาจในการจัดให้มีบริการน้ำประปาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือรับบริการในเขตอำนาจที่จัดทำบริการของหน่วยงานนั้นได้ ได้แก่

²⁰ มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545

● การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.)

กนอ. เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนา และจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม โดยมีการจัดสรรพื้นที่สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมให้เข้าไปอยู่ร่วมกันอย่างมีระบบและมีระเบียบ ซึ่งเป็นกลไกของรัฐบาลในการกระจายการพัฒนาอุตสาหกรรมออกสู่ภูมิภาคทั่วประเทศ โดยมีนิคมอุตสาหกรรมเป็นเครื่องมือดำเนินการ ซึ่งนิคมอุตสาหกรรมนั้น เป็นเขตพื้นที่ดินซึ่งจัดสรรไว้สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมเข้าไปอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสัดส่วน อันประกอบด้วยพื้นที่อุตสาหกรรม สิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภคและสาธารณูปการครบครันเช่น ถนน ท่อระบายน้ำ โรงกำจัดน้ำเสียส่วนกลางระบบป้องกันน้ำท่วม ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ นอกจากนี้ยังประกอบด้วยบริการอื่น ๆ ที่จำเป็นอีก เช่น ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข ธนาคารศูนย์การค้าที่พักอาศัยสำหรับคนงาน สถานีบริการน้ำมัน เป็นต้น²¹ นิคมอุตสาหกรรมในประเทศไทยที่เปิดดำเนินการแล้วมีจำนวน 55 นิคม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท²² คือ 1) นิคมอุตสาหกรรมที่ดำเนินการโดย กนอ. ปัจจุบันมีจำนวน 11 นิคม และ 2) นิคมอุตสาหกรรมที่ร่วมดำเนินงานกับผู้พัฒนา ปัจจุบันมีจำนวน 44 นิคม

นิคมอุตสาหกรรมแต่ละแห่งต้องจัดให้มีระบบสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่จำเป็นตามความเหมาะสมกับลักษณะและขนาดของนิคมอุตสาหกรรมแต่ละประเภทรวมทั้งระบบประปา²³ โดยคุณภาพของน้ำประปาที่ใช้ในเขตนิคมอุตสาหกรรมต้องได้ค่ามาตรฐานของการประปาหรือการประปาส่วนภูมิภาคแล้วแต่กรณี หรือเหมาะสมกับคุณภาพน้ำใช้สำหรับประเภทของกิจการแต่ละประเภทของนิคมอุตสาหกรรมนั้น²⁴

เกี่ยวกับอำนาจขอการนิคมอุตสาหกรรม คณะกรรมการกฤษฎีกาได้เคยพิจารณาไว้ ตามบันทึกเรื่องเสร็จที่ 398/2535 เรื่อง การใช้บังคับประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 กับการประกอบกิจการประปาของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ความว่า

“วัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจการประปาของการนิคมอุตสาหกรรมฯ นั้น เป็นการจัดส่งน้ำให้แก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในเขตนิคมอุตสาหกรรม เพื่อให้เขตนิคมอุตสาหกรรมที่จัดตั้งขึ้นมีความสมบูรณ์เพียงพอที่จะให้มีการประกอบกิจการอุตสาหกรรมในเขตนั่นต่อไปได้ อันเป็นความประสงค์หลักของกฎหมายฉบับนี้ โดยมีใช้เป็นการจัดส่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคให้กับประชาชนทั่วไป และในการดำเนินการดังกล่าว พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติให้การนิคมอุตสาหกรรมฯ มีอำนาจกระทำการที่เกี่ยวข้องกับกิจการประปาได้ทุกประการ ตั้งแต่การก่อสร้าง การบำรุงรักษา และการเก็บค่าบริการ การดำเนินกิจการประปาของการนิคมอุตสาหกรรมฯ จึงเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติขึ้นเป็นพิเศษให้การนิคมอุตสาหกรรมฯ เป็นผู้จัดทำในเขตนิคมอุตสาหกรรม และจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่พระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดไว้ กิจการประปาของการนิคมอุตสาหกรรมฯ จึงเป็นกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะว่าด้วยกิจการดังกล่าว

²¹ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. เกี่ยวกับองค์กร. [ออนไลน์]. จาก <http://www.ieat.go.th/>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2556)

²² การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, อ้างแล้ว

²³ ข้อ 2(3) แห่งกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม พ.ศ. 2548

²⁴ ข้อ 24 แห่งข้อบังคับคณะกรรมการการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยว่าด้วยมาตรฐานระบบสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในนิคมอุตสาหกรรม พ.ศ. 2555

กำหนดขึ้นไว้แล้วตามนัยข้อ 6 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 การนิคมอุตสาหกรรมฯ จึงสามารถดำเนินกิจการประปาในเขตนิคมอุตสาหกรรมฯ ได้ โดยไม่ต้องขออนุญาตหรือได้รับสัมปทานตามข้อ 3 และข้อ 4 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติดังกล่าวอีกแต่อย่างใด”

● การเคหะแห่งชาติ

การเคหะแห่งชาติ เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดให้มีเคหะเพื่อให้ประชาชนได้มีที่อยู่อาศัย รวมตลอดถึงจัดให้มีสาธารณูปโภค สาธารณูปการและสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้อยู่อาศัย ทำนุบำรุง ปรับปรุงและพัฒนาบรรดาเคหะดังกล่าว รวมทั้งพัฒนาผู้อยู่อาศัยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งในทางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม²⁵

ให้การเคหะแห่งชาติมีอำนาจกระทำการต่าง ๆ ภายในขอบเขตแห่งวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๖ อำนาจเช่นว่านี้ให้รวมถึงจัดให้มีหรือพัฒนาสาธารณูปโภค หรือบริการอื่นที่จำเป็นเพื่อให้สภาพการอยู่อาศัยดีขึ้น²⁷

กรณีของการเคหะแห่งชาติก็เช่นเดียวกับการประปานครหลวงหรือการประปาส่วนภูมิภาค ที่แม้ว่าจะไม่มีอำนาจหน้าที่ด้านการประปาโดยตรง แต่ความต่อเนื่องจากอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดให้มีเคหะเพื่อให้ประชาชนได้มีที่อยู่อาศัย ก็จำเป็นต้องจัดให้มีสาธารณูปโภคด้วย เพื่อพัฒนาผู้อยู่อาศัยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งในทางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมตามความมุ่งหมายของกฎหมาย อีกทั้งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 ก็ได้มีความมุ่งหมายที่จะนำมาใช้บังคับแก่รัฐวิสาหกิจ ที่สามารถประกอบกิจการประปาที่มีบทกฎหมายจัดตั้งและให้อำนาจไว้โดยตรง ตามข้อยกเว้นในข้อการเคหะแห่งชาติจึงสามารถดำเนินการเกี่ยวกับกิจการประปาเพื่อให้บริการประชาชนภายในเขตบริการของการเคหะได้ โดยไม่ต้องขออนุญาตหรือรับสัมปทานจากรัฐมนตรี ตามเหตุผลที่คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ เคยพิจารณากรณีของการประปานครหลวงและการประปาส่วนภูมิภาคดังกล่าวข้างต้น

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ส่วนราชการที่ดำเนินการตามหลักการปกครองแบบกระจายอำนาจ ที่เรียกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลให้อำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตนเอง รวมทั้งการสาธารณูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ²⁸ ซึ่งมีส่วนราชการดังนี้

²⁵ การเคหะแห่งชาติ. ประวัติความเป็นมา. [ออนไลน์]. จาก <http://www.nha.co.th/>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2559)

²⁶ มาตรา 6(1) แห่งพระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537

²⁷ มาตรา 9(5) แห่งพระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537

²⁸ มาตรา 16(4) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

- **เทศบาล** มีอำนาจหน้าที่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายในเขตเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 คือ เทศบาลตำบลอาจจัดให้มีน้ำประปาไว้บริการประชาชนก็ได้²⁹ ส่วนเทศบาล เมืองและเทศบาลนครนั้น กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ที่จะต้องจัดให้บริการน้ำประปาแก่ประชาชนในเขตเทศบาล³⁰
- **องค์การบริหารส่วนตำบล** มีอำนาจหน้าที่ภายในเขตพื้นที่ของสภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 คือ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายสภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร³¹
- **เมืองพัทยา** มีอำนาจหน้าที่ภายในเขตเมืองพัทยาทตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 คือ ภายใต้ข้อบังคับแห่งบทบัญญัติของกฎหมาย เมืองพัทยามีหน้าที่ที่ต้องดำเนินการในเขตเมืองพัทยา คือ จัดให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา³²

เกี่ยวกับอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการกฤษฎีกาได้เคยพิจารณาไว้ ตามบันทึกเรื่องเสร็จที่ 532/2546 เรื่อง อำนาจการปรับปรุงอัตราค่าบริการประปาของเทศบาลนครสมุทรสาคร ความว่า

“พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 53 และมาตรา 56 บัญญัติให้เทศบาลมีหน้าที่ในการจัดให้มีการประปาในเขตเทศบาล ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 บัญญัติให้อำนาจเทศบาลที่จะจัดบริการสาธารณูปโภคเพื่อเป็นบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองและแม้ว่ามาตรา 53 และมาตรา 56 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาลฯ จะบัญญัติโดยมีเงื่อนไขว่า “ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย” ซึ่งมีความหมายว่า แม้จะมีหน้าที่ที่ต้องกระทำกิจการประปา แต่เมื่อกฎหมายกำหนดให้ต้องขออนุญาตหรือขอสัมปทานก็จะต้องมีการดำเนินการตามกฎหมายนั้นก่อน แต่ต่อมาเมื่อมีการตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฯ ขึ้นใช้บังคับในปี 2542 แล้ว มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้เพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของเทศบาลขึ้นใหม่ เป็นให้มีทั้งอำนาจและหน้าที่ในการจัดให้มีระบบการสาธารณูปโภคด้วย กรณีจึงมีลักษณะเป็นกฎหมายเฉพาะที่ให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการประกอบกิจการประปา ตามข้อยกเว้นของข้อ 6 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58ฯ ที่ไม่ต้องได้รับอนุญาตหรือได้รับสัมปทานจากรัฐมนตรีในการประกอบกิจการแต่อย่างใด”

จากข้อพิจารณาดังกล่าว แม้จะพิจารณาเฉพาะกรณีของเทศบาล แต่เห็นว่า ส่วนราชการอื่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน ที่มีอำนาจในการประกอบกิจการประปาตามกฎหมายเฉพาะที่จัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละแห่ง ประกอบกับกฎหมายกระจายอำนาจที่ บัญญัติเพิ่มให้มีทั้งอำนาจและหน้าที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยไม่ต้อง ดำเนินการ ขออนุญาตหรือ ขอรับสัมปทาน ประกอบกิจการประปาจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีก

²⁹ มาตรา 51(1) แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

³⁰ มาตรา 53(2) และ 56(1) แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

³¹ มาตรา 23(1) และ 68(1) แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

³² มาตรา 62(9) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542

2.2 การให้บริการโดยเอกชน

การให้บริการโดยเอกชน เป็นการบริหารจัดการภาครัฐที่ดึงศักยภาพของภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการในเรื่องที่เป็น อำนาจหน้าที่ของรัฐ เพื่อลดข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากรและเทคโนโลยีของหน่วยงานรัฐ เนื่องจาก ปัจจุบันรัฐสมัยใหม่มีภารกิจมากมายหลายด้าน กิจกรรมที่เป็นหน้าที่พื้นฐานของรัฐจึง มอบอำนาจให้เอกชนดำเนินการแทนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ

การให้บริการน้ำประปาแก่ประชาชนโดยเอกชนที่ได้รับอนุญาตหรือได้รับสัมปทานอยู่ภายใต้มาตรการและข้อกำหนดต่าง ๆ ภายในกรอบของกฎหมายเพื่อเป็นหลักปฏิบัติของเอกชนและเป็นหลักเกณฑ์ในการให้บริการแก่ประชาชน รวมทั้งการตรวจสอบคุณภาพของน้ำประปาให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด เพื่อคุ้มครองประชาชนให้ได้รับบริการที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานเสมือนหนึ่งว่ารัฐเป็นผู้ให้บริการเอง โดยรัฐจะใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องและข้อบังคับและเงื่อนไขในสัมปทานประกอบกิจการประปา เป็นเครื่องมือในการควบคุม กำกับ การให้บริการดังกล่าว

การให้สัมปทานประกอบกิจการประปาตามกรณีนี้ แม้ว่ารัฐจะอนุญาตให้เอกชนจัดทำบริการสาธารณะเพื่อให้บริการประชาชนแทนรัฐ แต่มีได้หมายความว่ารัฐจะร่วมลงทุน โดยใช้เงินงบประมาณแผ่นดินร่วมกับ ทุนเอกชน โดยเอกชนจะต้องใช้เงินลงทุนเองทั้งหมดและ รับผิดชอบต่อเรื่องของการกำไรและขาดทุนเอง รัฐไม่ได้ ให้การรับประกันเรื่องรายได้กำไรหรือขาดทุน อีกทั้งเอกชนที่รับสัมปทานประกอบกิจการประปาจะต้องอยู่ภายใต้ข้อกำหนดต่าง ๆ ที่รัฐจะบังคับตามความเหมาะสมเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนผู้รับ บริการเป็นสำคัญ โดยการทำให้ข้อบังคับทางปกครอง ที่รัฐสามารถบังคับ เอาแต่ฝ่ายเดียว มิได้มีความเสมอภาคหรือเท่าเทียมเหมือนที่เอกชนทำสัญญาต่อกัน เนื่องจากกฎหมาย แม้บทที่ให้สัมปทานประกอบกิจการประปามีลักษณะเป็นกฎหมายปกครองซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของกฎหมายมหาชน อันมีผลกระทบและจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ของสาธารณะเป็นหลัก ประปาสัมปทานจึงมุ่งตอบสนองผลประโยชน์ ของสาธารณชนเป็น สำคัญ รัฐในฐานะผู้ดูแลและคุ้มครองผลประโยชน์ของสาธารณชน จึงต้องใช้หลักขกกฎหมายมหาชนในการทำสัญญา เพื่อให้เอกชนที่ได้รับสัมปทานหรือเป็นคู่สัญญากับรัฐ อยู่ภายใต้ข้อบ ังคับของกฎหมายมหาชน ทั้งนี้หากรัฐใช้หลักกฎหมายเอกชนในการ ให้สัมปทานหรือ ทำสัญญาแล้ว ผู้รับสัมปทานหรือ คู่สัญญาก็จะอยู่ในสถานะที่มีความเท่าเทียมกันตามหลักของกฎหมายเอกชน ทำให้รัฐไม่มีอำนาจที่จะบังคับเอกชนได้ รัฐ จึงไม่สามารถคุ้มครองผลประโยชน์ให้ ประชาชนได้ ซึ่งเป็นเหตุผลว่าสัมปทานประกอบกิจการประปา เป็นข้อบังคับทางปกครอง ที่รัฐในฐานะผู้ให้สัมปทานอยู่เหนือเอกชนหรือผู้รับสัมปทาน

การให้บริการโดยเอกชน รัฐจะทำหน้าที่ควบคุมกำกับกิจการประกอบกิจการ ปัจจุบันให้อยู่ภายใต้ อำนาจแห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 และกฎหมาย ลำดับรอง ดังจะกล่าวถึงรายละเอียดในบทต่อไป

บทที่ 3 กฎหมายประปาสัมปทาน

กฎหมายหลักที่กำหนดการควบคุมกิจการประปาของเอกชน คือ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 โดยถือว่า กิจการประปาและกิจการอื่น ที่กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับนี้เป็นกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภคที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยและความผาสุกของประชาชน แต่เนื่องจากเป็นกฎหมายกลางที่รวบรวมเอากิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภคประเภทต่าง ๆ มาไว้ด้วยกัน ไม่ได้เจาะจงเฉพาะกิจการประปาเท่านั้น จึงทำให้ไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับข้อปฏิบัติมากนัก เพียงแต่กำหนดเป็นแนวทางกว้าง ๆ ถึงข้อห้ามหรือข้อยกเว้นของการขออนุญาตประกอบกิจการที่ควบคุม ดังนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบในกิจการต่าง ๆ ที่กำหนดในกฎหมายนี้ จึงได้มีการออกกฎหมายในลำดับรองเพื่อเป็นแนวทางและข้อบังคับ ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน ซึ่งอธิบายในส่วนของกิจการประปาสัมปทานตามกฎหมายแม่บทและกฎหมายลำดับรอง ดังนี้

3.1 ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515

เฉพาะในส่วนของกิจการประปานั้น ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 ได้กำหนดให้อำนาจอนุญาต หรือให้สัมปทาน หรืออำนาจอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดังนี้

1) อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการที่รับผิดชอบกิจการประปา

เดิมทีกฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจกระทรวงมหาดไทยเป็นส่วนราชการที่มีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับการประปา³³ แต่เมื่อมีการปฏิรูประบบราชการเมื่อปี พ.ศ. 2545 โดยที่พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติให้จัดตั้งส่วนราชการขึ้นใหม่โดยมีการกิกใหม่ ซึ่งได้มีตราพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม นั้นแล้ว และเนื่องจากพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้บัญญัติให้อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐมนตรีผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในส่วนราชการเดิมมาเป็นของส่วนราชการใหม่ โดยมีการแก้ไขบทบัญญัติต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ที่โอนไปด้วย ฉะนั้น เพื่อให้เป็นไปตามหลักการที่ปรากฏในพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว จึงสมควรแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจของส่วนราชการ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีความชัดเจนในการใช้กฎหมาย โดยไม่ต้องไปค้นหาในกฎหมายโอนอำนาจหน้าที่ว่า ตามกฎหมายใดได้มีการโอนภารกิจของส่วนราชการหรือผู้รับผิดชอบตามกฎหมายนั้นไปเป็นของหน่วยงานใดหรือผู้ใดแล้ว โดยแก้ไขกฎหมายให้มีการเปลี่ยนชื่อส่วนราชการ รัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการให้ตรงกับการโอนอำนาจ หน้าที่ ซึ่งเป็นการแก้ไขให้ตรงตามพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว³⁴ จึงเปลี่ยนจาก “กระทรวงมหาดไทย” มาเป็น

³³ ข้อ 11 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 และมาตรา 131 ของพระราชกฤษฎีกาแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 พ.ศ. 2545

³⁴ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาแก้ไขบทบัญญัติฯ, อ้างแล้ว

“กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจการประปาตั้งนั้น กิจการประปา³⁵ จึงเป็นอำนาจและหน้าที่ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2) อำนาจในการอนุญาตหรือให้สัมปทานประกอบกิจการประปา

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม³⁶ เป็นผู้ที่มีอำนาจ อนุญาตหรือ ให้สัมปทานประกอบกิจการประปา³⁷ ซึ่งรวมทั้งอำนาจอนุญาตในเรื่องที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการได้รับสัมปทานด้วย เนื่องจากมิได้มีการกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ซึ่งอำนาจอนุญาตที่เกี่ยวข้องเนื่องดังกล่าวนี้มีอะไรบ้าง ได้ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายลำดับรองที่จะอธิบายต่อไป

3) อำนาจในการกำหนดเงื่อนไข แก้ไข เปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควร เมื่อได้อนุญาตหรือให้สัมปทาน

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 8 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 กำหนดให้ เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อนุญาตหรือให้สัมปทานแล้ว ก็มีอำนาจที่จะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ตามที่เห็นว่าจำเป็น เพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชนไว้ด้วยก็ได้ รวมทั้งสามารถแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมเงื่อนไขดังกล่าวได้ หากเห็นสมควร³⁸ ซึ่งในทางปฏิบัติก็ได้กำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ไว้ในสัมปทานประกอบกิจการประปา เพื่อเป็นเงื่อนไขหรือข้อบังคับของผู้รับสัมปทาน โดยมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจตามหลักกฎหมายมหาชนที่รัฐสามารถบังคับเอาแต่ฝ่ายเดียว หากฝ่าฝืนหรือกระทำผิดเงื่อนไขก็จะมีบทลงโทษตามที่ระบุไว้ในสัญญา หรือหากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นก็ต้องแก้ไขตามที่ได้ระบุไว้ในสัญญา ก่อน เนื่องจากรัฐต้องการคุ้มครอง องค์กรประชาชน ให้มีความความปลอดภัยหรือความผาสุกจากการใช้น้ำประปาของเอกชนที่ให้บริการแทนรัฐ

4) อำนาจในการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติกิจการที่อยู่ในอำนาจและหน้าที่³⁹ ซึ่งก็คือ ปฏิบัติการเกี่ยวกับกิจการประปาสัมปทาน โดยรัฐมนตรีได้ประกาศแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ในประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติกิจการตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจการประปา ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

³⁵ คำว่า “กิจการประปา” ในกรณีนี้ หมายถึง กิจการประปาตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 เท่านั้น

³⁶ ข้อ 4 และข้อ 11 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515

³⁷ ข้อ 4 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515

³⁸ ข้อ 7 อ้างแล้ว 5

³⁹ ข้อ 13 อ้างแล้ว 5

กฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับใช้แก่กระทรวงที่ เกี่ยวข้อง รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ข้าราชการและพนักงานที่ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติกิจการตามกฎหมายนี้ รวมทั้งเอกชนที่เป็นผู้ประกอบการ กิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภคที่ต้องขออนุญาตก่อนดำเนินการตามที่กำหนดในกฎหมายนี้

3.2 ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับ สัมปทานประกอบกิจการประปาเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน พ.ศ. 2554

เป็นกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการขออนุญาตดำเนินการต่าง ๆ ของประปาสัมปทานที่ ผู้รับสัมปทานมีสิทธิยื่นคำขอดำเนินการได้ ซึ่งในบทนี้จะอธิบายเฉพาะหลักเกณฑ์ทั่วไปเท่านั้น ส่วนเอกสารและ หลักฐานที่ใช้ประกอบคำขอดำเนินการนั้นจะอธิบายในบทต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ประเภทของกิจการประปาสัมปทาน

การประกอบกิจการประปาสัมปทาน แบ่งตามขนาดของกำลังการผลิตน้ำประปาสูงสุดต่อวัน โดยแบ่งออก เป็น 3 ประเภท⁴⁰ ดังนี้

ประเภทที่ 1 ระบบประปาขนาดเล็ก คือ ระบบประปาที่มีกำลังการผลิตน้ำสูงสุดไม่เกิน 3,000 ลูกบาศก์ เมตรต่อวัน รัฐจะอนุญาตให้สัมปทานได้ไม่เกิน 5 ปี

ประเภทที่ 2 ระบบประปาขนาดใหญ่ คือ ระบบประปาที่มีกำลังการผลิตน้ำสูงสุดเกินกว่า 3,000 ลูกบาศก์ เมตรต่อวัน รัฐจะอนุญาตให้สัมปทานได้ไม่น้อยกว่า 10 ปี แต่ไม่เกิน 30 ปี

ประเภทที่ 3 ระบบประปาแบบพิเศษ คือ ระบบประปาที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูงเข้ามาช่วยในกระบวนการ การผลิตน้ำ เช่น กระบวนการแลกเปลี่ยนไอออน (Ion Exchanger) การเกาะหรือดูดติดผิว (Adsorption) เทคโนโลยีแผ่นเยื่อบาง (Membrane Technology) หรือระบบประปาที่เป็นโครงการขนาดใหญ่ซึ่งต้องใช้เงิน ลงทุนสูง โดยไม่จำกัดว่าจะมีกำลังการผลิตน้ำจำนวนเท่าใดต่อวัน หรือระบบอื่นๆ ที่อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำจะ ประกาศกำหนดรัฐจะอนุญาตให้สัมปทานได้ไม่เกิน 30 ปี

2) การยื่นคำขอดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทานประกอบกิจการประปา

เอกชนที่ประสงค์จะยื่นคำขอดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทานประกอบกิจการประปา⁴¹ สามารถดำเนินการ ได้ โดยแยกออกเป็น 2 กรณี ตามพื้นที่ที่ขอดำเนินการ ดังนี้

- **ในพื้นที่เขตกรุงเทพฯ** สามารถยื่นคำขอพร้อมเอกสารและหลักฐานได้ที่กรมทรัพยากรน้ำ เลขที่ 180/3 ถนนพระรามที่หก ซอย 34 แขวงพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400 แต่ปัจจุบันใน พื้นที่ดังกล่าวไม่มีโครงการประปาเอกชนที่ได้รับสัมปทานแล้ว เนื่องจากการประปานครหลวง ได้ให้บริการเต็มพื้นที่ทั้งหมดแล้ว

⁴⁰ ข้อ 5 แห่งประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทานประกอบ กิจการประปาเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน พ.ศ. 2554

⁴¹ ข้อ 6 อ่างแล้ว

- **ในจังหวัดอื่น** สามารถยื่นคำขอพร้อมเอกสารและหลักฐานได้ที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดที่กิจการประปานั้นตั้งอยู่ โดยสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นหน่วยงานของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ให้บริการประชาชนในพื้นที่ของแต่ละจังหวัดทั่วประเทศ ประชาชนไม่จำเป็นต้องเดินทางมาติดต่อราชการที่ส่วนกลางโดยตรง เป็นการลดภาระให้ประชาชนด้วยอีกทางหนึ่ง

3) การรับรองมาตรฐานเกี่ยวกับระบบประปา

โครงการประปาของเอกชนที่จะยื่นขอรับสัมปทาน จะต้องได้รับการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานเกี่ยวกับระบบประปาเอกชนตามกฎหมายให้เรียบร้อยก่อนที่จะยื่นขอรับหรือขอขยายเขตสัมปทาน⁴² ดังนี้

- **ในเขตกรุงเทพฯ** จังหวัดนนทบุรีและสมุทรปราการ ผู้ขอรับสัมปทานจะต้องส่งผังแนวท่อจ่ายน้ำประปาให้การประปานครหลวงตรวจสอบและรับรองมาตรฐานเกี่ยวกับระบบประปาเอกชนตามกฎหมายของการประปานครหลวง ซึ่งกฎหมายการประปานครหลวงได้บัญญัติถึงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งการประปา นครหลวงว่า เพื่อการผลิตจัดส่งและจำหน่ายน้ำประปาในเขตท้องที่กรุงเทพฯ จังหวัดนนทบุรี และสมุทรปราการ รวมทั้งการควบคุมมาตรฐานเกี่ยวกับระบบประปาเอกชนในเขตท้องที่ดังกล่าว⁴³ ซึ่งนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่ต้องการควบคุมมาตรฐานของระบบประปาเอกชนแล้ว กฎหมายฉบับนี้ยังให้อำนาจการประปานครหลวงสามารถกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับระบบประปาเอกชนในเขตท้องที่ที่รับผิดชอบด้วย⁴⁴

สำหรับหมู่บ้านจัดสรร ซึ่งเป็นพื้นที่จัดสรรที่ดินของเอกชนที่มีบ้านและประชากรจำนวนมากอาศัยอยู่นั้น การประปานครหลวงก็ได้กำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบการไว้เป็นการเฉพาะ ตามคำสั่งของการประปานครหลวง ดังนี้

(1) การวางท่อจ่ายน้ำในบริเวณหมู่บ้านจัดสรร ผู้จัดสรรที่ดินจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการวางท่อประปาภายในที่ดินจัดสรรทั้งหมด ตามแบบแปลนและมาตรฐานของการประปานครหลวง หรือผู้จัดสรรจะเป็นผู้ดำเนินการวางท่อจ่ายน้ำ ตามแบบแปลนมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากการประปานครหลวงก็ได้ โดยให้เสียค่าใช้จ่ายให้แก่การประปานครหลวงเฉพาะค่าตรวจแบบหรือออกแบบและควบคุมการก่อสร้างในอัตราร้อยละ 5 ของค่าใช้จ่ายในการวางท่อทั้งหมด

(2) การขอบรรจุระบบท่อในบริเวณหมู่บ้านจัดสรร ผู้จัดสรรจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการบรรจุระบบท่อทั้งหมด พร้อมกับชำระค่าติดตั้งประปาใหม่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของจำนวนแปลงที่วางท่อผ่าน หากจำนวนที่ขอติดตั้งประปาใหม่ไม่น้อยกว่าเกณฑ์ดังกล่าวให้ดำเนินการ ดังนี้

⁴² ข้อ 7 แห่งประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทานประกอบกิจการประปาเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน พ.ศ. 2554

⁴³ มาตรา 6(2) แห่งพระราชบัญญัติการประปานครหลวง พ.ศ. 2510

⁴⁴ มาตรา 13(5) อ่างแล้ว

(2.1) ติดตั้งมาตรวัดน้ำหลัก (Master Meter) ขนาดใหญ่เพียงพอสำหรับบริการผู้อยู่อาศัย ประมาณร้อยละ 25 ของจำนวนแปลงในที่ดินจัดสรรไว้หน้าที่ดินจัดสรรหรือหมู่บ้านจัดสรร โดยจะยกเลิกมาตรวัดน้ำหลัก เมื่อมีผู้มาขอใช้น้ำประปาแล้วไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของจำนวนแปลงในที่ดินจัดสรร

(2.2) คิดค่าน้ำส่วนต่างระหว่างมาตรวัดน้ำหลักกับมาตรวัดน้ำย่อยจากผู้จัดสรร โดยคิดจากจำนวนน้ำที่ผ่านมาตรวัดน้ำหลัก ลบด้วยจำนวนน้ำที่มาตรวัดน้ำย่อยที่ผู้ใช้น้ำใช้รวมกัน แล้วคิดค่าน้ำตามอัตราขายเหมา (Bulk Sale) ประเภท 1 สำหรับมาตรวัดน้ำย่อยให้คิดตามประเภทการใช้น้ำตามสภาพการใช้จ่ายจริง

(2.3) ยกเว้นการเก็บเงินค่าบริการรายเดือน และอัตราค่าน้ำขั้นต่ำสำหรับมาตรวัดน้ำหลัก เพื่อมิให้เก็บเงินซ้ำซ้อนกับมาตรวัดน้ำย่อยของผู้ใช้น้ำ วัตถุประสงค์การติดตั้งมาตรวัดน้ำหลัก เพื่อใช้คิดค่าน้ำสูญเสียในระบบท่อเท่านั้น⁴⁵

- **ในเขตจังหวัดอื่นๆ** ผู้ขอรับสัมปทานจะต้องส่งผังแนวท่อจ่ายน้ำประปาไปให้การประปา ส่วนภูมิภาคตรวจสอบและรับรองมาตรฐานตามกฎหมายของการประปาส่วนภูมิภาคก่อน ซึ่งกฎหมายของการประปาส่วนภูมิภาคให้อำนาจผู้ว่าการการประปาส่วนภูมิภาคในการออกระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติงานของการประปาส่วนภูมิภาค⁴⁶ ซึ่งได้ออกระเบียบการประปาส่วนภูมิภาคว่าด้วยการรับรองระบบประปาเอกชน เพื่อการตรวจสอบระบบประปาเอกชนที่ต้องการการขออนุญาตสัมปทาน ในกรณีที่มีการประปายังไม่สามารถให้บริการน้ำประปาได้ทั่วถึงและให้มีความสอดคล้องกับมติของคณะกรรมการจัดสรรที่ดิน⁴⁷ ดังนั้น จุดมุ่งหมายของระเบียบการประปาส่วนภูมิภาคฉบับนี้ก็คือ เอกชนที่จะขออนุญาตทำการจัดสรรที่ดินนั้น จะต้องยื่นคำขอรับสัมปทานประกอบกิจการประปาควบคู่ไปด้วยถ้าในพื้นที่นั้นการประปายังไม่สามารถให้บริการน้ำประปาได้ และจะต้องส่งผังแนวท่อจ่ายน้ำให้การประปาส่วนภูมิภาครับรองมาตรฐานอีกด้วย โดยปฏิบัติตามระเบียบของการประปา ดังนี้

(1) ผู้ประสงค์จะให้การประปาส่วนภูมิภาคดำเนินการตรวจสอบและออกหนังสือรับรองระบบประปาเอกชนให้ติดต่อยื่นคำขอที่สำนักงานประปาเขตหรือที่สำนักงานใหญ่การประปาส่วนภูมิภาค

(2) ผู้ยื่นคำขอจะต้องกรอกข้อความในแบบคำขอตามแบบของการประปาส่วนภูมิภาค

(3) ผู้ยื่นคำขอจะต้องแนบเอกสารประกอบและลงนามรับรองเอกสารทุกฉบับ จำนวน 2 ชุด ดังต่อไปนี้

(3.1) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านที่อยู่ในปัจจุบันหากเป็นนิติบุคคล จะต้องยื่นหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล

(3.2) สำเนาหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือหนังสือยินยอมการใช้ที่ดินในบริเวณชุมชนที่ยื่นขอรับความเห็นชอบ

⁴⁵ คำสั่งรองผู้ว่าการ (บริการ) ที่ 7/2546 เรื่อง กำหนดวิธีปฏิบัติสำหรับการติดตั้งประปาใหม่หมู่บ้านจัดสรร

⁴⁶ มาตรา 23(2) แห่งพระราชบัญญัติการประปาส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2522

⁴⁷ เหตุผลของการออกระเบียบการประปาส่วนภูมิภาคว่าด้วยการรับรองระบบประปาเอกชน พ.ศ. 2540

(3.3) สำเนาใบอนุญาตเจาะน้ำบาดาล สำเนาใบอนุญาตใช้น้ำบาดาลและผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำบาดาลกรณีใช้น้ำบาดาล และผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำดิบและหนังสือรับรองหรือผลการคำนวณปริมาณน้ำดิบกรณีใช้น้ำผิวดิน

(3.4) แผนที่สังเขปแสดงสถานที่ตั้งและตำแหน่งชุมชน

(3.5) แบบแปลนแสดงพื้นที่โครงการ

(3.6) แบบแปลนแสดงรายละเอียดการวางท่อประปา ภายนอกอาคาร หัวดับเพลิงและประตูน้ำมาตราส่วนไม่เล็กกว่า 1 : 1,000

(3.7) แบบแปลนระบบประปา

(3.8) รายการคำนวณความต้องการใช้น้ำ ระบบท่อจ่ายน้ำ รายการคำนวณระบบประปา พร้อมสำเนาใบประกอบวิชาชีพอของวิศวกรผู้คำนวณออกแบบและลงนามรับรองสำเนาและรายการคำนวณทุกหน้า

(3.9) หนังสือมอบอำนาจตามแบบที่แนบท้ายระเบียบนี้กรณีที่ผู้ประกอบการไม่ได้ดำเนินการเอง

48

การยื่นคำขอให้การประปาส่วนภูมิภาคตรวจสอบและออกหนังสือรับรองระบบประปาเอกชน ดังกล่าว ผู้ยื่นคำขอจะต้องเสียค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่าย ดังนี้

(1) ค่าธรรมเนียมในการตรวจสอบระบบประปา คิดค่าใช้จ่าย 10,000 บาท

(2) ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบแบบระบบคิดค่าใช้จ่ายตามความยาวท่อขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางตั้งแต่ 100 มิลลิเมตร หรือ 4 นิ้วขึ้นไป เมตรละ 10 บาท ท่อขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางต่ำกว่า 100 มิลลิเมตร หรือ 4 นิ้ว เมตรละ 5 บาท

(3) ชำระภาษีมูลค่าเพิ่มตามกฎหมาย

4) การตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำประปา⁴⁹

เป็นการตรวจสอบคุณภาพของน้ำประปาก่อนที่จะจำหน่ายให้ประชาชน เพื่อคุ้มครองประชาชนให้ได้ใช้น้ำประปาที่สะอาดปลอดภัยและได้มาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำประปาที่ได้ ตามประกาศของกรมอนามัยฉบับล่าสุด เมื่อปี พ.ศ. 2553 โดยให้ดำเนินการ ดังนี้

การเก็บตัวอย่างน้ำ

- ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ผู้ขอรับสัมปทานดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำร่วมกับเจ้าหน้าที่ของสำนักบริหารจัดการน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ ซึ่งมีสำนักงานตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ
- ในจังหวัดอื่น ให้ผู้ขอรับสัมปทานดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำร่วมกับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ประจำจังหวัดนั้น ๆ

การตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำประปา

⁴⁸ ข้อ 4, 5 และข้อ 6 ของระเบียบการประปาส่วนภูมิภาคว่าด้วยการรับรองระบบประปาเอกชน พ.ศ. 2540

⁴⁹ ข้อ 8 แห่งประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทานประกอบกิจการประปาเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน พ.ศ. 2554

กรณีเอกสารหลักฐานไม่ครบถ้วน

ถ้าคำขอดำเนินการหรือเอกสารหลักฐานไม่ครบถ้วน ให้สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด หรือกรมทรัพยากรน้ำแจ้งผู้ขอรับสัมปทานเพื่อดำเนินการแก้ไขภายใน 7 วัน นับแต่ได้รับคำขอ⁵² ขั้นตอนการพิจารณาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ให้นำมาใช้บังคับกับการพิจารณาต่ออายุสัมปทานโดยอนุโลมด้วย⁵³

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการกำหนดขั้นตอนให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการ

จากขั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตามประกาศกระทรวงฉบับนี้ มีข้อสังเกตอยู่ 3 ประการ คือ

(1) สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค ไม่ได้ถูกกำหนดให้เกี่ยวข้องในขั้นตอนการปฏิบัติงาน แต่ในทางปฏิบัติปรากฏว่า เมื่อสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพิจารณาคำขอและตรวจสอบเอกสารหลักฐานแล้ว จะส่งต่อให้สำนักงานทรัพยากรน้ำภาคพิจารณาและตรวจสอบต่อ ซึ่งอาจเป็นการปฏิบัติที่ไม่ตรงตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด อาจก่อให้เกิดความล่าช้าเกินสมควรแก่เอกชนเนื่องจากการตรวจสอบที่ซ้ำซ้อนของหน่วยงานรัฐ ซึ่งเอกชนสามารถเรียกร้องสิทธิของตนตามกฎหมายจากการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควรของเจ้าหน้าที่รัฐได้⁵⁴ แต่ในความเป็นจริงก่อนที่ประกาศฉบับนี้จะบังคับใช้ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานจะเป็นไปในลักษณะดังกล่าว อันเนื่องมาจากสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดไม่มีข้าราชการตำแหน่งวิศวกรไม่ว่าตามโครงสร้างของหน่วยงานหรือการปฏิบัติงานจริง ทำให้การตรวจสอบเอกสารหลักฐานทางด้านวิศวกรรมไม่อาจกระทำได้ จึงจำเป็นต้องส่งต่อให้สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค ซึ่งเป็นหน่วยงานทางวิชาการที่มีตำแหน่งวิศวกรและ มีความเชี่ยวชาญมากกว่า แต่การปฏิบัติงานก็อาจต้องใช้เวลามากขึ้นกว่าที่กฎหมายกำหนดให้ก็เป็นได้

(2) กฎหมายกำหนดให้สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐาน⁵⁵ ให้กรมทรัพยากรน้ำตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการ

(3) จะเห็นว่าในขั้นตอนการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น กฎหมายกำหนดแต่เพียงให้ผู้ขอรับสัมปทานยื่นคำขอพร้อมหลักฐาน และได้อนุโลมให้การพิจารณาต่ออายุสัมปทานใช้ขั้นตอนการดำเนินการดังกล่าวด้วย ส่วนผู้รับสัมปทานที่ต้องการยื่นคำขอดำเนินการในเรื่องอื่น มิได้กำหนดไว้ว่าต้องดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวหรือไม่ แต่ในทางปฏิบัติหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวด้วยเหมือนกัน

⁵² ข้อ 9 แห่งประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทานประกอบกิจการประปาเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน พ.ศ. 2554

⁵³ ข้อ 27 วรรคสอง, อ้างแล้ว

⁵⁴ มาตรา 9(2) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

⁵⁵ ข้อ 9 แห่งประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทานประกอบกิจการประปาเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน พ.ศ. 2554

จากข้อสังเกตดังกล่าวเห็นว่า กฎหมายฉบับนี้ยัง มีความคลุมเครือและขาดความชัดเจนอยู่ในบางกรณี ทำให้ผู้ปฏิบัติงานอาจเกิดความสับสนได้ ซึ่งควรมีการปรับปรุงกฎหมายให้มีความชัดเจนมากกว่านี้เพื่อลดความสับสนและข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงาน

7) การออกแบบและการก่อสร้างระบบประปา⁵⁶

การออกแบบระบบประปา ต้องเป็นไปตามที่อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำประกาศกำหนด แต่ในปัจจุ บันยัง ไม่มีการออกประกาศดังกล่าว

8) หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้รับสัมปทาน⁵⁷

ผู้รับสัมปทานจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

- (1) ประกอบกิจการประปาด้วยตนเองและเฉพาะในเขตที่ได้รับสัมปทาน
- (2) จำหน่ายน้ำประปาแก่ผู้รับบริการตลอด 24 ชั่วโมง ยกเว้นเหตุสุดวิสัย
- (3) เก็บค่าบริการไม่เกินอัตราที่กำหนดไว้ในสัญญาสัมปทาน เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากรัฐมนตรีให้เพิ่มค่าบริการได้
- (4) ปฏิบัติตามเงื่อนไขในสัญญาสัมปทานหรือตามที่รัฐมนตรีกำหนด
- (5) จัดทำรายงานผลการประกอบกิจการประปาเสนอกรมทรัพยากรน้ำภายในวันที่ 31 มีนาคม ของทุกปี เพื่อแสดงผลการดำเนินงานของปีที่ผ่านมา โดยอย่างน้อยต้องประกอบด้วย จำนวนหน่วยน้ำประปาที่ได้ผลิตขึ้นในปีนั้น แผนการใช้ การบำรุงรักษา การซ่อมแซม การเปลี่ยนทดแทน รวมทั้งการพัฒนาระบบประปาให้ทันสมัย ตามแบบที่อธิบดีประกาศกำหนด⁵⁸ แต่ปัจจุบันยังไม่มีประกาศ
- (6) จัดทำรายการบัญชีแสดงฐานะทางการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี ส่งให้กรมทรัพยากรน้ำเพื่อเสนอรัฐมนตรี ภายใน 150 วัน นับแต่วันปิดบัญชีตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยบัญชี หากผู้รับสัมปทานประกอบกิจการอื่นร่วมด้วย จะต้องทำบัญชีเกี่ยวกับการประกอบกิจการประปาแยกออกจากกิจการอื่นด้วย⁵⁹
- (7) ต้องเสนอรายชื่อผู้สอบ บัญชีที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพบัญชี ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นชอบเป็นผู้ตรวจบัญชีของผู้รับสัมปทาน⁶⁰
- (8) การขอต่ออายุสัมปทาน ให้ยื่นคำขอล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 60 วัน ก่อนครบกำหนดอายุสัมปทานและให้ประกอบกิจการประปาต่อไปจนกว่าจะได้รับแจ้งผลการพิจารณาแม้จะครบอายุสัมปทานแล้ว⁶¹
- (9) หากประสงค์จะเลิกประกอบกิจการประปา ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้รัฐมนตรีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วัน โดยต้องให้บริการต่อไปจนกว่าจะมีผู้รับสัมปทานรายใหม่เข้ามาดำเนินการแทน และต้องยินยอมให้ใช้อุปกรณ์ในการประกอบกิจการประปาเดิมโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย⁶²

⁵⁶ ข้อ 23-25 อ้างแล้ว

⁵⁷ ข้อ 26 แห่งประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทานประกอบกิจการประปาเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน พ.ศ. 2554

⁵⁸ ข้อ 28, อ้างแล้ว

⁵⁹ ข้อ 29 วรรคแรก-วรรคสาม, อ้างแล้ว

⁶⁰ ข้อ 29 วรรคสี่, อ้างแล้ว

⁶¹ ข้อ 27, อ้างแล้ว

กฎหมายฉบับนี้เป็นฉบับที่ใช้อยู่สุด มีรายละเอียดมากที่สุด และมีผู้เกี่ยวข้องมากที่สุดด้วย เนื่องจากเป็นกฎหมายลำดับรองที่กำหนดรายละเอียดและขั้นตอนในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ หลักเกณฑ์การขอดำเนินการต่าง ๆ ของผู้ที่ประสงค์จะขอรับสัมปทานและขอดำเนินการต่าง ๆ ของผู้รับสัมปทาน รวมทั้งกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เอกชนต้องแสดงเพื่อประกอบการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ ผู้ที่เกี่ยวข้องจึงควรศึกษาและทำความเข้าใจกฎหมายฉบับนี้ให้ถ่องแท้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้น กฎหมายฉบับนี้จึงมีผลบังคับแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดที่อยู่ในระบบประปาสัมปทานรวมทั้งเอกชนที่กฎหมายกำหนดให้ต้องขอรับสัมปทานประกอบกิจการประปา

3.3 ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติกิจการตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการประปา

เป็นกฎหมายที่ประกาศแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อให้ปฏิบัติกิจการ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการประปา ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 เพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดประเภทตำแหน่งและระดับตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนสามัญตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

1) พนักงานเจ้าหน้าที่

พนักงานเจ้าหน้าที่แต่งตั้งจากข้าราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ดังนี้

1. ข้าราชการและพนักงานราชการ สังกัดกรมทรัพยากรน้ำ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจปฏิบัติการได้ทั่วราชอาณาจักร ประกอบด้วย

1.1 ข้าราชการ ได้แก่ 1) อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ 2) รองอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ 3) ผู้ตรวจราชการกรมทรัพยากรน้ำ 4) ผู้อำนวยการสำนักบริหารจัดการน้ำ 5) นายช่างโยธาตั้งแต่ระดับชำนาญงานขึ้นไป วิศวกร วิศวกรโยธา นักวิชาการสิ่งแวดล้อม นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ระดับชำนาญการขึ้นไป ที่สังกัดสำนักบริหารจัดการน้ำ และ 6) นิติกรระดับปฏิบัติการขึ้นไป

1.2 พนักงานราชการตำแหน่งนิติกร

2. ข้าราชการในส่วนภูมิภาค เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจปฏิบัติการได้เฉพาะในเขตท้องที่ของตน ประกอบด้วย 1) ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด ยกเว้นกรุงเทพมหานคร 2) ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค กรมทรัพยากรน้ำ 3) นายช่างโยธาตั้งแต่ระดับชำนาญงานขึ้นไป วิศวกร นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ระดับชำนาญการขึ้นไป ที่สังกัดส่วนบริหารจัดการน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ และ 4) ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดทุกจังหวัด

2) อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่

พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งมีอำนาจปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ดังนี้

62 ข้อ 30, อ้างแล้ว

(1) เข้าไปในสถานประกอบการประปา ในระหว่างเวลาทำการเพื่อตรวจสอบให้การเป็นไปตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ หรือในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจยึดหรืออายัดเอกสารหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีได้ (ข้อ 15 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58ฯ)

(2) ตรวจสอบโรงงานทำการประปาและเครื่องอุปกรณ์ก่อนการเปิดจำหน่ายน้ำของผู้รับสัมปทาน ตามคำสั่งของอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ⁶³

(3) เข้าควบคุมการดำเนินการของผู้รับสัมปทานตามคำสั่งของผู้ให้สัมปทาน กรณีมีเหตุอันกระทบกระเทือนถึงความปลอดภัยของประชาชน อันเนื่องมาจากการปฏิบัติของผู้รับสัมปทานในส่วนที่เกี่ยวกับหลักวิชาการของการประปาหรือคุณภาพของน้ำไม่เป็นที่ปลอดภัยแก่สาธารณชนผู้บริโภค โดยมีอำนาจปฏิบัติหน้าที่ดังนี้⁶⁴

(1) ตรวจสอบน้ำประปาเพื่อให้ทราบถึงคุณภาพน้ำประปาว่า ปลอดภัยแก่ผู้บริโภคหรือไม่ ตรวจสอบโรงงานและเครื่องอุปกรณ์ในการทำการประปา เพื่อดูการทำงานของเครื่องจักรว่า ปลอดภัยต่อคนงานหรือสาธารณชนหรือไม่

(2) ตรวจสอบมาตรวัดน้ำทุกเครื่อง เพื่อทราบว่าได้รับอนุญาตให้ใช้ตามกฎหมายหรือไม่

(3) ตรวจสอบสมุดบัญชีและเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวกับกิจการประปา

(4) สอบถามผู้รับสัมปทานหรือลูกจ้างของผู้รับสัมปทานเกี่ยวกับกิจการประปา

ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามข้อ 15 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁶⁵

กฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับแก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานตามตำแหน่งที่กำหนดในกฎหมายนี้เท่านั้น

3.4 ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดแบบบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2553

เป็นกฎหมายที่กำหนดแบบบัตรประจำตัวของพนักงานเจ้าหน้าที่ ที่ได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติการเกี่ยวกับกิจการประปา ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 8 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 โดยอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำเป็นผู้มีอำนาจออกบัตรประจำตัว ให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 เพื่อให้มีอำนาจปฏิบัติเกี่ยวกับกิจการประปา โดยมีอายุบัตร 4 ปี นับแต่วันออกบัตร⁶⁶ กฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับเฉพาะอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำและพนักงานเจ้าหน้าที่เท่านั้น

⁶³ ข้อ 25 แห่งประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทานประกอบกิจการประปาเพื่อความปลอดภัยหรือผลสุขของประชาชน พ.ศ. 2554 และข้อ 11 วรรคแรก แห่งสัมปทาน

⁶⁴ ข้อ 28 แห่งสัมปทานประกอบกิจการประปา

⁶⁵ ข้อ 18 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515

⁶⁶ ข้อ 2 และข้อ 4 แห่งประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดแบบบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2553

บทที่ 4

เอกสารหลักฐานประกอบคำขอดำเนินการเกี่ยวกับประปาสัมปทาน

การยื่นคำขอดำเนินการเกี่ยวกับประปาสัมปทาน ต้องใช้เอกสารและหลักฐานหลายอย่างตามที่กฎหมายกำหนด แยกตามกิจกรรมที่ขอดำเนินการ ซึ่งกฎหมายที่กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับเอกสารหลักฐานที่ต้องใช้ คือ ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทานประกอบกิจการประปาเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน พ.ศ. 2554 ได้กำหนดไว้ดังนี้

4.1 การขอรับสัมปทาน

การขอรับสัมปทาน คือ การที่เอกชนยื่นขออนุญาต ที่จะประกอบกิจการประปาต่อรัฐ เพื่อจำหน่ายน้ำประปาให้แก่ประชาชนภายในเขตที่กำหนด ซึ่งเป็นพื้นที่ที่หน่วยงานของรัฐยังไม่สามารถให้บริการได้และไม่ทับซ้อนกับผู้รับสัมปทานรายอื่น

การขอรับสัมปทานประกอบกิจการประปา ผู้ประสงค์ที่จะขอต้องยื่นเอกสารและหลักฐานตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด เนื่องจากต้องเก็บเอกสารเหล่านั้นไว้เป็นหลักฐานที่ส่วนกลาง คือ กรมทรัพยากรน้ำ และในส่วนภูมิภาค คือ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดที่รับผิดชอบ โดย เอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่ยื่นขอดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทานนั้น ส่วนใหญ่จะเหมือน หรือคล้ายกับการขอรับสัมปทาน ครั้งแรก ดังนั้นหลักฐานอะไรที่ได้อธิบายแล้วใน หัวข้อการขอรับสัมปทาน จะไม่อธิบายซ้ำในอีก จกรกรรมอื่นอีก ซึ่งหากเอกสารหลักฐานเดียวกันกำหนดให้ใช้ในกิจกรรมอื่นด้วย ก็สามารถมาดาคอธิบายในหัวข้อของการขอรับสัมปทานนี้ได้ สำหรับเอกสารหลักฐานที่ใช้ประกอบการขอรับสัมปทาน แยกตามขนาดของระบบประปา กล่าวคือ

1) ระบบประปาขนาดเล็ก ให้ยื่นเอกสารและหลักฐานดังต่อไปนี้

(1) แบบคำขอดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทาน (แบบ สป.1)

แบบคำขอดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทาน (แบบ สป.1) ผู้ประสงค์จะดำเนินการเกี่ยวกับประปาสัมปทาน จะต้องยื่นทุกครั้งที่ติดต่อราชการ ซึ่ง เป็นแบบการแจ้งถึงวัตถุประสงค์ เบื้องต้น ของผู้ยื่นคำขอ ว่า ต้องการขอดำเนินการเกี่ยวกับ เรื่องใดของ ประปาสัมปทาน โดยแบบ สป .1 จะมีเนื้อหาที่ประกอบไปด้วย วันเดือนปีและสถานที่กรอก แบบ สป. 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ยื่นคำขอ แบบละเอียดเพื่อการติดต่อของเจ้าหน้าที่ เรื่องที่ยื่นคำขอดำเนินการ สถานที่หรือท้องที่ประกอบกิจการประปา ระยะเวลาที่จะส่งเอกสารหลักฐานทางด้านวิศวกรรม ให้กรมทรัพยากรน้ำตรวจสอบเฉพาะกรณีขอรับสัมปทานเท่านั้น โดยให้มีกำหนดระยะเวลาเป็นเดือน และจำนวนรายการเอกสารหลักฐานทั้งหมดที่ส่งมาพร้อมกับคำขอ รวมทั้งการลงชื่อรับรองว่าเอกสารที่ ยื่นมาทั้งหมดประกอบคำขอนั้นเป็นความจริงทุกประการ

การลงชื่อรับรองดังกล่าวมีความสำคัญมาก เนื่องจากผู้ยื่นคำขอจะต้องมั่นใจแล้วว่าเอกสารหลักฐานทุกอย่างที่ส่งให้แก่ทางราชการนั้นเป็นความจริงทุกประการ เพราะหน่วยงานที่รับผิดชอบมีหน้าที่ต้องตรวจเอกสารเหล่านั้นอย่างละเอียด เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลหรือนิติบุคคลอันเนื่องมาจากการการอนุญาตให้จัดทำบริการด้านสาธารณสุขประเภทที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยและความสงบสุขของประชาชน หากเอกสารหลักฐานที่ส่งให้หน่วยงานพิจารณานั้นไม่เป็นความจริงหรือมีการปลอมแปลงเอกสาร ผู้ที่ลงชื่อรับรองอาจมีความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหายได้⁶⁷

โดยทั่วไปผู้ประกอบการหรือผู้รับมอบอำนาจและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ มองข้ามความสำคัญของการแจ้งข้อความในแบบ สป 1 เนื่องจากเห็นว่า เป็นเพียงการแจ้งข้อมูลลงในแบบสอบถามให้ครบถ้วนเท่านั้น แต่ในความเป็นจริง แบบ สป1 เป็นหลักฐานสำคัญในทางกฎหมาย เนื่องจากเป็นเอกสารที่แสดงความครบถ้วนและรับรองถึงการมีอยู่ หรือไม่มีอยู่จริงของเอกสารหลักฐานอื่นทั้งหมด และเป็นการแสดงเจตจำนงค์ที่จะรับผิดชอบในผลสืบเนื่องที่จะเกิดขึ้นจากข้อมูลที่ผู้ยื่นคำขอได้แจ้งไว้ใน แบบ สป1 ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการแจ้งความเท็จแก่เจ้าพนักงานตามกฎหมายอาญา

ดังนั้น ก่อนยื่นแบบ สป. 1 ควรตรวจสอบเอกสารหลักฐานให้ละเอียดถี่ถ้วน ในรายละเอียดเพื่อป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น ไม่ทำให้เสียเวลาทั้งสองฝ่ายในการแก้ไขในภายหลัง รวมทั้งไม่เสี่ยงต่อการกระทำผิดกฎหมายฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ

(2) หนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล

นิติบุคคลจะมีขึ้นได้ก็ด้วยบทบัญญัติของกฎหมาย⁶⁸ ซึ่งมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย ข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้งจะกำหนดขึ้น⁶⁹ ซึ่งนิติบุคคลของเอกชนจะจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย ดังนี้

(2.1) นิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 เรียกว่า บริษัทมหาชนจำกัด⁷⁰ ดังนั้น ในหนังสือจดทะเบียนนิติบุคคลจึงต้องระบุว่าได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

(2.2) นิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์⁷¹ ได้แก่ ห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนจำกัดและบริษัทจำกัด⁷² ดังนั้น ในหนังสือจดทะเบียนนิติบุคคลจึงต้องระบุว่าได้จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

⁶⁷ มาตรา 137 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

⁶⁸ มาตรา 65 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

⁶⁹ มาตรา 66 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

⁷⁰ มาตรา 4 และ 41 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

⁷¹ มาตรา 1015 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

⁷² มาตรา 1013 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในหนังสือจดทะเบียนนิติบุคคลทั้ง 2 แบบข้างต้น จะแจ้งชื่อของกรรมการผู้มีอำนาจลงนามแทนนิติบุคคลไว้ด้วย จึงทำให้เรารู้ว่าใครที่มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลนั้นได้บ้าง โดยผู้ขอรับสัมปทานจะต้องยื่นหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคลที่มีอายุไม่เกิน 6 เดือน

(3) หนังสือมอบอำนาจ

ผู้ขอรับสัมปทานที่เป็นนิติบุคคล จะต้องเป็นผู้แทนคนหนึ่งหรือหลายคนเพื่อกระทำการแทนนิติบุคคล⁷³ สำหรับบริษัทจำกัด ส่วนบริษัทมหาชนจำกัดนั้นจะบริหารงานในรูปของคณะกรรมการ แต่คณะกรรมการอาจมอบหมายให้กรรมการคนหนึ่งหรือหลายคน หรือบุคคลอื่นใดปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งแทนคณะกรรมการก็ได้⁷⁴ จึงต้องมีการมอบอำนาจเป็นหนังสือ เพื่อใช้เป็นหลักฐานไปยื่นพร้อมคำขอดำเนิน การ การมอบอำนาจนี้ใช้ในกรณีที่ผู้ขอรับสัมปทานเป็นบุคคลธรรมดาที่มีได้ไปติดต่อดำเนินการด้วยตัวเองได้ด้วย โดยให้ติดอากรแสตมป์ในหนังสือมอบอำนาจตามบัญชีอัตราอากรแสตมป์ ดังนี้

(3.1) หนังสือมอบอำนาจเป็นตราสารลักษณะที่ 7 ตามบัญชีอากรแสตมป์⁷⁵

(ก) มอบอำนาจให้บุคคลคนเดียวหรือหลายคนกระทำการครั้งเดียว ปิดอากรแสตมป์ 10 บาท

(ข) มอบอำนาจให้บุคคลคนเดียวหรือหลายคนร่วมกระทำการมากกว่าครั้งเดียว ปิดอากรแสตมป์

30 บาท

(ค) มอบอำนาจให้กระทำการมากกว่าครั้งเดียวโดยให้บุคคลหลายคนต่างคนต่างกระทำกิจการแยกกันได้ คิดตามรายตัวบุคคลที่รับมอบคนละ 30 บาท

(3.2) คนต่างตัวหลายคน สามารถมอบอำนาจในใบมอบอำนาจฉบับเดียวกันให้ผู้รับมอบอำนาจคนเดียวได้ ถ้าผู้มอบอำนาจมีหลายคน แต่มีได้เป็นผู้มีอำนาจร่วมกันแล้วมอบอำนาจในตราสารฉบับเดียวกัน ต้องปิดอากรแสตมป์คิดตามรายตัวบุคคลผู้มอบคนหนึ่งเป็นเรื่องหนึ่ง และผู้มอบอำนาจดังกล่าวมอบอำนาจให้กระทำการครั้งเดียวหรือมากกว่าครั้งเดียวก็ได้ แต่ต้องปิดอากรแสตมป์ให้ถูกต้องครบถ้วน ตามข้อ 1

ดังนั้น หนังสือมอบอำนาจที่ถูกต้องจะต้องติดอากรแสตมป์ตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น มิฉะนั้นจะถือว่าหลักฐานที่ยื่นมานั้นไม่ถูกต้อง โดยให้ยื่นต้นฉบับที่ติดอากรแสตมป์ตามประมวลรัษฎากรและสำเนา

(4) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้าน

สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านเป็นหลักฐานเฉพาะตัวของบุคคลตามที่กฎหมายประกาศสัมปทานกำหนดให้มีการยื่น สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านเป็นหลักฐานเมื่อขอรับสัมปทานประกอบกิจการประปา เนื่องจากเพื่อเป็นการแสดงตัวตนและถิ่นที่อยู่ของบุคคลผู้ที่กำหนดให้ต้องยื่น และให้ใช้ฉบับที่ยังไม่หมดอายุเท่านั้น ซึ่งหลักฐานเฉพาะตัวของบุคคลในกรณีนี้ แยกออกได้ดังนี้

⁷³ มาตรา 70 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

⁷⁴ มาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

⁷⁵ บัญชีอากรแสตมป์ ท้ายหมวด 6 ลักษณะแห่งตราสาร 7 แห่งประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2481

(4.1) ผู้ขอรับสัมปทานที่มีสัญชาติไทยหรือนิติบุคคลที่มีคนไทยเป็นผู้มีอำนาจลงนาม ให้ยื่นสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านเป็นหลักฐาน

(4.2) นิติบุคคลที่มีคนต่างด้าวเป็นผู้มีอำนาจลงนามนั้น ให้ยื่นสำเนาหนังสือเดินทางตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองและสำเนาใบอนุญาตให้ทำงานในราชอาณาจักรประกอบด้วย

ผู้ที่ต้องยื่นสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้าน ได้แก่ ผู้ขอรับสัมปทาน ผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ

หมายเหตุ : เอกสารหลักฐานตั้งแต่ลำดับที่ 1-4 เป็นเอกสารหลักฐานพื้นฐานทั่วไปที่บังคับให้ทุกคำขอดำเนินการจำเป็นต้องใช้ยื่นประกอบทุกครั้ง

(5) ข้อมูลเบื้องต้นประกอบการขอรับสัมปทาน (แบบ สป. 2)

ข้อมูลเบื้องต้นประกอบการขอรับสัมปทาน(แบบ สป. 2) เป็นการกรอกแบบสอบถามของผู้ขอรับสัมปทานเกี่ยวกับรายละเอียด การประกอบกิจการประปาเพื่อ สื่อสารให้ผู้ให้สัมปทานทราบ ซึ่งจะต้อง อธิบาย ข้อมูลให้สอดคล้องกับรายละเอียดของแบบแปลน รายการคำนวณออกแบบระบบผลิตน้ำประปาและแหล่งน้ำดิบ⁷⁶ รวมทั้งตอบคำถามอื่น ๆ ให้ชัดเจน เข้าใจง่าย แบบ สป. 2 นี้ จะต้องยื่นทุกครั้งที่ติดต่อขอดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับประปาสัมปทาน เช่นเดียวกับ แบบ สป. 1

(6) แผนที่สังเขป

เป็นแผนผังแสดงที่ตั้งของบริเวณสัมปทานทั้งหมดและเส้นทางที่เข้าออกสู่บริเวณสัมปทาน จากทางหลวงหรือทางสาธารณะตามสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปตรวจสอบอาคารสถานที่ ที่ตั้งของระบบผลิตน้ำประปาและที่ตั้งสำนักงานโครงการ ทั้งนี้ควรระบุเส้นทางสายหลักและระยะทางเข้าสู่โครงการด้วย⁷⁷

(7) แผนผังประกอบกิจการประปา

เป็นแผนผังแสดงแนวเขตหรืออาณาเขตพื้นที่สัมปทาน ซึ่งจะต้องระบุที่ตั้งของระบบผลิตน้ำประปาแนวท่อจ่ายน้ำประปา ขนาดท่อจ่ายน้ำ ชนิดของท่อจ่ายน้ำและอุปกรณ์ รวมทั้งสถานที่สำคัญที่จะติดตั้งหรือก่อสร้างหากเป็นโครงการจัดสรรที่ดินที่มีการระบุโฉนดที่ดิน จะต้องมีการระบุ โฉนดที่ดินครอบคลุมพื้นที่ขอรับสัมปทานทั้งหมดและในแผนผังจะต้องมีพื้นที่ว่างสำหรับผู้ให้สัมปทานและผู้ขอรับสัมปทานลงนามด้วย⁷⁸

(8) ผังบริเวณการประปา

เป็นแบบแปลนแสดงขอบเขตของที่ดินที่เป็นที่ตั้งของอาคารผลิตน้ำประปา และแสดงขอบเขตของอาคารผลิตน้ำประปาและอาคารอื่น ที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่ดินดังกล่าว พร้อมทั้งแสดงขนาดและวัสดุของท่อที่

⁷⁶ กรมทรัพยากรน้ำ (2557) คู่มือจัดเตรียมตรวจสอบเอกสารหลักฐานและสถานที่เพื่อขอดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทานประกอบกิจการประปา หน้า 2

⁷⁷ กรมทรัพยากรน้ำ (2557), อ้างแล้ว, หน้า 2

⁷⁸ กรมทรัพยากรน้ำ (2557), อ้างแล้ว, หน้า 2

ประสานระหว่างอาคารผลิตน้ำ ตลอดจนรายละเอียดของอุปกรณ์ประปา เครื่องยนต์ เครื่องสูบน้ำ เครื่องกวน เครื่องจ่ายสารเคมีและอื่น ๆ

ถ้าหากที่ตั้งของโรงสูบน้ำดิบอยู่ภายนอกผังบริเวณการประปา จะต้องจัดทำแผนผังแสดงที่ตั้งของแหล่งน้ำดิบที่ใช้ส่งน้ำดิบไปยังอาคารผลิตน้ำประปาด้วย ซึ่งแสดงขอบเขตของที่ดินอันเป็นที่ตั้งของอาคารโรงสูบน้ำดิบ ขอบเขตของโรงสูบน้ำดิบและอาคารอื่นที่ตั้งอยู่ในบริเวณดังกล่าว แสดงแนวท่อ ขนาดและวัสดุของท่อที่ใช้ส่งน้ำดิบไปยังอาคารผลิตน้ำประปาด้วย⁷⁹

(9) ผังแนวท่อจ่ายน้ำประปา

เป็นแบบแปลนแสดงแนวท่อจ่ายน้ำประปาทุกขนาดที่ระบุชนิด ขนาดท่อ และอุปกรณ์อื่น เช่น ประตูน้ำ ประตูระบายอากาศ ประตูระบายตะกอน หัวดับเพลิง และแสดงความลึกของการวางท่อ⁸⁰

(10) แบบแปลนและรายการประกอบแบบแปลนอาคารผลิตน้ำประปา

เป็นแบบเพื่อประโยชน์ในการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย ใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคาร โดยมีรูปแสดงรายละเอียดส่วนสำคัญ ขนาด เครื่องหมายวัสดุและการใช้สอยต่าง ๆ ของอาคาร อย่างชัดเจนพอที่จําในการดำเนินการได้ และยักรวมถึงข้อความชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับคุณภาพของชนิด ของวัสดุ ตลอดจนวิธีปฏิบัติ หรือวิธีการสำหรับก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย ใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารเพื่อให้เป็นไปตามแบบแปลน⁸¹

(11) รายละเอียดกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการผลิตและวิธีการกำจัดสิ่งปนเปื้อนในน้ำดิบให้ได้มาตรฐานคุณภาพน้ำประปา

แยกออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นการอธิบายถึงกระบวนการในการผลิตน้ำประปาว่า มีขั้นตอนอย่างไร ต้องระบุถึงความสามารถของระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำหรือองค์ประกอบของระบบผลิตแต่ละส่วนว่า มีความสามารถอย่างไร ปริมาณเท่าใด ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับรายการคำนวณออกแบบระบบประปาด้วย⁸² และส่วนที่ 2 เป็นรูปแสดงกระบวนการผลิตน้ำประปา ที่แสดงลำดับขั้นตอนในการดำเนินการจน เป็นน้ำประปาที่ได้มาตรฐาน

(12) รายละเอียดการคำนวณออกแบบระบบประปา

เป็นรายการคำนวณความต้องการใช้น้ำ ระบบสูบน้ำ ระบบผลิตน้ำ ระบบฆ่าเชื้อโรคและระบบท่อกจ่ายน้ำ โดยจะอธิบายแยกเป็น 2 ส่วน คือ การคำนวณออกแบบระบบประปาและหนังสือรับรองของวิศวกรผู้ทำรายการคำนวณ ดังนี้

⁷⁹ ข้อ 4 แห่งประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทานประกอบกิจการประปาเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน พ.ศ. 2554

⁸⁰ ข้อ 4 อ่างแล้ว

⁸¹ ข้อ 4 อ่างแล้ว

⁸² กรมทรัพยากรน้ำ (2557) คู่มือจัดเตรียมตรวจสอบเอกสารหลักฐานและสถานที่เพื่อขอดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทานประกอบกิจการประปา, หน้า 3

(12.1) การคำนวณออกแบบระบบประปา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน⁸³ คือ

(12.1.1) รายการคำนวณความเพียงพอของแหล่งน้ำดิบ กรณีเป็นแหล่งน้ำผิวดิน เช่น สระน้ำ หรืออ่างเก็บน้ำ ต้องมีการตรวจสอบปริมาณ น้ำย้อนหลังไป 10-30 ปี แล้วแต่ข้อมูลในแต่ละเดือน แต่ละปี มีปริมาณน้ำฝนเท่าใด มีพื้นที่รับน้ำฝนเท่าใดและน้ำฝนสามารถไหลเข้าสู่สระน้ำหรืออ่างเก็บน้ำในปริมาณเท่าใด ต้องมีการคิดน้ำสูญเสียจากการระเหย การซึม ซึ่งจะต้องมีปริมาณน้ำดิบเหลือเพียงพอสำหรับใช้ในการผลิต น้ำประปา

(12.1.2) รายการคำนวณเกี่ยวกับระบบผลิตน้ำประปา ประกอบด้วย เครื่องสูบน้ำดิบ ระบบ ท่อส่งน้ำดิบ ระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำดิบ ระบบฆ่าเชื้อโรค ระบบจ่ายน้ำประปาและระบบท่อกำจ่ายน้ำประปา ซึ่ง จะต้องคำนวณให้ครบทุกองค์ประกอบ

(12.2) หนังสือรับรองการทำรายการคำนวณของวิศวกร

การคำนวณและการออกแบบระบบประปา จะต้องดำเนินการโดย วิศวกรที่ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามพระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. 2542 สาขาสิ่งแวดล้อมระดับสามัญขึ้นไป

(13) ผลวิเคราะห์คุณภาพของน้ำดิบที่ใช้ผลิตน้ำประปา

การวิเคราะห์คุณภาพของน้ำดิบที่ใช้ผลิตน้ำประปา เป็นการวัดคุณภาพของน้ำดิบก่อนที่จะนำมาผลิต เป็นน้ำประปา เพื่อที่จะทราบว่าน้ำดิบนั้นมีคุณภาพอยู่ในระดับใด ซึ่งผู้ขอรับสัมปทานจะต้องส่งให้หน่วยงาน ของรัฐเป็นผู้วิเคราะห์คุณภาพของน้ำดิบ หรือหน่วยงานเอกชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการวิเคราะห์จาก หน่วยงานของรัฐเท่านั้น โดยผู้ขอรับสัมปทานเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด

(14) เอกสารหลักฐานแสดงการยินยอมให้ใช้ที่ดินเพื่อทำการก่อสร้างระบบประปา

กรณีที่ดินเป็นของบุคคลอื่น จะต้องแสดงหลักฐานการยินยอมให้ใช้ที่ดินนั้น ซึ่งหลักฐานการยินยอม อาจมีหลายลักษณะแต่วัตถุประสงค์ คือ การยินยอมให้ผู้ประกอบการเข้าดำเนินการก่อสร้างระบบประปาได้ โดยมีหลักฐานเป็นหนังสือจากเจ้าของที่ดินที่ให้ใช้ที่ดินในการก่อสร้างระบบประปา และหากมีการเช่าก็ต้อง มีสัญญาเช่าที่ดินมาแสดงด้วย⁸⁴

(15) สำเนาโฉนดที่ดินหรือหนังสืออนุญาตจากผู้มีอำนาจในพื้นที่ที่ขอดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทาน

กรณีนี้คล้ายกับข้อ 14 แต่เป็นสำเนาโฉนดที่ดิน ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของหรือผู้มีอำนาจอนุญาต ซึ่งส่วนใหญ่จะพิจารณาควบคู่กับข้อ 14

(16) รายงานการวิเคราะห์อัตราค่าน้ำประปาและรายงานการวิเคราะห์ค่ารักษามาตรวัดน้ำ

เป็นรายงานเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับต้นทุน เพื่อกำหนดอัตราค่าน้ำประปาและค่ารักษา มาตรวัดน้ำ

⁸³ กรมทรัพยากรน้ำ, อ้างแล้ว, หน้า 3-4

⁸⁴ กรมทรัพยากรน้ำ (2557) คู่มือจัดเตรียมตรวจสอบเอกสารหลักฐานและสถานที่เพื่อขอดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทาน ประกอบกิจการประปา, หน้า 4

(17) หนังสือแจ้งแผนการขยายเขตจำหน่ายน้ำประปาของการประปานครหลวงประปาส่วนภูมิภาคหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การที่ต้องกำหนดให้ผู้ขอรับสัมปทานทราบแผนการขยายเขตของการประปานครหลวง การประปาส่วนภูมิภาคและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เนื่องจากหน่วยงานดังกล่าวเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจ และหน้าที่ตามกฎหมายในการให้บริการน้ำประปาแก่ประชาชน ภายในเขตรับผิดชอบของตนตามที่ได้อธิบายแล้ว การที่จะพิจารณาให้ สัมปทานประกอบกิจการประปา จึงต้อง พิจารณา แผนการขยายเขตจำหน่ายน้ำของหน่วยงานดังกล่าวประกอบด้วย เพื่อให้มีให้ผู้ประกอบการเอกชนต้องเสียเงินลงทุนไปโดยเปล่าประโยชน์ เนื่องจากหากได้รับสัมปทานแล้ว สิทธิและหน้าที่ของผู้ประกอบการเอกชน จะเปลี่ยนไป กลายเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการให้บริการน้ำประปาแก่ประชาชนในเขตที่กำหนดแทนรัฐ ภายใต้ข้อกำหนดและ เงื่อนไขของสัมปทานประกอบกิจการประปา ที่กำหนดถึงการสิ้นสุดสัมปทาน เมื่อหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรง ในการให้บริการน้ำประปาแก่ประชาชนเข้าดำเนินการจ่ายน้ำประปาให้แก่ประชาชนในพื้นที่นั้นเสียเอง

ประปาสัมปทาน เป็นการช่วยเหลือและคุ้มครองประชาชนผู้ใช้น้ำ ประปาในพื้นที่ที่หน่วยงานของรัฐยังไม่สามารถให้บริการได้ ดังนั้น กฎหมายประปาสัมปทานจึงต้องกำหนดขึ้นหนังสือแจ้งแผนการขยายเขตจำหน่ายน้ำประปาของการประปานครหลวงการประปาส่วนภูมิภาคหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย เพื่อทราบแผนหรือความพร้อมในการให้บริการของหน่วยงานดังกล่าว ก่อนการพิจารณาให้สัมปทาน โดยให้ยื่น จำนวน 3 ชุด

(18) เอกสารหรือหนังสืออนุญาตให้ใช้แหล่งน้ำดิบ

การผลิตน้ำประปาโดยไม่ใช้แหล่งน้ำดิบของตัวเอง ผู้ขอรับสัมปทานจะต้องแสดงหลักฐานการอนุญาตให้ใช้แหล่งน้ำดิบนั้นด้วย แบ่งออกเป็น

กรณีใช้น้ำบาดาล

หากผู้ขอรับสัมปทานใช้น้ำบาดาลเป็นแหล่งน้ำดิบ จะต้องยื่นสำเนาใบอนุญาตใช้น้ำบาดาลเป็นหลักฐานเพื่อแสดงให้เห็นว่าน้ำบาดาลที่จะนำมาผลิตเป็นน้ำประปานั้น ได้รับอนุญาตถูกต้องตามกฎหมาย น้ำบาดาลแล้ว⁸⁵ ซึ่งในปัจจุบันกฎหมายกำหนดให้น้ำใต้ดินที่อยู่ลึกจากผิวดินลงไปเกินกว่า 15 เมตร เป็นน้ำบาดาลทั่วราชอาณาจักรไทย⁸⁶ และใบอนุญาตใช้น้ำบาดาลที่นำมายื่นเป็นหลักฐานนี้จะต้องเป็นใบอนุญาตใช้น้ำบาดาลประเภทใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคเท่านั้น โดยผลการประชุมคณะกรรมการน้ำบาดาล ครั้งที่ 3/2538 เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2538 ได้กำหนดประเภทการใช้น้ำบาดาลและคำจำกัดความไว้ว่า น้ำอุปโภคบริโภค ได้แก่

- (1) ได้แก่การใช้น้ำบาดาลเพื่อเป็นน้ำดื่ม น้ำใช้ที่ผู้เป็นเจ้าของบ่อน้ำบาดาลสูบน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ในครัวเรือนของตนเองหรือแบ่งปันให้ผู้อื่นโดยมิได้มีการซื้อขาย
- (2) โรงพยาบาลของรัฐ สถานที่ราชการ สถาบันการศึกษาและศาสนสถาน
- (3) การใช้น้ำบาดาลเพื่อบริการในกิจการอาคารชุด แฟลต อพาร์ทเมนต์ หอพัก บ้านเช่า หมู่บ้านจัดสรร ที่ดินจัดสรรเพื่ออยู่อาศัยและเพื่อสวนเกษตรและกิจการอื่น ในลักษณะเดียวกัน

⁸⁵ มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520

⁸⁶ ข้อ 3 แห่งประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตน้ำบาดาลและความลึกของน้ำบาดาล พ.ศ. ๒๕๕๔

กรณีใช้น้ำผิวดิน

กรณีนี้ผู้ขอรับสัมปทานจะต้องแสดงหลักฐานการอนุญาตให้ใช้น้ำจากเจ้าของแหล่งน้ำด้วย แต่ถ้าผู้ขอรับสัมปทานใช้น้ำดิบจากแหล่งน้ำสาธารณะและอยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับอาคารดูแลรักษา และบริหารจัดการแหล่งน้ำสาธารณะ ก็ต้องได้รับอนุญาตจากส่วนราชการดังกล่าวก่อน โดยจะอธิบายเฉพาะบางแหล่งน้ำที่อาจจะมีความเป็นไปได้ที่จะนำไปเป็นแหล่งน้ำดิบเพื่อผลิตเป็นน้ำประปา ดังนี้

(1) การใช้น้ำดิบจากแหล่งน้ำในเขตชลประทาน ถือเป็นกรใช้น้ำจากทางน้ำชลประทาน จะอยู่ในความรับผิดชอบของกรมชลประทาน หากแหล่งน้ำนั้น ได้ประกาศเป็นทางน้ำ ชลประทานตามกฎหมายแล้ว⁸⁷ โดยกรมชลประทานมีอำนาจเรียกเก็บค่าชลประทาน จากเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินในเขตชลประทาน จากผู้ใช้น้ำจากทางน้ำชลประทานไม่ว่าผู้ใช้น้ำจะอยู่ในหรือนอกเขตชลประทาน ซึ่ง อัตราค่าชลประทานที่จะเรียกเก็บจากผู้ใช้น้ำเพื่อกิจการโรงงาน การประปาและกิจการอื่นในหรือนอกเขตชลประทาน ให้เรียกเก็บได้ไม่เกินลูกบาศก์เมตรละ 50 สตางค์⁸⁸

(2) การใช้น้ำในอ่างเก็บน้ำหรือเขื่อนของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511 ซึ่ง กฟผ. มีอำนาจในการบริหารจัดการน้ำในเขื่อนและอ่างเก็บน้ำของ กฟผ. ส่วนการกำหนดปริมาณน้ำที่จะกักเก็บหรือระบายน้ำออกจากอ่างเก็บน้ำหรือเขื่อนนั้น กฟผ. ต้องดำเนินการร่วมกับกรมชลประทาน

(3) การใช้น้ำในเขตพื้นที่ป่าไม้ แบ่งได้ตามพื้นที่และหน่วยงานที่รับผิดชอบ ดังนี้

(3.1) ป่าสงวนแห่งชาติ เป็นไปตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้

(3.2) อุทยานแห่งชาติ เป็นไปตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

(3.3) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เป็นไปตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

(4) การใช้น้ำในเขตพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องได้รับอนุญาตให้ใช้น้ำก่อน ดังนี้

(4.1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เป็นไปตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม⁸⁹ ภายในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งก็คือเขตจังหวัด⁹⁰

(4.2) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

(4.3) เทศบาล เป็นไปตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

สำหรับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ที่กำหนดให้มีการบริหารจัดการน้ำของประเทศ ผ่านทางคณะกรรมการ ทรัพยากรน้ำแห่งชาติ(กนช.) โดยมีนายกรัฐมนตรีหรือ

⁸⁷ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485

⁸⁸ มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485

⁸⁹ มาตรา 45(7) แห่งองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540

⁹⁰ มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540

รองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธานกรรมการ⁹¹ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดลำดับความสำคัญ เพื่อการจัดสรรและควบคุมการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการ⁹² ในด้านการอุปโภค บริโภค การอุตสาหกรรม การเกษตรกรรม การรักษาระบบนิเวศน์ การขนส่งทางน้ำ การผลิตไฟฟ้าพลังน้ำและ ด้านอื่น ๆ แล้วแจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบ⁹² ซึ่ง กนช. ก็ได้แต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำขึ้นเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละลุ่มน้ำ โดยมีอำนาจหน้าที่พิจารณาจัดลำดับความสำคัญ พร้อมทั้งกำหนดปริมาณการใช้น้ำในแต่ละกิจกรรม อย่างชัดเจน และกำหนดมาตรการจัดสรรน้ำให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำที่มีอยู่ด้วยความเป็นธรรมและมี ประสิทธิภาพ⁹³ อย่างไรก็ตาม กลุ่มงานนิติการ กรมทรัพยากรน้ำ ได้มีข้อวินิจฉัยเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการ อนุญาตให้ใช้น้ำของคณะกรรมการดังกล่าวแล้ว ตามบันทึกข้อความของกลุ่มงานนิติการ ที่ ทส 0619/501 เรื่อง ทหารเรือระเบียบข้อบังคับ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ .ศ. 2550 ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555 ความว่า

(1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304 และมาตรา 1355 ได้กำหนดหลักทั่วไปว่า แม่น้ำ ลำคลอง ที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน บุคคลมีสิทธิที่จะใช้น้ำจากแม่น้ำ ลำคลองได้ โดยรัฐไม่มีอำนาจที่จะ ห้ามบุคคลมิให้ใช้น้ำจากแม่น้ำ ลำคลอง แต่รัฐมีหน้าที่ดูแลรักษา ดูแล แม่น้ำ ลำคลองเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม การ ดำเนินการดูแลรักษาแม่น้ำ ลำคลองนั้น รัฐกระทำผ่านเจ้าหน้าที่และหน่วยงานต่างๆของรัฐ

(2) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พศ. 2550 ได้กำหนดให้ กนช. และคณะกรรมการลุ่มน้ำ ตามลำดับ มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนงานการบริหารจัดการน้ำให้เกิด ความเป็นธรรม โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน แต่กฎหมายฉบับนี้มีลำดับศักดิ์ต่ำกว่า กฎหมายระดับพระราชบัญญัติ

(3) การให้เอกชนต้องขออนุญาตใช้น้ำ ถือว่า เป็นการจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ .ศ. 2550 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 29 ว่า การจำกัด สิทธิ เสรีภาพของประชาชน ไม่สามารถกระทำได้ เว้นแต่ จะตราเป็นกฎหมายระดับพระราชบัญญัติซึ่งรับรองโดย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557⁹⁴ จึงเป็นผลให้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย การบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มีผลบังคับใช้เฉพาะส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจเท่านั้น

ปัจจุบัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ .ศ. 2560 ได้มีข้อบัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของ ปวงชนชาวไทย เกี่ยวกับการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ⁹⁵

ดังนั้น กนช. และคณะกรรมการลุ่มน้ำ จึงไม่มีอำนาจในการพิจารณาอนุญาตเกี่ยวกับการนำน้ำสาธารณะ ไปใช้ประโยชน์ในส่วนของภาคเอกชน หากผู้ขอรับสัมปทานประสงค์ใช้น้ำดิบที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานใด

⁹¹ ข้อ 6 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2550

⁹² ข้อ 10(8) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2550

⁹³ ข้อ 15(4) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2550

⁹⁴ มาตรา 4 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557

⁹⁵ มาตรา 43(2) แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

ก็จะต้องขออนุญาตใช้น้ำ จากหน่วยงานนั้น เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันว่าได้รับอนุญาตให้ใช้น้ำดิบ โดยถูกต้องจาก หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ตามกรณีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีเพียงกฎหมายเกี่ยวกับการให้สิทธิประชาชนในการใช้น้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะเท่านั้นรัฐบาลได้ให้ความสำคัญ ต่อปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ จึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ .ศ. เพื่อให้มีการบูรณาการ และบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบในทมิติ ซึ่งขณะนี้ (กันยายน 2561) อยู่ใน การพิจารณาวาระที่ 2 ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดย คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำ พศ. ได้พิจารณาในชั้นกรรมาธิการเสร็จแล้ว อยู่ระหว่างกระบวนการเพื่อเสนอรายงานต่อประธาน สภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งกฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะสรุปได้ ดังนี้

การใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะแบ่งออกเป็น ๖ ประเภท คือ

(1) การใช้น้ำประเภทที่หนึ่ง ได้แก่ การใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะเพื่อการดำรงชีพ การอุปโภคบริโภค ในครัวเรือน การเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์เพื่อยังชีพ การอุตสาหกรรมในครัวเรือน การคมนาคม การรักษาระบบ นิเวศ การบรรเทาสาธารณภัย การใช้น้ำตามจารีตประเพณีและการใช้น้ำในปริมาณเล็กน้อย ซึ่งการใช้น้ำ ประเภทนี้ไม่ต้องขอรับใบอนุญาตการใช้น้ำและไม่ต้องชำระค่าใช้น้ำ

(2) การใช้น้ำประเภทที่สอง ได้แก่ การใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะเพื่อการเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์เพื่อ การพาณิชย์ การอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การผลิตพลังงานไฟฟ้า การประปาและกิจการอื่น ซึ่งการใช้น้ำ ประเภทนี้ต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีกรมชลประทาน หรืออธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ หรืออธิบดีกรมทรัพยากร น้ำบาดาล แล้วแต่กรณี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำที่ทรัพยากรน้ำสาธารณะนั้นตั้งอยู่

(3) การใช้น้ำประเภทที่สามได้แก่ การใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะเพื่อกิจการขนาดใหญ่ที่ใช้น้ำปริมาณมาก หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนน้ำ หรือครอบคลุมพื้นที่อย่างกว้างขวาง ซึ่งการใช้น้ำประเภทนี้ต้องได้รับ ใบอนุญาตจากอธิบดีกรมชลประทาน หรืออธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ หรืออธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล แล้วแต่ กรณี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

จากบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำของประเทศไทย เมื่อกฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับใช้จะมีการแบ่งประเภทการใช้น้ำอย่างชัดเจน และต้อง ได้รับใบอนุญาตการใช้น้ำตามประเภทที่กฎหมายกำหนดด้วย ซึ่งทำให้การใช้น้ำสาธารณะมีความเป็นระบบและมี แบบแผนที่ชัดเจนมากขึ้น

แบบรูปตัดขวางของลำน้ำหรืออ่างเก็บน้ำ

แบบรูปตัดขวางของลำน้ำหรืออ่างเก็บน้ำเป็นแบบแปลนแสดงพื้นที่ของอ่างเก็บน้ำหรือสระเก็บน้ำ ระดับ น้ำปกติ ระดับน้ำสูงสุด ระดับน้ำต่ำสุด และรายการคำนวณปริมาณน้ำดิบของวิศวกรเพื่อยืนยันความเพียงพอของ แหล่งน้ำดิบ

แบบแปลนแสดงรูปตัดขวางของแหล่งน้ำดิบและสภาพด้านบนของแหล่งน้ำดิบเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีเพื่อใช้ คำนวณปริมาตรความจุของแหล่งน้ำดิบ ซึ่งวิศวกรผู้คำนวณความเพียงพอของแหล่งน้ำดิบ จะต้องใช้ข้อมูลขนาด ของแหล่งน้ำดิบในการคำนวณปริมาตรของแหล่งน้ำดิบ และสมดุลของแหล่งน้ำที่จะไหลเข้าสู่แหล่งน้ำดิบ เพื่อทราบ ว่า แหล่งน้ำดิบนั้นมีปริมาณน้ำใช้เพียงพอหรือไม่⁹⁶

⁹⁶ กรมทรัพยากรน้ำ (2557) คู่มือจัดเตรียมตรวจสอบเอกสารหลักฐานและสถานที่เพื่อขอดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทาน

(19) สำเนาใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน (รง. 4)

การผลิตน้ำประปานั้นจะต้องมีโรงงานผลิตและเครื่องจักร รวมทั้งคนงานคอยดูแลและควบคุมเครื่องจักร เพื่อกระบวนการเปลี่ยนน้ำดิบให้กลายเป็นน้ำประปาที่มีความสะอาดขึ้นกว่าเดิม ซึ่งการที่จะตั้งโรงงานได้นั้น กฎหมายกำหนดให้ต้องได้รับอนุญาตก่อนจึงจะสามารถตั้งโรงงานได้ซึ่งลักษณะของโรงงานที่จะต้องขออนุญาตนั้น กฎหมายกำหนดให้เป็นอาคาร สถานที่หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรที่มีกำลังรวมตั้งแต่ 5 แรงม้า หรือกำลัง เทียบเท่าตั้งแต่ 5 แรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป โดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตาม สำหรับทำ ผลิต ประกอบ เป็นต้น⁹⁸ โดยโรงงานสำหรับผลิตน้ำประปานั้น เป็นโรงงานที่ต้องได้รับ ใบอนุญาตประกอบกิจการ โรงงาน (รง. ๔) ประเภทหรือชนิดของโรงงานลำดับที่ ๘๐ เพื่อประกอบกิจการจัดหาน้ำ ทำน้ำให้บริสุทธิ์หรือ จำหน่ายน้ำไปยังอาคารหรือโรงงานอุตสาหกรรม⁹⁹

ระบบประปาขนาดใหญ่และระบบประปารูปแบบพิเศษ ให้ยื่นเอกสารและหลักฐานดังต่อไปนี้

(1) เอกสารหลักฐานเหมือนระบบประปาขนาดเล็ก

(2) แผนธุรกิจการประกอบกิจการประปาของผู้ขอรับสัมปทาน

เป็นเอกสารแสดงที่วางกรอบแนวทางหรือทิศทางการดำเนินธุรกิจตลอดอายุสัมปทานของผู้ประกอบการ ที่ขอรับสัมปทาน ซึ่งประกอบด้วย บทสรุปผู้บริหาร ประวัติความเป็นมาและจุดเริ่มต้นของธุรกิจ การวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก กลยุทธ์ด้านต่าง ๆ เช่น การตลาด การผลิตและการดำเนินงาน การจัดการ ทรัพยากรบุคคล การเงิน การควบคุมและการประเมินผลการดำเนินงาน รวมทั้งแผนฉุกเฉิน¹⁰⁰

(3) เอกสารหลักฐานอื่น ๆ เช่น สัญญาให้สิทธิเช่าบริหารและดำเนินกิจการเกี่ยวกับระบบประปาหรือ สัญญาผลิตน้ำประปา ในกรณีที่ผู้รับสัมปทานผลิตหรือจำหน่ายน้ำประปาให้แก่หน่วยงานของรัฐ จะต้องแสดง สัญญาต่าง ๆ ที่ได้ลงนามกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อเป็นหลักฐานว่าได้ทำสัญญาจริงเป็นระยะเวลาเท่าใด ซึ่งมีผล ต่อการพิจารณากำหนดอายุสัมปทานด้วยเป็นอย่างยิ่ง

เมื่อผู้ขอรับสัมปทานประกอบกิจการประปาได้รับสัมปทานจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมแล้ว จะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมการได้รับสัมปทานประกอบกิจการประปา จำนวน 2,000 บาท ให้กรมทรัพยากรธรรมชาติและจ่ายเพียงครั้งเดียว หลังจากนั้นจะต้องนำส่งเงินค่าใช้จ่ายของเจ้าพนักงานผู้ตรวจการของ ผู้ให้สัมปทานทุกปี โดยให้ชำระล่วงหน้าปีละครั้ง ภายในเดือนธันวาคมของทุกปี ตลอดไปจนสิ้นอายุสัมปทาน

ประกอบกิจการประปา, หน้า 5

⁹⁷ มาตรา 12 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

⁹⁸ มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

⁹⁹ บัญชีประเภทโรงงานอุตสาหกรรม จำแนกตามกฎหมายกระทรวง (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

¹⁰⁰ ข้อ 4 แห่งประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทาน ประกอบกิจการประปาเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน พ.ศ. 2554

สำหรับเงินรายปีที่ต้องนำส่งให้รัฐนั้น จะคิดในอัตรา 5 บาท ต่อ 1 ลูกบาศก์เมตร ของปริมาณน้ำที่ทำได้เต็ม กำลังใน 1 ชั่วโมง แต่เงินจำนวนนี้ จะต้องไม่น้อยกว่า 50 บาท ต่อปี ตามข้อกำหนดในสัมปทานประกอบกิจการ ประปา

4.2 การขออนุญาตจำหน่ายน้ำประปา

การขออนุญาตจำหน่ายน้ำประปา คือ การขออนุญาตจำหน่ายน้ำประปาให้แก่ประชาชนเป็นครั้งแรก หลังจากได้รับสัมปทานประกอบกิจการประปาจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และได้ทำการก่อสร้างระบบประปาเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้รับสัมปทานจะต้องขออนุญาตจำหน่ายน้ำ ประปาต่อ อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำก่อน โดยแจ้งเป็นหนังสือขออนุญาตจำหน่ายน้ำประปา พร้อมแนบผลการตรวจวิเคราะห์ คุณภาพน้ำประปาที่จะต้องผ่านเกณฑ์มาตรฐานทุกพารามิเตอร์ ตามประกาศกรมอนามัย เรื่อง เกณฑ์มาตรฐาน คุณภาพน้ำประปาดื่มได้ และ เมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือแล้วจึงสามารถ เริ่มจำหน่ายน้ำ ประปาให้แก่ ประชาชนได้

4.3 การขอขยายเขตสัมปทาน

การขอขยายเขตสัมปทาน คือ การขออนุญาตขยายพื้นที่ในการจำหน่ายน้ำประปาให้เพิ่มขึ้นจากเดิมที่ ได้รับสัมปทาน แต่จะขยายเขตสัมปทานได้นั้น ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก่อน ซึ่งเอกสารหลักฐานที่ใช้ส่วนใหญ่ เหมือนกับการขอรับสัมปทานตั้ง ได้อธิบายไปแล้ว แต่ที่ เพิ่มขึ้นมา คือ เอกสารหลักฐานทางด้านวิศวกรรมในส่วนที่ขยายขึ้นหรือเพิ่มเติมจากเดิม ไม่ว่าจะเป็นเครื่องจักร สิ่งปลูกสร้าง หรือพื้นที่ โดยต้องแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนระหว่างส่วนเดิมที่ได้รับสัมปทานแล้ว กับส่วนที่ได้ ขยายเพิ่มเติม นอกจากนี้หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมสัญญารับจ้างผลิตน้ำประปา หรือสัญญาให้สิทธิเช่าบริหาร และดำเนินกิจการระบบประปาก็ให้ยื่นประกอบด้วย เพื่อ เป็นเอกสารประกอบการพิจารณาของผู้ให้สัมปทาน อนึ่ง การขอขยายเขตสัมปทานนั้น เมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้ว จะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมครั้งละ 1,000 บาท ตามข้อกำหนดในสัมปทานประกอบกิจการ ประปา โดยจ่ายให้กรมทรัพยากรน้ำ

4.4 การขอต่ออายุสัมปทาน

การขอต่ออายุสัมปทาน คือ การแจ้งความประสงค์ว่าจะประกอบกิจการประปาต่อไป เมื่ออายุสัมปทาน เดิมใกล้สิ้นสุดลง ซึ่งประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับ สัมปทานประกอบกิจการประปาเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน พ.ศ. 2554 กำหนดให้ ผู้รับสัมปทานที่ ต้องการขอต่ออายุสัมปทาน ต้องยื่นคำขอล่วงหน้า ก่อนครบกำหนด อายุสัมปทานไม่น้อยกว่า 60 วัน¹⁰¹ แต่ ข้อบังคับและเงื่อนไขในสัมปทานประกอบกิจการประปาของแต่ละโครงการ จะกำหนดให้ผู้รับสัมปทานต้องแจ้ง

¹⁰¹ ข้อ 27 แห่งประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทาน ประกอบกิจการประปาเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน พ.ศ. 2554

ความจำเป็นเป็นหนังสือไปยังผู้ให้สัมปทานอย่างน้อย 6 เดือน ก่อนสัมปทานสิ้นอายุ¹⁰² การกำหนดให้แตกต่างกันดังกล่าวนี้ เนื่องจากประกาศดังกล่าว กำหนดไว้เป็นการทั่วไปแต่ในสัมปทานนั้นกำหนดให้มีความเข้มงวด เพื่อให้ผู้รับสัมปทานมีความตื่นตัวและสามารถดำเนินการได้ทันตามกฎหมายกำหนด

เกี่ยวกับเรื่องของการขอต่ออายุสัมปทานนี้ โครงการที่ต้องยื่นขอต่ออายุบ่อยที่สุดทุก 5 ปี คือ ระบบประปาขนาดเล็ก ส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านจัดสรรซึ่งกฎหมายการจัดสรรที่ดิน เอง ได้มีข้อกำหนด ที่เสมือนเป็นการแก้ไข ปัญหาให้ตามกรณี เพื่อให้ผู้ประกอบการจัดสรรที่ดินดำเนินการเกี่ยวกับการให้บริการสาธารณูปโภคแก่ ประชาชน ดังนี้

(1) เมื่อผู้ใดทำการจัดสรรที่ดิน กฎหมายกำหนดให้ผู้จัดสรรที่ดินต้องจัดให้มีสาธารณูปโภค และบริการ สาธารณะด้วย¹⁰³

(2) ผู้จัดสรรที่ดินต้องจัดให้มีระบบประปา ในกรณีที่ดินจัดสรรตั้งอยู่ในบริเวณที่การประปานครหลวง การประปาส่วนภูมิภาคหรือการประปาของส ่วนท้องถิ่นแล้วแต่กรณี สามารถให้ บริการได้ ต้องใช้บริการของ หน่วยงานนั้น¹⁰⁴

(3) กรณีที่ดินจัดสรรตั้งอยู่ในบริเวณที่การประปานครหลวง การประปาส่วนภูมิภาค หรือการประปา ส่วนท้องถิ่นแล้วแต่กรณี ไม่สามารถให้บริการได้ ให้ผู้จัดสรรที่ดินใช้ระบบประปาอื่นได้ โดยผ่านการรับรองจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่ามีคุณภาพน้ำที่ไม่ต่ำกว่าประปาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริการ¹⁰⁵

ปรากฏว่า มีหมู่บ้านจัดสรรหลายโครงการที่การประปาส่วนภูมิภาคแจ้งว่าสามารถให้บริการได้แล้ว แต่ ผู้ประกอบการยังไม่เปลี่ยนไป ใช้บริการน้ำประปา จากการประปาส่วนภูมิภาค และยังคงต้องการขอต่ออายุ สัมปทานประกอบกิจการ ประปาต่อไป โดยให้เหตุผลเรื่องภาระค่าใช้จ่ายที่ผู้รับสัมปทานต้องจ่ายเองตามกฎหมาย ของการประปหากเปลี่ยนไปใช้น้ำประปาของการประปาส่วนภูมิภาคและจะต้องดำเนินการจัดตั้งเป็นนิติบุคคล หมู่บ้านจัดสรร ซึ่งผู้รับสัมปทานส่วนใหญ่ไม่พร้อมที่จ่ายค่าธรรมเนียมตามกฎหมายของการประปาเพราะเห็น ว่าแพงเกินควร ซึ่งยังเป็นปัญหาจนถึงปัจจุบัน จึงเห็นว่า เป็นเรื่องข องหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพิจารณา ร่วมกัน เพื่อให้มีทางออกที่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ โดยไม่กระทบกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานรวมทั้ง ประชาชนผู้รับบริการในพื้นที่

อนึ่ง ในการขอต่ออายุสัมปทานประกอบกิจการประปานั้น หากผู้รับสัมปทานได้ยื่นขอต่ออายุตาม ระเบียบแล้ว แต่ยังไม่ได้รับแจ้งผลการพิจารณาการต่ออายุสัมปทานนั้น จนอายุสัมปทานได้สิ้นสุดแล้วก็ให้ผู้รับ สัมปทานสามารถดำเนินกิจการประปาสัมปทานต่อไป จนกว่าจะได้รับแจ้งการไม่อนุญาตให้ดำเนินการ¹⁰⁶

¹⁰² ข้อ 31 แห่งสัมปทานประกอบกิจการประปา

¹⁰³ มาตรา 23(4) แห่งพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543

¹⁰⁴ ข้อ 5.2 แห่งประกาศคณะกรรมการจัดสรรที่ดินกลาง เรื่อง กำหนดนโยบายการจัดสรรที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยและพาณิชย์กรรม

¹⁰⁵ ข้อ 1 แห่งประกาศคณะกรรมการจัดสรรที่ดินกลาง เรื่อง กำหนดนโยบายการจัดสรรที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยและพาณิชย์กรรม ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2554)

¹⁰⁶ ข้อ 27 วรรคสาม แห่งประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับ สัมปทานประกอบกิจการประปาเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน พ.ศ. 2554

สำหรับเอกสารหลักฐานที่ใช้ นอกเหนือจากเอกสารหลักฐานพื้นฐานแล้ว ถ้าเป็นระบบประชาชนขนาดเล็ก ต้องยื่นเอกสารที่ได้รับการต่ออายุจากหน่วยงานอื่น เช่น สำเนาใบอนุญาตใช้น้ำบาดาลหรือน้ำผิวดิน และหนังสือแจ้งแผนการขยายเขตจำหน่ายน้ำประปาของการประปาส่วนภูมิภาคหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ทราบว่าหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่หลักสามารถให้บริการได้หรือไม่อย่างไร เป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาของผู้ให้สัมปทาน ส่วนระบบประชาชนขนาดใหญ่เอกสารหลักฐานที่เพิ่มมา คือ ประมาณการค่าใช้จ่ายในการเข้าดำเนินการจ่ายน้ำประปาของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่หลักหากหน่วยงานเหล่านั้นสามารถเข้าดำเนินการจ่ายน้ำประปาให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้ แต่ผู้รับสัมปทานยังประสงค์จะประกอบกิจการประปาสัมปทานต่อไป

4.5 การขอโอนสัมปทาน

การโอนสัมปทาน เป็นการเปลี่ยนแปลงผู้รับสัมปทานโดยไม่ต้องขอรับสัมปทานใหม่ แต่เป็นการโอนสิทธิและหน้าที่ความรับผิดชอบตามข้อบังคับและเงื่อนไขใน สัมปทานประกอบกิจการประปา ของผู้รับสัมปทานรายเดิมที่เรียกว่า **ผู้โอน** ให้แก่ผู้รับสัมปทานรายใหม่ที่ ประสงค์จะ รับโอนสัมปทาน เรียกว่า **ผู้รับโอน** โดยในการขอโอนสัมปทานประกอบกิจการประปานั้น นอกจากเอกสารหลักฐานพื้นฐานแล้ว ยังมีหลักฐานสำคัญที่ต้องใช้ คือ หนังสือแสดงความประสงค์ การโอนและการรับโอนสัมปทานจากทั้งสองฝ่าย เพราะถ้าไม่มีหนังสือแสดงเจตนาแล้ว รัฐก็ไม่สามารถที่จะดำเนินการให้ได้ส่วนเอกสารหลักฐานอื่นอาจใช้แตกต่างกัน ดังนี้

ระบบประชาชนขนาดเล็ก

หากเป็นนิติบุคคลทั่ว ๆ ไป การขอโอนสัมปทานคงไม่น่าจะมีความยุ่งยากใด ๆ และเอกสารหลักฐานที่ใช้ส่วนใหญ่ได้อธิบายมาแล้ว แต่ในกรณีที่นิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรเป็นผู้รับโอนสัมปทาน นั้น จะมีเอกสารหลักฐานเพิ่มขึ้น ดังนี้

(1) หนังสือสำคัญการจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร เป็นหนังสือที่สำนักงานที่ดินออกให้แก่นิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรที่ไปจดทะเบียนขอจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร ตามพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543

(2) รายงานผลการประชุมเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการ นิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร เป็นรายงานผลการประชุมหลังจากที่ได้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรแล้ว จากสมาชิกของนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรที่เป็นผู้ซื้อที่ดินจัดสรรทุกราย¹⁰⁷ เพื่อให้คณะกรรมการนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรเป็นผู้ทำหน้าที่บริหารงานของนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร

(3) สำเนาข้อบังคับนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร เป็นระเบียบข้อบังคับที่นิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรกำหนดมาใช้บังคับในเขตจัดสรรที่ดินเกี่ยวกับการใช้สาธารณูปโภค¹⁰⁸ การอยู่อาศัยและการจราจรภายในที่ดินจัดสรร¹⁰⁹

¹⁰⁷ มาตรา 47 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543

¹⁰⁸ มาตรา 48(1), อ้างแล้ว

¹⁰⁹ มาตรา 48 (2) , อ้างแล้ว

(4) รายงานการประชุมคณะกรรมการนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรเกี่ยวกับการรับโอนสาธารณูปโภคจากผู้รับสัมปทาน เป็นผลการประชุมและมติของคณะกรรมการนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรเกี่ยวกับการรับโอนสัมปทานจากผู้รับสัมปทานเดิม

(5) บันทึกถ้อยคำข้อตกลงโอนทรัพย์สินที่เป็นสาธารณูปโภค ระหว่างนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรกับผู้รับสัมปทานต่อเจ้าพนักงานที่ดิน

(6) สำเนาใบอนุญาตใช้น้ำบาดาลที่ผู้รับสัมปทานโอนให้กับผู้รับโอนที่เป็นนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร โดยมีการเปลี่ยนชื่อผู้รับอนุญาตเป็นนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรแล้วเท่านั้น

2. ระบบประปาขนาดใหญ่และระบบประปารูปแบบพิเศษ

การโอนลักษณะนี้ส่วนใหญ่จะเป็นบริษัทขนาดใหญ่ มีความชำนาญและเชี่ยวชาญอยู่แล้ว ซึ่งจะต้องใช้เอกสารหลักฐานเพิ่มเติม ดังนี้

(1) แผนธุรกิจประกอบกิจการประปาของผู้รับโอนสัมปทาน เป็นแผนการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับกิจการประปาของผู้รับโอนสัมปทาน เหมือนที่ได้อธิบายกรณีของผู้รับสัมปทานแล้วข้างต้น

(2) ข้อบังคับของบริษัทผู้โอนและผู้รับโอนสัมปทาน เป็นข้อบังคับที่กำหนดมาใช้บังคับในเขตสัมปทาน เพื่อเปรียบเทียบกันซึ่งไม่ควรจะมีความแตกต่างกันมากเกินไป

(3) รายงานการประชุมของผู้โอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมติของบริษัทที่ยินยอมโอนสัมปทาน เพื่อทราบมติของบริษัทผู้โอนสัมปทาน

(4) รายงานการประชุมของผู้รับโอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมติของบริษัทในการโอนสัมปทาน เพื่อทราบมติของบริษัทผู้รับโอนสัมปทาน

เอกสารหลักฐานทั้งหมดดังกล่าว ผู้รับสัมปทานที่ประสงค์จะทำการโอนสัมปทานต้องยื่นพร้อมคำขอเมื่อได้รับอนุญาตให้โอนเป็นหนังสือจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้วเท่านั้น จึงจะเปลี่ยนมือผู้ประกอบกิจการประปาได้ อนึ่ง การโอนสัมปทานมีค่าธรรมเนียม จำนวน 1,000 บาท ซึ่งจะจ่ายเมื่อได้รับอนุญาตให้โอนสัมปทานแล้ว โดยผู้รับสัมปทานเป็นผู้จ่าย ให้กรมทรัพยากรน้ำ ตามข้อกำหนดในสัมปทานประกอบกิจการประปา

4.6 การขอปรับอัตราค่าน้ำและค่ารักษามาตรวัดน้ำ

การขอปรับอัตราค่าน้ำและค่ารักษามาตรวัดน้ำ เป็นการขออนุญาตปรับราคาเกี่ยวกับอัตราที่เรียกเก็บค่าบริการจากผู้ใช้น้ำประปาที่ได้รับอนุญาตให้เรียกเก็บได้ตาม ที่กำหนดสัมปทาน ประกอบกิจการประปาเดิม ก่อนการขอปรับ การขอปรับราคานี้อาจจะขอปรับราคาขึ้นหรือลงก็ได้ แล้วแต่ความประสงค์ของผู้รับสัมปทาน สำหรับกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดกฎเกณฑ์ไว้เฉพาะกรณีที่จะขอปรับขึ้นราคาเท่านั้น ไม่ได้มีข้อกำหนดในการขอปรับราคาลงแต่อย่างใด คงเป็นเพราะไม่น่าจะมีผู้รับสัมปทานรายใดที่อยากจะปรับลดราคา ค่าค่าบริการลง แต่ก็สามารถกระทำได้ โดยถ้าหากผู้รับสัมปทานมีการปรับลดราคาค่าน้ำประปาหรือค่าบริการลง ผู้รับสัมปทานเพียงแต่แจ้งเป็นหนังสือให้ผู้รับสัมปทานทราบล่วงหน้า 15 วัน¹¹⁰ ก่อนการปรับลดราคาลง แต่หากผู้รับสัมปทานต้องการที่จะปรับราคาขึ้น ผู้รับสัมปทานจะต้องขอ อนุญาตจากผู้ให้สัมปทานก่อน และจะต้องได้รับ

¹¹⁰ ข้อ 21 แห่งสัมปทานประกอบกิจการประปา

อนุญาตให้ปรับราคาก่อน จึงจะไปเรียกเก็บจากผู้รับบริการได้ โดยการขออนุญาตปรับขึ้น ราคาใช้เอกสารหลักฐานแยกตามกรณี ดังนี้

ระบบประปาขนาดเล็ก

(1) รายงานการวิเคราะห์อัตราค่าน้ำประปาหรือรายงานการวิเคราะห์อัตราค่ารักษามาตรวัดน้ำ เป็นรายงานของผู้รับสัมปทานที่แสดงถึงต้นทุนด้านต่างๆ ที่ใช้ในการการผลิตน้ำประปา รวมถึงเหตุผลความจำเป็นที่ต้องขอปรับอัตราค่าน้ำและค่ารักษามาตรวัดน้ำ

(2) ใบเสร็จรับเงินค่านูรักษาน้ำบาดาล เนื่องจากผู้รับสัมปทานอาจต้องมีภาระด้านค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น หากใช้น้ำบาดาลในเขตพื้นที่วิกฤตน้ำบาดาล

ระบบประปาขนาดใหญ่และระบบประปารูปแบบพิเศษ

อัตราค่าน้ำประปาแบบทำสัญญาให้สิทธิเช่าบริหารและดำเนินการเกี่ยวกับระบบประปา เป็นกรณีสำหรับผู้รับสัมปทานที่ทำสัญญาเป็นผู้ให้บริการน้ำประปาแทนหน่วยงานของรัฐ และได้มีการแก้ไข เพิ่มเติมสัญญา เป็นผลให้ผู้รับสัมปทานต้องมีภาระทางการเงินเพิ่มขึ้น

4.7 การขอเพิ่มกำลังการผลิต

การขอเพิ่มกำลังการผลิต เป็นการขออนุญาตเพิ่มกำลังการผลิตน้ำประปาจากกำลังการผลิตเดิมที่ได้รับสัมปทานครั้งแรกหรือได้รับ อนุญาตครั้งล่าสุด ซึ่งอาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงประเภทของระบบประปาและอายุสัมปทานได้เอกสารหลักฐานที่ใช้เหมือนกับการขอรับสัมปทานทุกประการ ดัง ได้อธิบายแล้วข้างต้น แต่สำหรับระบบประปาขนาดใหญ่และระบบประปารูปแบบพิเศษ มีเอกสารหลักฐานที่เพิ่มมา คือ หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาจ้างผลิตน้ำประปา หรือสัญญาให้สิทธิเช่าบริหารและดำเนินการกิจการระบบประปาก็ให้ยื่นประกอบด้วย เพื่อประกอบการพิจารณาของผู้ให้สัมปทาน

4.8 การขอความเห็นชอบเป็นผู้ตรวจบัญชีของผู้รับสัมปทาน

การขอความเห็นชอบเป็นผู้ตรวจบัญชีของผู้รับสัมปทาน คือ การที่ผู้รับสัมปทาน เสนอรายชื่อ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพบัญชีให้เป็นผู้ตรวจสอบบัญชีของตนเพื่อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ความ เห็นชอบเป็นผู้ตรวจบัญชีของผู้รับสัมปทาน ตามข้อกำหนดของประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทาน ประกอบกิจการประปาเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน พ .ศ. 2554 ซึ่งผู้รับสัมปทานต้องยื่นเอกสารหลักฐาน¹¹¹ ดังนี้

(1) หนังสือบริคณห์สนธิและหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคลของผู้รับสัมปทาน

¹¹¹ กรมทรัพยากรน้ำ, (2557), คู่มือการขอเป็นผู้สอบบัญชีของผู้รับสัมปทาน, หน้า 10.

เป็นหนังสือที่แสดงวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งบริษัทและร่วมกันลงชื่อไม่น้อยกว่า 7 คน (ผู้เริ่มก่อการ) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ตามลักษณะของนิติบุคคล คือ

ประเภทที่ 1 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติให้ มีรายการดังต่อไปนี้ (1) ชื่อบริษัทจะต้องมีคำว่า "จำกัด" ไว้ท้ายชื่อนี้ด้วยเสมอไป (2) สำนักงานของบริษัทซึ่งจดทะเบียนจะต้องอยู่ ณ ที่ใดในพระราชอาณาเขต (3) วัตถุประสงค์ทั้งหลายของบริษัท (4) คำแสดงว่าความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นจะมีจำกัด (5) จำนวน ทุนเรือนหุ้นแบ่งออกเป็นหุ้นมีมูลค่ากำหนดหุ้นละเท่าไร (6) ชื่อ สำนัก อาชิวะ และลายมือชื่อของบรรดาผู้เริ่มก่อการทั้งจำนวนหุ้นที่ซื้อไว้แต่ละคน¹¹²

การจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นขอจดทะเบียน ณ สำนักทะเบียนหุ้นส่วน บริษัท กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ส่วนภูมิภาคจะต้องจดทะเบียน ณ หอทะเบียน หุ้นส่วนบริษัท ณ สำนักงานพาณิชย์จังหวัด

การตั้งชื่อบริษัทจำกัดนั้น ต้องมีคำว่า "บริษัท" ไว้หน้าชื่อและ"จำกัด" ต่อท้ายชื่อยกเว้น ธนาคารพาณิชย์ให้ใช้คำว่า "ธนาคาร" แทนคำว่าบริษัท

ประเภทที่ 2 ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2535 บัญญัติให้บริษัทต้องปฏิบัติ คือ ชื่อบริษัทต้องมีคำว่า "บริษัท" นำหน้าและมีคำว่า "จำกัด (มหาชน)" ต่อท้าย หรือจะใช้อักษรย่อว่า "บมจ." นำหน้าแทนคำว่า "บริษัท" และ "จำกัด (มหาชน)" ก็ได้แต่ในกรณีที่ใช้ชื่อเป็นอักษรภาษาต่างประเทศ จะใช้คำซึ่งมีความหมายว่าเป็น "บริษัทมหาชนจำกัด" ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแทนก็ได้¹¹³ และหนังสือบริคณห์สนธิอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้ (1) ชื่อบริษัท (2) ความประสงค์ของบริษัทที่จะเสนอขายหุ้นต่อประชาชน (3) วัตถุประสงค์ของบริษัทซึ่งต้องระบุประเภทของธุรกิจโดยชัดแจ้ง (4) ทุนจดทะเบียนซึ่งต้องแสดงชนิดจำนวนและมูลค่าของหุ้น (5) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ซึ่งต้องระบุว่าจะตั้งอยู่ ณ ที่ใดในราชอาณาจักร (6) ชื่อวันเดือนปีเกิด สัญชาติและที่อยู่ของผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทและจำนวนหุ้นที่แต่ละคนจองไว้¹¹⁴

หนังสือบริคณห์สนธิและหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคลของผู้รับสัมปทาน ต้องมีอายุไม่เกิน 6 เดือนนับแต่วันยื่นเรื่องขอดำเนินการ และต้องระบุวัตถุประสงค์เพื่อการประกอบกิจการประปา

(2) ข้อบังคับของบริษัทผู้รับสัมปทาน ต้องระบุวัตถุประสงค์ในการประชุมสามัญเพื่อการเลือกตั้งผู้สอบบัญชีและกำหนดค่าตอบแทน

(3) รายงานการประชุมที่ประชุมใหญ่ของผู้รับสัมปทานระเบียบวาระการประชุมจะต้องมีเรื่องการแต่งตั้งผู้สอบบัญชีและกำหนดค่าตอบแทน โดยมติของที่ประชุมแต่งตั้งผู้สอบบัญชี ระบุชื่อผู้สอบบัญชีตรงตามที่เสนอ

(4) สำเนาสัญญาว่าจ้างระหว่างผู้รับสัมปทานกับผู้สอบบัญชี เป็นการระบุว่าจ้างระหว่างผู้สอบบัญชีและบริษัทผู้รับสัมปทาน โดยได้มีการลงนามในสัญญาของทั้งสองฝ่าย

(5) สำเนาใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชี ต้องระบุชื่อให้ตรงตามชื่อที่เสนอมา

¹¹² มาตรา 1098 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

¹¹³ มาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

¹¹⁴ มาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

(6) หนังสือรับรองสถานะของผู้สอบบัญชี จะต้องออกโดยสภาวิชาชีพบัญชี ใบอนุญาตยังไม่หมดอายุ และไม่ถูกพักใช้หรือถูกเพิกถอน

(7) สำเนาใบเสร็จรับเงินชำระค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชี จะต้องออกโดยสภาวิชาชีพบัญชี และชื่อผู้จ่ายเงินตรงตามชื่อผู้สอบบัญชีที่เสนอมา

เกี่ยวกับการขอความเห็นชอบเป็นผู้ตรวจบัญชีของผู้รับสัมปทานนอกจากกำหนดไว้ในประกาศกระทรวงสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทานประกอบกิจการประปา เพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน พ.ศ. 2554 แล้ว ยังกำหนดไว้ในสัมปทานประกอบกิจการประปา อีกด้วย แต่ปัจจุบันสำนักงานอัยการสูงสุดในฐานะที่ปรึกษาเกี่ยวกับสัญญาหรือข้อตกลงของหน่วยงานภาครัฐ ได้ปรับปรุงแก้ไขข้อกำหนดดังกล่าว โดยให้เสนอขอความเห็นชอบต่ออธิบดีกรมทรัพยากรน้ำแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องที่มีกฎหมายเฉพาะควบคุมอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องเสนอให้รัฐมนตรีเห็นชอบอีก ซึ่งกรมทรัพยากรน้ำกำลังดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นไปตามข้อเสนอดังกล่าว เพื่อให้มีการบังคับใช้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

4.9 การขอลิขิตประกอบกิจการประปาสัมปทาน

การขอลิขิตประกอบกิจการประปา คือ การที่ผู้รับสัมปทานประกอบกิจการประปาแสดงความประสงค์ที่จะยุติบทบาทการเป็นผู้ประกอบกิจการประปาก่อนอายุสัมปทานจะสิ้นสุดลง โดยผู้รับสัมปทานมิได้กระทำผิดเงื่อนไขใด ๆ ในสัมปทานประกอบกิจการประปา และมีใช้เป็นกรณีการถูกยกเลิกสัมปทานจากผู้ให้สัมปทาน

การขอลิขิตประกอบกิจการประปาสัมปทาน ผู้รับสัมปทานต้องแจ้งเป็นหนังสือให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วัน และจะต้องให้บริการน้ำประปาอย่างต่อเนื่องไปก่อน จนกว่าจะมีผู้รับสัมปทานรายใหม่เข้ามาดำเนินการแทน หรือต้องยินยอมให้หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนรายอื่นเข้าดำเนินการแทนไปพลางก่อน และต้องยินยอมให้ใช้อุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบกิจการประปาโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย จนกว่าจะได้ผู้รับสัมปทานรายใหม่¹¹⁵ การที่กฎหมายกำหนดข้อบังคับและเงื่อนไขดังกล่าว เนื่องจาก เพื่อให้การบริการน้ำประปาเป็นไปอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเหมือนหนึ่งว่ารัฐเป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะเอง และไม่ต้องการให้ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ของประชาชน ซึ่งอาจกระทบต่อความปลอดภัยหรือความผาสุกแห่งสาธารณสุข

¹¹⁵ ข้อ 30 แห่งประกาศกระทรวงสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทานฯ

บทที่ 5

กฎหมายที่เกี่ยวข้องตามข้อบังคับและเงื่อนไขในสัมปทานประกอบกิจการประปา

ในการให้สัมปทานประกอบกิจการประปา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยรัฐมนตรีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในฐานะผู้ให้สัมปทาน มีอำนาจตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 ที่สามารถ กำหนดเงื่อนไขเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน อันเนื่องมาจากการให้สัมปทานประกอบกิจการประปาเท่าที่เห็นว่าจำเป็นและสมควรได้¹¹⁶

สัมปทานประกอบกิจการประปา เป็นข้อบังคับและเงื่อนไขที่ผู้ให้สัมปทานกำหนดให้ผู้รับสัมปทานปฏิบัติ เพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน¹¹⁷ ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 ให้อำนาจไว้ เนื่องจากกิจการประปานั้นเป็นสาธารณูปโภค ชั้นพื้นฐานที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง ปลอดภัย และความผาสุกในการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน ดังนั้น เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้ที่ได้รับ สัมปทาน จากรัฐ จะจัดทำสาธารณูปโภคและให้บริการแก่ประชาชนได้เสมือนหนึ่งว่ารัฐเป็นผู้ให้บริการผู้ให้ สัมปทานจึงได้กำหนดเงื่อนไขหรือข้อบังคับในการประกอบกิจการประปาไว้ดังกล่าว

นอกจากนี้ เมื่อผู้รับสัมปทานได้ขอดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการประกอบกิจการประปาสัมปทาน อาจจะต้องเกี่ยวข้องกับข้อบังคับของกฎหมายอื่นที่บังคับใช้อยู่ แม้ มิได้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมทรัพยากรน้ำ ซึ่งก็ต้องขึ้นอยู่กับ คุณลักษณะหรือคุณสมบัติของ ผู้รับสัมปทานเอง ด้วยว่า จะต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับของ กฎหมายใดบ้างในขณะที่เป็นผู้รับสัมปทานประกอบกิจการประปา

ดังนั้น อาศัยอำนาจตามความในข้อ 7 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะผู้ให้สัมปทาน จึงได้กำหนดข้อบังคับ และเงื่อนไขไว้ในสัมปทานประกอบกิจการประปา ดังต่อไปนี้

5.1 ว่าด้วยลักษณะอายุและการใช้สัมปทาน

¹¹⁶ ข้อ 7 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515

¹¹⁷ ข้อ 7, อ้างแล้ว

ความตามหมวดนี้กำหนดข้อบังคับและเงื่อนไขเกี่ยวกับอายุสัมปทาน ลักษณะการใช้สัมปทาน การปฏิบัติ ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องและผลจากการละลายหรือฝ่าฝืนเงื่อนไขหรือข้อบังคับ ดังนี้

ข้อ 1 ผู้รับสัมปทานมีสิทธิประกอบกิจการประปาและจำหน่ายน้ำประปาได้ ตาม ความในสัมปทานนี้ และข้อบังคับอื่นที่อาจจะออกบังคับใช้ในภายหน้า หรือตามรายละเอียดอื่นที่อาจกำหนดไว้ต่อท้ายสัมปทานนี้ และภายในเขตโครงการที่ได้รับสัมปทานเท่านั้น

ข้อ 2 สัมปทานนี้ออกให้ภายใต้ข้อบังคับของกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบหรือมาตรฐานเพื่อความปลอดภัยต่าง ๆ ที่ใช้ในปัจจุบันและที่จะประกาศใช้ต่อไปในภายหน้าด้วย ซึ่งผู้รับสัมปทานจะ ยกเอาสัมปทานนี้ เป็นข้อยกเว้นมิให้ ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบหรือมาตรฐานเพื่อความปลอดภัยดังกล่าวนี้ ไม่ได้

ข้อ 3 สัมปทานนี้จะโอนไปให้ผู้อื่นมิได้ ถ้าไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้ให้สัมปทานก่อน ซึ่งการ อนุญาตให้โอนนั้น ผู้ให้สัมปทานมีสิทธิกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ตามสมควร เพื่อให้กิจการประปาดำเนินการไปด้วย ความเรียบร้อยและมีการจำหน่ายน้ำประปาตามปกติ

ถ้าผู้รับสัมปทานต้องการจะเลิกประกอบกิจการประปา เพื่อคืนสัมปทาน ผู้รับสัมปทานจะต้องแจ้งเป็น หนังสือให้ผู้ให้สัมปทานทราบ ล่วงหน้า อย่างน้อย 6 เดือน เมื่อ ได้รับอนุญาตให้เลิกกิจการเป็นหนังสือแล้ว จึงจะเลิกกิจการได้ แต่ทั้งนี้จะต้องปฏิบัติตามข้อบังคับในหมวด 5 ด้วย

ข้อ 4 การกำหนดให้อายุสัมปทาน

ผู้ให้สัมปทาน จะกำหนดอายุสัมปทานให้ ผู้รับสัมปทาน แต่ละรายไม่เท่ากัน เนื่องจากผู้รับสัมปทาน แต่ละรายมีกำลังการผลิต น้ำประปาไม่เท่ากัน ซึ่งแยกออกเป็น 3 ประเภท ดังได้กล่าวแล้วในบทก่อนหน้า โดย อายุสัมปทานที่กำหนดให้ตั้งแต่ 5-30 ปี ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของผู้รับสัมปทานแต่ละราย

การกำหนดเงื่อนไขต่อท้ายอายุสัมปทาน

เมื่อผู้ให้สัมปทานได้กำหนดให้อายุสัมปทานเป็นจำนวนปีแล้ว ผู้ให้สัมปทานยังได้ระบุเงื่อนไขการสิ้นสุด สัมปทานต่อท้ายจำนวนปีที่ให้สัมปทานไว้ด้วย ซึ่งแล้วแต่ว่ากรณีตามจำนวนปีหรือกรณีตามเงื่อนไขจะสิ้นสุดลง ก่อนกัน ก็ให้เป็นไปตามนั้น โดยแยกตามกรณีดังต่อไปนี้

(1) กรณีที่พื้นที่อนุญาตให้ประกอบกิจการประปา อยู่ในความรับผิดชอบของ หน่วยงานที่มีอำนาจ หน้าที่ตามกฎหมาย แต่หน่วยงานดังกล่าวยังไม่สามารถให้บริการได้ในขณะที่ได้รับสัมปทานและผู้รับสัมปทานได้ ใช้แหล่งน้ำดิบของตนเองในการผลิตน้ำประปาจะมีเงื่อนไขต่อท้ายอายุสัมปทาน ดังนี้

(1.1) ในเขตของการประปานครหลวงมีเงื่อนไขต่อท้ายอายุสัมปทานว่า “หรือเมื่อการประปานครหลวง เข้าดำเนินการก่อนสิ้นอายุสัมปทาน”

(1.2) ในเขตของการประปาส่วนภูมิภาค มีเงื่อนไขต่อท้ายอายุสัมปทานว่า “หรือเมื่อการประปาส่วน ภูมิภาคเข้าดำเนินการก่อนสิ้นอายุสัมปทาน”

(1.3) ในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีเงื่อนไขต่อท้ายอายุสัมปทานว่า “หรือเมื่อ.....(ชื่อองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น).....เข้าดำเนินการก่อนสิ้นอายุสัมปทาน”

(2) กรณีที่หน่วยงานทำสัญญาให้เอกชนผลิตน้ำประปาเพื่อจำหน่ายให้หน่วยงาน หรือให้เอกชนผลิตน้ำ ประปาเพื่อจำหน่ายให้แก่ประชาชนโดยตรง ในเขตที่หน่วยงานกำหนด จะมีเงื่อนไขต่อท้ายอายุสัมปทาน ตาม กรณี ดังนี้

(2.1) การประปานครหลวง มีเงื่อนไขต่อท้ายอายุสัมปทานว่า “หรือเมื่อสัญญาผลิตน้ำให้การประปา นครหลวงสิ้นสุดลง ”

(2.2) การประปาส่วนภูมิภาค มีเงื่อนไขต่อท้ายอายุสัมปทานว่า “หรือเมื่อสัญญา ผลิตน้ำให้การ ประปาส่วนภูมิภาค สิ้นสุดลง ”

(2.3) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีเงื่อนไขต่อท้ายอายุสัมปทานว่า “หรือเมื่อสัญญาดำเนินการ กิจการประกบกับ... (ซึ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น) สิ้นสุดลง”

(3) กรณีใช้น้ำดิบจากแหล่งน้ำอื่นที่มีใช้ของตนเอง โดยได้รับอนุญาตตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว ระบุ เงื่อนไขต่อท้ายอายุสัมปทานตามกรณีต่อไปนี้

(3.1) ใช้น้ำบาดาล ใช้เงื่อนไขต่อท้ายอายุสัมปทานว่า “หรือเมื่อไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้น้ำบาดาลจาก กรมทรัพยากรน้ำบาดาล”

(3.2) ใช้น้ำดิบจากทางน้ำชลประทาน ใช้เงื่อนไขต่อท้ายอายุสัมปทานว่า “หรือเมื่อกรมชลประทาน ไม่อนุญาตให้ใช้น้ำดิบ”

ทั้ง 3 กรณีดังกล่าว เป็นกรณีพื้นฐานของการกำหนดเงื่อนไขต่อท้ายอายุสัมปทานแต่ยังมีกรณีที่เป็น การผสมระหว่างแต่ละกรณีจาก 3 กรณีหลัก ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะต้องกำหนดเงื่อนไขต่อท้ายอายุสัมปทานโดย การผสมผสานแต่ละกรณีเข้าไป เช่น กรณีผลิตน้ำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ใช้น้ำดิบจากทางน้ำชลประทาน ใช้เงื่อนไขต่อท้ายอายุสัมปทานว่า“หรือเมื่อ.....(ซึ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น)..... เข้าดำเนินการ หรือเมื่อ กรมชลประทานไม่อนุญาตให้ใช้น้ำดิบ” เป็นต้น การกำหนดเงื่อนไขต่อท้ายอายุสัมปทานดังกล่าว ยกตัวอย่าง กรณีตามที่เคยได้รับสัมปทานหรือรับสัมปทานอยู่ในปัจจุบันเท่านั้น ซึ่งหากมีกรณีอื่นเพิ่มเติมที่แตกต่าง ก็ต้อง พิจารณาเงื่อนไขต่อท้ายจำนวนปีที่ให้สัมปทานตามกรณีเป็นราย ๆ ไป

สาเหตุที่ต้องกำหนดเงื่อนไขต่อท้ายอายุสัมปทาน เนื่องจากประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 ได้กำหนดข้อยกเว้น ในกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะว่าด้วยกิจการค้าขายที่เป็นสาธารณูปโภค ก็ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยกิจการนั้นโดยไม่ต้องขออนุญาต หรือได้รับสัมปทานจาก รัฐมนตรี¹¹⁸ ซึ่ง หน่วยงานที่ได้รับการยกเว้น เช่น การประปา นครหลวง การประปาส่วนภูมิภาค องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น อาจทำสัญญาให้เอกชนผลิตน้ำประปาให้หน่วยงาน และเมื่อเอกชนนั้นมาขอรับสัมปทานประกอบกิจการ ประปา จึงต้องกำหนดเงื่อนไขต่อท้ายอายุสัมปทานกำกับไว้อีกชั้นหนึ่ง หากว่าสัญญาระหว่างหน่วยงานดังกล่าว กับเอกชนสิ้นสุดลงก่อนอายุสัมปทานจะหมดลง ก็ให้ สัมปทาน ประกอบกิจการประปา สิ้นสุดลงไปด้วยโดย ปริยาย

ข้อ 5 หากผู้ให้สัมปทานหรือหน่วยงานของรัฐประสงค์จะซื้อกิจการประปา จากผู้รับสัมปทาน เมื่อผู้รับ สัมปทานได้ดำเนินกิจการไปแล้วครึ่งหนึ่งของอายุสัมปทานที่ได้รับ ผู้ให้สัมปทานมีสิทธิโอนคืนสัมปทานเพื่อ การ ดังกล่าวได้ โดยดำเนินการดังนี้

(1) ผู้ให้สัมปทานจะต้องแจ้งให้ผู้รับสัมปทานทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 6 เดือน

(2) ให้หน่วยงานที่ต้องการซื้อและผู้รับสัมปทานตกลงราคาซื้อขายกันเองตามราคาในท้องตลาด

(3) หากตกลงราคากันไม่ได้ ผู้ให้สัมปทานต้องเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติให้ใช้วิธีการ อนุญาตโดยตุลาการในการระงับข้อพิพาท

¹¹⁸ ข้อ 6 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515

ข้อ 6 ผู้ให้สัมปทานมีอำนาจเพิกถอนสัมปทานในระหว่างอายุสัมปทานได้ จากสาเหตุดังต่อไปนี้

(1) เมื่อผู้รับสัมปทานละเลยไม่ก่อสร้างโรงงานและอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่ผู้ให้สัมปทานกำหนดในข้อ 9 และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในข้อ 12 ด้วย

(2) เมื่อผู้รับสัมปทานละเลยไม่จำหน่ายน้ำประปาเกินกว่า 3 วัน ยกเว้นมีเหตุสุดวิสัยที่ทำให้ไม่สามารถจำหน่ายน้ำประปาได้

(3) เมื่อผู้รับสัมปทานไม่ปฏิบัติตาม เงื่อนไขข้อหนึ่งข้อใดในสัมปทานหรือท้ายสัมปทานนี้ แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดในสัมปทานข้อ 7 ด้วย

(4) เมื่อโรงงานทำการประปา อุปกรณ์หรือส่วนสำคัญส่วนหนึ่งส่วนใดของกิจการประปา ถูกยึดโดยคำพิพากษาของศาล

ข้อ 7 การเพิกถอนสัมปทานกรณีผู้รับสัมปทานละเลย ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือข้อบังคับ ข้อหนึ่งข้อใดในสัมปทานนี้ แยกตามกรณี คือ

(1) กรณีที่กำหนดโทษปรับ สามารถดำเนินการได้ดังนี้

(1.1) เมื่อผู้รับสัมปทานฝ่าฝืนข้อบังคับในสัมปทาน ผู้ให้สัมปทานมีอำนาจปรับได้ตามโทษที่กำหนดไว้ แต่ยังไม่สามารถเพิกถอนสัมปทานได้หลังจากสั่งปรับแล้ว

(1.2) หลังถูกสั่งปรับแล้ว หาก ผู้รับสัมปทาน ยังคงฝ่าฝืน ข้อบังคับต่อไป ไม่น้อยกว่า 1 เดือน หรือมากกว่าหรือตามที่ผู้ให้สัมปทานจะเห็นสมควรกำหนดระยะเวลา

(1.3) ผู้ให้สัมปทานได้แจ้งเตือนผู้รับสัมปทานทราบถึงผลเสียของการฝ่าฝืนข้อบังคับในสัมปทานเป็นหนังสือไม่น้อยกว่า 15 วัน

(1.4) ถ้าพ้นจาก 15 วันดังกล่าว นับแต่วันที่ผู้รับสัมปทานควรจะได้รับทราบถึงการแจ้งเตือนนั้น แต่ยังคงฝ่าฝืนข้อบังคับต่อไป ผู้ให้สัมปทานสามารถเพิกถอนสัมปทานได้

(2) กรณีไม่ได้กำหนดโทษปรับ สามารถดำเนินการได้ดังนี้

(2.1) ผู้ให้สัมปทานจะปรับผู้รับสัมปทาน เป็นเงิน 1,000 บาท และปรับเรียงรายวัน วันละ 500 บาท ตลอดเวลาที่ผู้รับสัมปทานได้ฝ่าฝืนข้อบังคับก็ได้

(2.2) หากผู้รับสัมปทานยังคงฝ่าฝืนข้อบังคับต่อไป ไม่น้อยกว่า 1 เดือน หรือมากกว่าหรือตามที่ผู้ให้สัมปทานจะเห็นสมควรกำหนดระยะเวลา

(2.3) ผู้ให้สัมปทานได้แจ้งเตือนผู้รับสัมปทาน ทราบถึงผลเสียของการฝ่าฝืนข้อบังคับสัมปทาน เป็นหนังสือไม่น้อยกว่า 15 วัน

(2.4) ถ้าพ้นจาก 15 วันดังกล่าว นับตั้งแต่วันที่ผู้รับสัมปทานควรจะได้รับทราบการแจ้งเตือนนั้น แต่ยังคงฝ่าฝืนข้อบังคับต่อไป ผู้ให้สัมปทานสามารถเพิกถอนสัมปทานได้

มีข้อยกเว้นสำหรับโทษปรับตามกรณีที่ 2 คือ กรณีที่ระบุไว้ในข้อ 6(2) และ (4) ที่ไม่สามารถสั่งปรับได้ ต้องเพิกถอนสัมปทานสถานเดียว เนื่องจากถือว่าเป็นกรณีที่ร้ายแรงเกินโทษปรับ

ข้อ 8 ในกรณีที่ผู้ให้สัมปทานสั่งปรับ ผู้รับสัมปทาน ฐานละเลยไม่ปฏิบัติตาม เงื่อนไขหรือ ข้อบังคับ ข้อหนึ่งข้อใดในสัมปทานนี้ ผู้รับสัมปทานจะต้องนำเงินมาชำระภายใน 30 วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง

5.2 กฎข้อบังคับว่าด้วยการก่อสร้างการตั้งโรงงานทำการประปาและเครื่องอุปกรณ์และการเริ่มจำหน่ายน้ำประปา

ความตามหมวดนี้กำหนดข้อบังคับและเงื่อนไขเกี่ยวกับการก่อสร้างโรงงานและติดตั้งอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตน้ำประปา รวมทั้งการเริ่มจำหน่ายน้ำประปาและบทลงโทษกรณีผิดเงื่อนไขสัมปทาน ดังนี้

ข้อ 9 ผู้รับสัมปทานจะต้องก่อสร้างโรงงานทำการประปาและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดในข้อ 1 รวมทั้งการจัดให้มีท่อสาธารณะตามถนนซึ่งกำหนดไว้ในข้อ 17 ด้วย โดยดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด นับตั้งแต่วันลงนามในสัมปทานนี้

ก่อนการก่อสร้างดังกล่าว ผู้รับสัมปทานจะต้องเสนอแผนและรายการก่อสร้าง เพื่อขออนุมัติต่ออธิบดีกรมทรัพยากรน้ำก่อน เมื่อได้รับอนุมัติแล้วจึงจะดำเนินการก่อสร้างได้ โดยสิ่งที่จะต้องเสนอประกอบด้วย

- (1) แผนผังการก่อสร้าง การตั้งโรงงานทำการประปาและเครื่องอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- (2) รายการและแผนที่แสดงที่ตั้งโรงงานทำการประปา
- (3) แผนผังแสดงการขุดดินฝังท่อเอกจำหน่ายน้ำประปา
- (4) วิธีติดตั้งเพื่อความสะดวกและความปลอดภัยของคนงาน

ข้อ 10 หากผู้รับสัมปทานจะทำการก่อสร้าง หรือจัดตั้งโรงงานและเครื่องอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับ ระบบประปาในเขตทางหรือที่สาธารณะ ผู้รับสัมปทานจะต้องขออนุญาตก่อสร้างและเสนอวิธีการจัดทำที่คำนึงถึงความปลอดภัยและความสะดวกของประชาชน ต่อหัวหน้าส่วนราชการผู้รับผิดชอบพื้นที่ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วแต่กรณี เมื่อได้รับอนุมัติเป็นหนังสือแล้ว จึงจะเริ่มทำการก่อสร้างได้ และหากมีข้อสั่งการใดจากหัวหน้าส่วนราชการผู้รับผิดชอบพื้นที่ ดังกล่าว ผู้รับสัมปทานจะต้องปฏิบัติตาม

ข้อ 11 ก่อนเริ่มทำการจำหน่ายน้ำประปา ผู้รับสัมปทานต้องดำเนินการ ดังนี้

(1) แจ้งให้อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำส่งเจ้าพนักงานออกไปตรวจโรงงานทำการประปาและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง

(2) เมื่อได้รับอนุมัติเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำแล้ว จึงจะเริ่มจำหน่ายน้ำประปาได้ ถ้าอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำเห็นว่า โรงงานหรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตน้ำประปายังมีส่วนที่บกพร่องเล็กน้อยและสามารถแก้ไขได้ในเวลาไม่ช้า อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำอาจอนุมัติให้จำหน่ายน้ำพร้อมกับแจ้งให้ผู้รับสัมปทานแก้ไขภายในเวลาที่กำหนดได้

ถ้าผู้รับสัมปทานมิได้แก้ไขส่วนที่บกพร่องนั้น จนพ้นระยะเวลาที่อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำกำหนด ก็ถือว่าผู้รับสัมปทานละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น

ข้อ 12 ถ้าผู้รับสัมปทานไม่ก่อสร้างและตั้งโรงงานทำการประปาและอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนดตามที่กำหนดในสัมปทานข้อ 9 ผู้ให้สัมปทานมีอำนาจกระทำการดังต่อไปนี้

(1) ถ้าการละเลยนั้น เกิดจากเหตุสุดวิสัยหรือเกิดความล่าช้าเพราะการขออนุมัติต่างๆ ตามสัมปทานข้อ 9, 10 หรือ 11 ผู้ให้สัมปทานจะขยายระยะเวลาตามที่กำหนดในข้อ 9 ให้ตามสมควร

(2) ถ้าการละเลยนั้นเนื่องสาเหตุที่ทำให้ผู้รับสัมปทานไม่สามารถเริ่มการจำหน่ายน้ำประปาได้ ในพื้นที่เพียงเล็กน้อยของพื้นที่การจำหน่ายน้ำประปาทั้งหมด เช่น การวางท่ออีกเล็กน้อยไม่ทันกำหนด หรือจะเริ่มทำ

การจำหน่ายน้ำประปาภายในเขตสัมปทานได้ทั้งหมดภายในระยะเวลาไม่เกินที่กำหนด นับแต่เวลาที่กำหนดให้
ในข้อ 9 สิ้นสุดลง ผู้ให้สัมปทานจะปรับผู้รับสัมปทานวันละ 500 บาท ตลอดเวลาที่ไม่ได้กระทำการนั้นก็

(3) ในกรณีอื่น ผู้ให้สัมปทานมีสิทธิเพิกถอนสัมปทานได้

5.3 กฎข้อบังคับว่าด้วยการบำรุงรักษาและกิจการที่ทันสมัย

ความตามหมวดนี้กำหนดเงื่อนไขและข้อบังคับเกี่ยวกับการดูแล บำรุงรักษา เครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ
ที่ผู้รับสัมปทานใช้ผลิตน้ำประปา เพื่อความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้รับสัมปทาน ลูกจ้างหรือคนงาน
รวมทั้งประชาชนทั่วไป ดังนี้

ข้อ 13 ผู้รับสัมปทานจะต้องดูแลรักษาโรงงาน ทำการประปา และเครื่องอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจการ
ให้สามารถใช้งานได้ดีอยู่เสมอ ปลอดภัยต่อลูกจ้างและคนงานของผู้รับสัมปทานหรือสาธารณชน

ถ้ามีอุปกรณ์ใดในโรงงานทำการประปาใช้งานได้ไม่ดีหรือไม่ปลอดภัย ผู้ให้สัมปทานมีอำนาจดังนี้

(1) สั่งให้ผู้รับสัมปทานซ่อมแซมตามรายการและเวลาที่ผู้ให้สัมปทานกำหนด

(2) ถ้าผู้รับสัมปทานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งภายในเวลาที่กำหนด ผู้ให้สัมปทานจะปรับเป็นเงินไม่เกิน 1,000
บาท และปรับเรียงรายวันอีกวันละ 500 บาท ตลอดเวลาที่ผู้รับสัมปทานมิได้ปฏิบัติตามคำสั่งก็ได้

ถ้าสภาพของโรงงาน ทำการประปา และเครื่องอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องไม่เป็นที่ปลอดภัย แก่ชีวิตลูกจ้างหรือ
คนงานของผู้รับสัมปทาน หรือสาธารณชน ให้อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำมีอำนาจสั่งให้ผู้รับสัมปทานหยุดการ
เดินเครื่องจนกว่าผู้รับสัมปทานจะได้ซ่อมแซมให้มีความปลอดภัยตามเดิม

ข้อ 14 ถ้าผู้รับสัมปทานจะซ่อมแซมหรือเปลี่ยนแปลงสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งอย่างใดของโรงงานทำการประปา
หรือเครื่องอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง จะต้องได้รับความเห็นชอบเป็นหนังสือจากผู้ให้สัมปทานก่อนจึงจะดำเนินการได้
รวมถึงข้อบังคับซึ่งผู้ให้สัมปทานจะได้ออกเป็นคราว ๆ ไป เกี่ยวกับการให้ความเห็นชอบต่อเรื่องดังกล่าวจากผู้ให้
สัมปทาน

กรณีที่ผู้รับสัมปทานต้องการวางท่อเอกส่งและจำหน่ายน้ำประปาเพิ่มเติมภายในเขตสัมปทานที่กำหนด
ไว้ในท้ายสัมปทานนี้ สามารถกระทำได้โดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้าก็ได้ แต่จะต้องเสนอแผนผังแสดงการวางท่อเอก
ส่วนที่เพิ่มขึ้นนั้นต่ออธิบดีกรมทรัพยากรน้ำภายหลัง ไม่น้อยกว่า 1 เดือน ก่อนวันเริ่มจำหน่ายน้ำประปาตามท่อ
เอกที่เพิ่มขึ้น โดยต้องปฏิบัติตามข้อ 10 ด้วย

ถ้าอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ เห็นว่าควรให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงการเพิ่มท่อเอกดังกล่าวนั้น ก็มีอำนาจแจ้งเป็น
หนังสือให้ผู้รับสัมปทานแก้ไขเสียก่อนภายในระยะเวลาที่กำหนดได้

ข้อ 15 ผู้รับสัมปทานต้องเปลี่ยนแปลงโรงงานและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องในกรณี ดังต่อไปนี้

(1) ถ้าเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตน้ำประปาไม่สามารถผลิตได้เพียงพอกับความ
ต้องการใช้น้ำในเขตสัมปทาน ผู้ให้สัมปทานมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้ผู้รับสัมปทานเพิ่มกำลังการจ่ายน้ำภายใน
เวลาอันสมควร แต่ต้องไม่น้อยกว่า 8 เดือน

ถ้าผู้รับสัมปทานทราบคำสั่งแล้วไม่ปฏิบัติตามภายในกำหนด และผู้ให้สัมปทานเห็นว่าไม่มีเหตุอันควร
ที่จะเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้น ผู้ให้สัมปทานจะปรับผู้รับสัมปทาน เป็นเงินวันละ 500 บาท จนกว่าผู้รับสัมปทานจะ
ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นก็

(2) ถ้ารัฐบาลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความประสงค์จะ ก่อสร้างหรือขยายทางหรือที่ สาธารณะใด ๆ และร้องขอให้ผู้รับสัมปทานย้ายอุปกรณ์ ซึ่งกีดขวางการก่อสร้างดังกล่าว ผู้รับสัมปทานต้องย้าย ออกโดยไม่สามารถคิดค่าทดแทนได้

(3) ถ้าเอกชนใดร้องขอต่อรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ผู้รับสัมปทานย้ายอุปกรณ์ซึ่ง กีดขวางทางเข้าบ้านหรือที่ดินของเอกชน ไม่ว่าทางนั้นจะมีอยู่ก่อนแล้วหรือได้สร้างขึ้นภายหลังการติดตั้ง อุปกรณ์ของผู้รับสัมปทาน ผู้รับสัมปทานต้องย้ายออกโดยไม่สามารถคิดค่าทดแทนได้

(4) ถ้ารัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้องขอให้ผู้รับสัมปทานวางท่อเอกเพิ่มเติมในทางหรือที่ สาธารณะ ซึ่งอยู่ในเขตสัมปทาน แต่ท่อดังกล่าวมีไว้กำหนดไว้ในสัมปทาน นี้ ผู้รับสัมปทานต้องปฏิบัติตาม คำสั่งนั้นและรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายในการวางท่อเอกที่ร้องขอนั้นให้แก่ผู้รับ สัมปทานในราคาเท่าทุน

5.4 ข้อบังคับว่าด้วยการดำเนินกิจการ

ความตามหมวดนี้กำหนดข้อบังคับและเงื่อนไขเกี่ยวกับสิ่งซึ่งผู้รับสัมปทานต้องปฏิบัติเมื่อเป็น ผู้จำหน่าย น้ำประปา การบริการสาธารณะ มาตรฐานน้ำ อัตราค่าน้ำประปา การเสนอรายงาน การ จัดการเกี่ยวกับเงินทุน ผู้ตรวจบัญชีและการจัดการที่เกี่ยวกับความปลอดภัยของโรงงานผลิตน้ำประปาและอุปกรณ์เกี่ยวข้อง ดังนี้

ข้อ 16 ผู้รับสัมปทานต้องจำหน่ายน้ำประปาให้แก่บุคคลผู้ขอใช้น้ำประปาภายในเขตสัมปทาน และต้อง วางท่อจำหน่ายน้ำ ประปาให้ถึงเขตบ้านของผู้ขอโดยไม่คิดมูลค่า แต่สามารถเรียกเรื่องค่าวางท่อเฉพาะ ส่วนที่ต่อ เข้าบ้านได้ ซึ่งต้องกำหนดระยะทางให้ชัดเจน

ข้อ 17 ผู้รับสัมปทานต้องจำหน่ายน้ำประปา และต้องจัดให้มีท่อสาธารณะ ตามถนนในเขตสัมปทาน ซึ่งได้วางท่อเอกไปแล้ว ต้องซ่อมแซมให้คงดีอยู่เสมอ โดยไม่คิดค่า ท่อสาธารณะที่ติดตั้งขึ้นต้องให้ประชาชนรับ น้ำประปาได้ตลอดเวลา จะเก็บหรือไม่เก็บเงินก็ตาม

จำนวนท่อสาธารณะดังกล่าว ผู้ให้สัมปทานจะขอเพิ่มจำนวนท่อได้ทุก 1 ปี ตามส่วนของจำนวนน้ำที่ขาย ได้ โดยถือจำนวนท่อสาธารณะตามที่กำหนดครั้งแรกและจำนวนเงินที่ขายน้ำประปาได้ในปีแรกและปีต่อ ๆ ไป เป็นเกณฑ์ คำนวณ เมื่อผู้รับสัมปทานจำหน่ายน้ำประปาได้น้อยลง ก็มีสิทธิที่จะขอลดจำนวนท่อสาธารณะได้ โดยวิธีเดียวกัน

ผู้รับสัมปทานต้องจัดให้มีท่อสำหรับใช้ดับเพลิงได้ ตามที่ผู้ให้สัมปทานจะสั่งให้มีตามความจำเป็น ณ ที่ ซึ่งมีท่อเอกอยู่แล้ว และต้องไม่คิดค่าน้ำประปาที่ใช้ดับเพลิง หรือทดลอง หรือซ้อมดับเพลิง

ถ้าท่อสาธารณะหรือท่อสำหรับใช้ดับเพลิงชำรุดและอยู่ในสภาพที่ใช้การไม่ได้ทันที เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้แจ้งให้ทราบเป็นหนังสือแล้ว ผู้รับสัมปทานจะต้องซ่อมให้ใช้การ ได้ดีภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่ วันที่ส่งหนังสือแจ้ง ถ้าผู้รับสัมปทาน ละเลยไม่ปฏิบัติตาม ผู้ให้สัมปทานจะปรับ เป็นเงินวันละ 500 บาท ต่อ 1 ท่อ ที่ชำรุดก็ได้

ข้อ 18 ถ้าผู้ให้สัมปทานมิได้วางวิธีกำหนดปริมาณและอัตราค่าน้ำไว้เป็นอย่างอื่น ผู้รับสัมปทานต้อง ติดตั้งมาตรวัดน้ำที่มีหน่วยเป็นเป็นลูกบาศก์เมตร และเป็นหน้าที่ของผู้รับสัมปทาน ที่จะต้องรักษามาตรวัดน้ำที่ ติดตั้งนั้นให้เดินถูกต้องอยู่เสมอ ซึ่งมาตรวัดน้ำต้องไม่เดินเร็วหรือช้าไปกว่า 3 ใน 100

ข้อ 19 ผู้รับสัมปทานจะต้องจำหน่ายน้ำประปาทุกวัน ตลอด 24 ชั่วโมง ถ้าจะหยุดการจำหน่ายน้ำประปาในเวลาหนึ่งเวลาใดต้องแจ้งให้ผู้ใช้ น้ำทราบล่วงหน้าตามสมควร

ถ้าผู้รับสัมปทานไม่จำหน่ายน้ำในวันหนึ่งวันใดหรือหลายวัน ยกเว้นกรณีมีเหตุสุดวิสัยตามความในข้อ 14 ผู้ให้สัมปทานมีอำนาจปรับเป็นเงินวันละ 500 บาท แต่กรณีนี้จะปรับตามข้อ 17 ที่เกี่ยวกับความชำรุดของท่ออีกไม่ได้

ข้อ 20 อัตราค่าน้ำประปาและค่ารักษามาตรวัดน้ำ ผู้ให้สัมปทานจะกำหนดไว้ในสัมปทาน ซึ่งแต่ละรายอาจไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับต้นทุนในการผลิตน้ำของแต่ละโครงการ แต่ต้องเป็นราคาที่มีความเหมาะสมและยุติธรรมต่อประชาชน

ข้อ 21 เกณฑ์การเปลี่ยนแปลงอัตราค่าน้ำประปา

(1) กรณีค่าใช้จ่ายในการผลิตน้ำประปาเพิ่มขึ้นผู้รับสัมปทานสามารถขอปรับเพิ่มค่าน้ำประปาได้ ตามส่วนมากและน้อยของต้นทุนที่เพิ่มขึ้นแต่จะต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้ให้สัมปทานก่อนจึงจะดำเนินการได้

(2) เมื่อพ้น 3 ปี นับแต่วันที่ลงนามในสัมปทานนี้ หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีได้เป็นผู้ให้บริการน้ำประปาแก่ประชาชนในเขตสัมปทาน แต่ได้ร้องขอหรือผู้ใช้ น้ำร้องขอให้เปลี่ยนอัตราหรือวิธีคิดค่าน้ำ ประปา ถ้าผู้ให้สัมปทาน พิจารณาแล้วเห็นสมควรว่าพฤติการณ์อันเป็นบรรทัดฐานที่ใช้กำหนดอัตราค่าน้ำประปาที่ใช้อยู่ นั้นได้เปลี่ยนแปลงไป ก็มีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้เปลี่ยนแปลงอัตราหรือวิธีคิดค่าน้ำประปาใหม่ได้ ตามที่ผู้ให้สัมปทานจะเห็นเป็นการยุติธรรมและสมควร ซึ่งผู้รับสัมปทานต้องปฏิบัติตาม

ในกรณีที่ผู้รับสัมปทานต้องการลดอัตราค่าน้ำประปา ก็มีสิทธิลดได้ไม่ว่าเวลาใด แต่ต้องแจ้งให้ผู้รับสัมปทานทราบล่วงหน้า 15 วัน

ข้อ 22 ผู้รับสัมปทานต้องจัดให้มีเครื่องแบบหรือติดเครื่องหมายสำหรับลูกจ้างหรือคนงานของผู้รับสัมปทาน ที่มีหน้าที่เข้าไปในบ้านเรือนหรือสถานที่ของบุคคล เพื่อให้เป็นที่สังเกตได้ง่าย

ข้อ 23 เมื่อเปิดจำหน่ายน้ำแล้ว ผู้รับสัมปทานจะต้องส่งรายงานการประปาประจำวันหรือประจำเดือนตามแบบที่แนบท้ายสัมปทานนี้ หรือจะกำหนดขึ้นในภายหลังด้วย

เมื่อเกิดอุบัติเหตุ เช่น การระเบิด อัคคีภัย การบาดเจ็บหรือเสียชีวิตอันเนื่องมาจากการประกอบกิจการประปา ซึ่งผู้รับสัมปทานจะต้องรายงานให้กรมทรัพยากรน้ำทราบโดยเร็วที่สุด หากไม่แจ้งให้กรมทรัพยากรน้ำทราบถึงเหตุการณ์ดังกล่าว ผู้ให้สัมปทานอาจปรับเป็นเงินครั้งละไม่เกิน 1,000 บาท

ข้อ 24 ผู้รับสัมปทานต้องเสนอรายงานประจำปีต่อผู้ให้สัมปทานไม่เกินวันที่ 31 มีนาคม ของทุกปี เพื่อแสดงกิจการของตนอันได้กระทำในปีที่ผ่านมา เพื่อลงไว้ในบัญชีต่อท้ายสัมปทานนี้ หรือในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงทางบัญชี ผู้รับสัมปทานจะต้องรายงานให้ผู้ให้สัมปทานทราบ ภายใน 1 เดือน นับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง

รายงานแสดงกิจการของผู้รับสัมปทาน ในบัญชีต่อท้ายสัมปทาน อย่างน้อยต้องประกอบด้วย

(1) จำนวนหน่วยน้ำประปา คิดเป็นหน่วยลูกบาศก์เมตรของปีที่รายงาน

(2) บัญชีแสดงฐานะการเงินและงบการเงินตามมาตรฐานการบัญชีที่กำหนดไว้ในกฎหมายการบัญชี

การจัดทำบัญชีตามที่กฎหมายกำหนด¹¹⁹ มีดังนี้

¹¹⁹ มาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543

(1) ให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี และต้องจัดให้มีการทำบัญชีสำหรับการประกอบธุรกิจของตนให้มีรายละเอียด หลักเกณฑ์และวิธีการตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายนี้

(2) ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีประกอบธุรกิจเป็นประจามีสาขาหลายแห่งแยกจากกัน ให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการธุรกิจในสถานที่นั้นเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี หากผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเป็นกิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร ให้บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของกิจการนั้นเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

การเริ่มต้นของวันทำบัญชีตามกฎหมาย¹²⁰ มีดังนี้

(1) ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด ให้เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดนั้น ได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย

(2) นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย ให้เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศนั้นได้เริ่มต้นประกอบธุรกิจในประเทศไทย

(3) กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร ให้เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่กิจการร่วมค่านั้นได้เริ่มต้นประกอบกิจการ

(4) สถานที่ประกอบธุรกิจเป็นประจามีสาขาให้เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่สถานที่ประกอบธุรกิจเป็นประจำแต่ละสาขานั้นเริ่มต้นประกอบกิจการ

การปิดบัญชีในรอบปี¹²¹

ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องปิดบัญชีครั้งแรกภายในสิบสองเดือนนับแต่วันเริ่มทำบัญชีและปิดบัญชีในรอบสิบสองเดือนนับแต่วันปิดบัญชีครั้งก่อน เว้นแต่

(1) เมื่อได้รับอนุญาตจากสรรพากรใหญ่บัญชีหรือสรรพากรบัญชีให้เปลี่ยนรอบปีบัญชีแล้วอาจปิดบัญชีก่อนครบรอบสิบสองเดือนได้

(2) ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีประกอบธุรกิจเป็นประจามีสาขาหลายแห่งแยกจากกัน ให้ปิดบัญชีพร้อมกับสำนักงานใหญ่

การจัดทำบัญชีของบริษัทมหาชนจำกัด

(1) บริษัทต้องจัดให้มีการทำและเก็บรักษาบัญชี ตลอดจนการสอบบัญชีตามกฎหมายการบัญชี¹²²

¹²⁰ มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543

¹²¹ มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543

¹²² มาตรา 109 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

(2) บริษัทต้องจัดทำงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุน อย่างน้อยครั้งหนึ่งในรอบสิบสองเดือนอันเป็นรอบปีบัญชีของบริษัทนั้น งบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนต้องมีรายการ และความหมายของรายการตามที่กำหนดในกฎกระทรวง¹²³

(3) ในกรณีที่บริษัทยังมีได้รับชำระเงินค่าหุ้นเต็มจำนวนหุ้นที่จดทะเบียนไว้ บริษัทต้องแสดงให้เห็นชัดเจนว่ามีหุ้นและจำนวนหุ้นจดทะเบียนเท่าใด หุ้นที่ออกจำหน่ายและได้รับชำระแล้วคิดเป็นเงินเท่าใดในเอกสารของบริษัท ได้แก่ งบดุลและเอกสารอื่นที่มีการแสดงฐานะการเงิน¹²⁴

ข้อ 25 การจ่ายเงินปันผลหากกำไรสุทธิ จะกระทำได้เมื่อได้กันสำรองตามกฎหมายไว้ร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิประจำปีแล้ว ส่วนกำไรที่เหลือภายหลังการจ่ายปันผลให้โอนไปบัญชีกำไรสะสมที่ยังไม่ได้จัดสรร

การจ่ายเงินปันผล กฎหมายบัญญัติไว้ดังนี้

(1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(1.1) การจ่ายเงินปันผลต้องจ่ายตามสัดส่วนของผู้ถือหุ้นที่จ่ายค่าหุ้นแล้ว ยกเว้นได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น¹²⁵

(1.2) กำหนดให้การอนุญาตจ่ายเงินปันผลสามารถกระทำได้โดยมติของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น และให้จ่ายจากเงินกำไรเท่านั้น หากขาดทุนอยู่ไม่สามารถปัน ผลได้ และถ้ามีกำไรมากพอก็อาจปันผลระหว่างปีก็ได้¹²⁶

(1.3) กำหนดให้ทุกครั้งที่ยจ่ายเงินปันผล บริษัทจะต้องส่งเงินเข้ากองทุนสำรอง อย่างน้อยร้อยละ 5 ของกำไรทั้งหมด จนกว่ากองทุนสำรองนี้จะมีครบร้อยละ 10 ของทุนจดทะเบียน และถ้าบริษัทได้ขายหุ้นเกินราคาที่กำหนดไว้ในใบหุ้น ก็ให้เอาเงินที่ขายได้ส่วนที่เกินนี้ไปเข้ากองทุนสำรองด้วยจนกว่าจะครบร้อยละ 10 ของทุนจดทะเบียน¹²⁷

(2) พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

(2.1) กำหนดให้จ่ายเงินปันผลจากเงินกำไรเท่านั้น ถ้ายังขาดทุนห้ามมีการปันผล และให้ปันผลตามสัดส่วนการถือหุ้น อีกทั้งต้องได้รับการอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นก่อน โดยอาจมีการปันผลระหว่างปีได้ หากมีกำไรพอที่จะทำได้ ซึ่งกำหนดให้ปันผลภายใน 1 เดือน หลังจากมีการประชุมลงมติการจ่ายเงินปันผลแล้ว¹²⁸

(2.2) ให้บริษัทแยกระหว่างเงินที่ได้จากการจำหน่ายหุ้นไม่ครบตามที่จดทะเบียนไว้หรือที่บริษัทได้จดทะเบียนเพิ่มหุ้น โดยอาจปันผลร่วมหรือแยกกันก็ได้ตามมติของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น¹²⁹

¹²³ มาตรา 110 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

¹²⁴ มาตรา 111 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

¹²⁵ มาตรา 1200 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

¹²⁶ มาตรา 1201 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

¹²⁷ มาตรา 1202 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

¹²⁸ มาตรา 115 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

¹²⁹ มาตรา 117 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

ข้อ 26 กำไรสะสมที่กั้นไว้เป็นเงินทุนสำรองตามที่กฎหมายกำหนดนั้นให้เก็บไว้เป็นเงินสดโดยฝากประจำไว้ที่ธนาคาร แต่ ถ้ามีเกินกว่า ร้อยละ 10 ของทุนจดทะเบียน ที่ได้ชำระ แล้ว สามารถนำ เงินส่วนเกิน ดังกล่าวไปลงทุนซื้อพันธบัตรหรือตราสารการเงินอื่น เพื่อหาผลประโยชน์ได้ แต่การลงทุนนี้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ให้สัมปทานก่อน

กฎหมายเกี่ยวกับเงินทุนสำรอง มีดังนี้

(1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กำหนดให้ทุกครั้งที่จ่ายปันผลจะต้องจัดสรรเงินเข้ากองทุนสำรองอย่างน้อย ร้อยละ 5 จากผลกำไรของบริษัทในปีนั้น จนกว่าทุนสำรองจะมีครบร้อยละ 10 ของทุนจดทะเบียน หรือมากกว่า นั้นแล้วแต่ข้อบังคับของบริษัท และถ้าบริษัทได้ขายหุ้นเกินกว่าที่กำหนดในใบหุ้น ให้เอาเงินส่วนที่เกินจากการขายหุ้นนี้สมทบเข้าไปในกองทุนสำรองจนกว่าจะครบร้อยละ 10 ของทุนจดทะเบียน¹³⁰

(2) พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

(2.1) กำหนดให้ในกรณีที่บริษัทขายหุ้นเกินกว่าที่กำหนดในใบหุ้น ก็ให้นำเงินส่วนที่เกินนั้น ตั้งเป็นกองทุนสำรองส่วนล้ามูลค่าหุ้นซึ่งแยกต่างหากจากเงินทุนสำรองร้อยละ ๑๐ ของทุนจดทะเบียน¹³¹

(2.2) กำหนดให้บริษัทจัดสรรเงินเข้ากองทุนสำรองไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของกำไรประจำปีทั้งหมดด้วยยอดขาดทุนของปีก่อนถ้ามี จนกว่าทุนสำรองของบริษัทจะมีไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของทุนจดทะเบียนหรือมากกว่านั้นก็ได้¹³²

(2.3) กำหนดให้บริษัทสามารถชดเชยผลขาดทุนของบริษัทได้ด้วยการโอนเงินทุนสำรองเข้าไปได้ โดยให้โอนตามลำดับ คือ ทุนสำรองประเภทอื่น ทุนสำรองร้อยละ 10 ของทุนจดทะเบียนและทุนสำรองส่วนล้ามูลค่าหุ้น ทั้งนี้ต้องได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นก่อน¹³³

ข้อ 27 การตรวจสอบบัญชีของผู้รับสัมปทาน ผู้ตรวจบัญชี (Auditor) จะต้องเป็นผู้สอบบัญชีที่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 และได้รับความเห็นชอบจากอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้ ดังนี้

(1) พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

กำหนดให้บริษัทต้องจัดทำบัญชี เก็บรักษาบัญชีและการตรวจบัญชีตามกฎหมายโดยผู้สอบบัญชีของบริษัท ต้องได้รับการแต่งตั้งจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นสามัญประจำปี และสามารถแต่งตั้งผู้สอบบัญชีคนเดิมได้ รวมทั้งการกำหนดจำนวนเงินค่าสอบบัญชี แต่กฎหมายห้ามมิให้แต่งตั้งผู้สอบบัญชีที่เป็นกรรมการ พนักงาน ลูกจ้างหรือผู้ที่ดำรงตำแหน่งในบริษัท¹³⁴

(2) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

¹³⁰ มาตรา 1202 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

¹³¹ มาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

¹³² มาตรา 116 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

¹³³ มาตรา 119 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

¹³⁴ มาตรา 109, 120 และ 121 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

กำหนดให้ผู้สอบบัญชีอาจเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทก็ได้ แต่ห้ามบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในกิจการงานของบริษัท กรรมการและลูกจ้างของบริษัทที่ยังอยู่ในตำแหน่งของบริษัท โดยผู้สอบบัญชีต้องได้รับแต่งตั้งจากที่ประชุมสามัญผู้ถือหุ้น และจะแต่งตั้งคนเดิมอีกได้ หรือผู้ถือหุ้นไม่น้อยกว่า 5 คน ร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลตั้งผู้สอบบัญชีได้¹³⁵

ข้อ 28 ถ้าผู้ให้สัมปทานเห็นว่าคุณภาพน้ำประปาที่ผลิตมาจำหน่ายแก่ประชาชน ไม่มีคุณภาพตามหลักวิชาการประปา ซึ่งอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อความปลอดภัยของประชาชน ผู้ให้สัมปทานมีสิทธิที่จะ สั่งให้ผู้รับสัมปทานแก้ไขหรือป้องกันตามที่ผู้ให้สัมปทานจะเห็นควร ถ้าผู้รับสัมปทานไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง หรือปฏิบัติการไม่เรียบร้อยและยังไม่เป็นที่พอใจของผู้ให้สัมปทาน ผู้ให้สัมปทานมีสิทธิส่งเจ้าพนักงานไปควบคุมดำเนินการเพื่อแก้ไขได้ โดยคิดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากผู้รับสัมปทานได้ หรือถ้าเห็นเป็นการจำเป็น จะสั่งให้หยุดการจำหน่ายน้ำเสียก็ได้ ตามที่ผู้ให้สัมปทานจะเห็นควร

ผู้รับสัมปทานต้องให้ความร่วมมือต่อเจ้าพนักงานผู้ตรวจการที่ผู้ให้สัมปทานแต่งตั้งเพื่อควบคุมกิจการประปาเข้าดูกิจการประปาได้และต้องให้ความสะดวกอื่น ๆ ทุกประการ ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ดังนี้

(1) ตรวจน้ำประปา และโรงงานทำการประปา และเครื่องอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบว่าคุณภาพน้ำประปามีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคหรือไม่ และเครื่องเหล่านั้นทำงานได้ดี มีความปลอดภัยแก่ผู้ปฏิบัติงานของผู้รับสัมปทานและประชาชนหรือไม่

(2) ตรวจมาตรวัดน้ำทุกเครื่อง เพื่อทราบว่า ได้รับอนุญาตให้มีหรือให้ใช้โดยถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่

(3) ตรวจสอบบัญชีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจการประปาของผู้รับสัมปทาน

(4) สอบถามผู้รับสัมปทานหรือลูกจ้าง เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการประกอบกิจการประปา

ผู้รับสัมปทานจะต้องทำความตกลงกับผู้ใช้น้ำให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจการของผู้ให้สัมปทานสามารถเข้าไปตรวจสอบได้ทุกเมื่อในเวลาอันสมควรเพื่อความปลอดภัย

ข้อ 29 ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือความมั่นคงภายใน อันมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน หรือเมื่อผู้รับสัมปทานบอกเลิก การประกอบกิจการประปา รัฐบาล มีอำนาจเข้าครอบครองกิจการประปาทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสั่งการของรัฐบาล จะสั่งให้หยุดการใช้เครื่องทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้

ถ้ารัฐบาลหมดความจำเป็นที่จะครอบครอง หรือควบคุมกิจการดังกล่าว ผู้รับสัมปทานจะต้องรับ คืนพื้นที่โดยไม่มีสิทธิโต้แย้ง

5.5 ว่าด้วยสัมปทานสินอายุและการเพิกถอนสัมปทาน

ความตามหมวดนี้กำหนดข้อบังคับและเงื่อนไข เกี่ยวกับการสิ้นสุดสัมปทานและการเพิกถอนสัมปทาน ดังนี้

ข้อ 30 เมื่อสัมปทานสินอายุหรือถูกเพิกถอน หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องมีสิทธิที่จะซื้อหรือไม่ซื้อกิจการประปาทั้งหมดจากผู้รับสัมปทาน ถ้าประสงค์จะซื้อให้ปฏิบัติตามเงื่อนไข ดังนี้

¹³⁵ มาตรา 1208 1209 และ 1212 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(1) ถ้าซื้อเมื่อสัมปทานสิ้นอายุ หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งความจำนงเป็นหนังสือไปยังผู้ให้สัมปทาน และผู้รับสัมปทานทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 6 เดือนก่อนสัมปทานสิ้นอายุ

(2) ถ้าซื้อเมื่อสัมปทานถูกเพิกถอน หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งความจำนงเป็นหนังสือ ไปยังผู้ให้สัมปทาน และผู้รับสัมปทานทราบภายใน 3 เดือน นับแต่วันเพิกถอนสัมปทาน

ถ้าหน่วยงานของรัฐไม่ได้แจ้งความจำนงภายในกำหนดเวลาดังกล่าว หรือแจ้งว่าไม่ซื้อ ผู้รับสัมปทานก็มีสิทธิขายกิจการประปานั้นให้บุคคลอื่นได้ ภายใต้บังคับข้อ 32

ข้อ 31 ถ้าหน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะซื้อและผู้รับสัมปทานมีความประสงค์จะดำเนินกิจการต่อไป ผู้รับสัมปทานจะต้องแจ้งความจำนงเป็นหนังสือให้ผู้รับสัมปทานทราบอย่างน้อย 6 เดือน ก่อนสัมปทานนั้นสิ้นอายุ

ข้อ 32 เมื่อสัมปทานสิ้นอายุหรือถูกเพิกถอน โดยทั้ง 2 ฝ่าย มิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ผู้รับสัมปทานจะต้องรื้อถอนบรรดาโรงเรือน ท่อ หรือเครื่องติดตั้งที่ได้สร้างขึ้นหรือติดตั้งไว้ในที่สาธารณะและต้องปรับสภาพพื้นที่อันเกิดจากรื้อถอนดังกล่าวนั้นให้คงสภาพเดิม ถ้าผู้รับสัมปทานไม่ปฏิบัติตามกรณีดังกล่าว ภายใน 180 วัน นับแต่วันที่สัมปทานนี้สิ้นอายุ หรือวันเพิกถอนสัมปทาน ผู้ให้สัมปทานมีอำนาจเข้าดำเนินการเสียเองได้ โดยผู้รับสัมปทานจะต้องออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งสิ้น

5.6 ว่าด้วยข้อความเบ็ดเตล็ด

ความตามหมวดนี้กำหนดข้อบังคับและเงื่อนไข เกี่ยวกับการปฏิบัติทั่ว ๆ ไป ที่มีได้กำหนดไว้ในหมวดหนึ่งหมวดใด หรือเป็นการขยายรายละเอียดของการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ในหมวดอื่นก่อนหน้า ดังนี้

ข้อ 33 อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ อาจ ออกข้อบังคับเกี่ยวกับ การซื้ออุปกรณ์และสารเคมีสำหรับ กิจการประปาที่อาจเป็นอันตรายโดยจะออกเป็นคราว ๆ ไป ดังนั้น หากผู้รับสัมปทานต้องการจะซื้ออุปกรณ์และสารเคมีที่อาจเป็นอันตราย จะต้องได้รับความเห็นชอบ เป็นหนังสือจากอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ ก่อน จึงจะดำเนินการต่อไปได้

ข้อ 34 ถ้าผู้รับสัมปทานซื้อน้ำประปาจากแหล่งผลิตอื่นมาจำหน่ายในเขตสัมปทาน จะต้องแจ้งผู้ให้สัมปทานทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 15 วัน เมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือแล้วจึงจะดำเนินการได้ และให้คิดราคา ค่าน้ำตามที่กำหนดไว้ในสัมปทาน

กรณีผู้รับสัมปทานนำน้ำประปาไปจำหน่ายนอกเขตสัมปทานนี้ จะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้ให้สัมปทานเช่นกัน

ข้อ 35 ถ้าผู้รับสัมปทานจะออกข้อบังคับใด ๆ เกี่ยวกับการจำหน่ายน้ำ ประปา จะต้องเสนอขอความเห็นชอบจากผู้ให้สัมปทานก่อนจึงจะใช้บังคับได้

ข้อ 36 พนักงานผู้ดูแลระบบประปาของผู้รับสัมปทาน จะต้องศึกษาคุณสมบัติหรือความสามารถ ซึ่งกรมทรัพยากรน้ำ ได้ตรวจสอบแล้วว่ามีความสามารถปฏิบัติการได้ตามหน้าที่

ข้อ 37 ผู้รับสัมปทานจะต้องจัดให้มีเครื่องดับเพลิงชนิดเคลื่อนที่ได้ประจำโรงงานทำการประปา อย่างน้อย 1 เครื่อง ซึ่งสารดับเพลิงต้องไม่นำกระแสไฟฟ้า และจะต้องพร้อมใช้งานได้ทุกเมื่อ

หรือในกรณีพิเศษอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำสามารถสั่งให้มีเครื่องดับเพลิงมากกว่านั้นก็ได้ตามที่เห็นสมควร

ข้อ 38 ผู้รับสัมปทานต้องจ่ายค่าธรรมเนียมในการรับสัมปทาน 2,000 บาท ถ้ามีการโอนสิทธิในสัมปทานให้แก่ผู้อื่นหรือการขยายเขตสัมปทาน จะต้องเสียค่าธรรมเนียมครั้งละ 1,000 บาท

ข้อ 39 ผู้รับสัมปทานจะต้อง ส่งเงินให้แก่ผู้ให้สัมปทานเพื่อเป็น ค่าใช้จ่ายของเจ้าพนักงานผู้ตรวจการของผู้ให้สัมปทานทุกปี เป็นอัตราตายตัวในอัตรา 5 บาท ต่อ 1 ลูกบาศก์เมตร ของปริมาณน้ำที่ได้เต็มกำลังในหนึ่งชั่วโมง แต่เงินจำนวนนี้จะ ต้องชำระไม่น้อยกว่า 50 บาท ต่อหนึ่งปี โดยเริ่มตั้งแต่วันที่เริ่มทำการจำหน่ายน้ำประปา

เงินจำนวนนี้ผู้รับสัมปทานจะต้องชำระล่วงหน้าปีละครั้ง ภายในเดือนธันวาคมของทุกปี

สำหรับในปีแรกผู้รับสัมปทานจะต้องชำระเงินตามส่วน มากน้อยแห่งปี ที่ได้เปิดทำการมาแล้ว โดยให้ชำระภายใน 3 เดือนนับแต่วันที่ได้เริ่มทำการจำหน่ายน้ำประปา หากเวลาที่เปิดทำการยังไม่ถึง 3 เดือน ก็สิ้นปีเสียก่อน ให้ชำระเงินก่อนสิ้นปี

สรุป

การประกอบกิจการประปาสัมปทานอยู่ภายใต้ข้อกำหนดแห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 มีลักษณะ เป็นกฎหมายกลางที่มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภคที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน ซึ่งการประกอบกิจการประปาถือเป็นหนึ่งในกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภคตามกฎหมายดังกล่าว และเป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมทรัพยากรน้ำ ในการทำหน้าที่ควบคุม กำกับ การประกอบกิจการประปาของเอกชน โดยมีกฎหมายลำดับรอง จำนวน 3 ฉบับ ในการดำเนินการที่เกี่ยวกับกิจการประปา คือ

(1) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทานประกอบกิจการประปาเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน พ.ศ. 2554

(2) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการประปา

(3) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดอัตราประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2553

นอกจากกฎหมายทั้งหมดดังกล่าวแล้ว ยังมีข้อบังคับและเงื่อนไขทางปกครองที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดไว้ในสัมปทานประกอบกิจการประปาให้ผู้รับสัมปทาน ถือปฏิบัติเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนผู้รับบริการ เสมือนหนึ่งว่ารัฐเป็นผู้ให้บริการเอง

บรรณานุกรม

การประปานครหลวง, (2553), รายงานความรับผิดชอบต่อสังคมของการประปานครหลวงประจำปี 2553.

การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, เกี่ยวกับบ่อคังกร, [Online] จาก <http://www.ieat.go.th/>,

(สืบค้นเมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2556).

กรมทรัพยากรน้ำ, (2552), ที่ระลึกเนื่องในโอกาสสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเปิด
อาคารกรมทรัพยากรน้ำ วันที่ 12 มิถุนายน 2552, กรุงเทพฯ, อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

กิจบดี ก้องเบญจภูษ(2554), หลักกฎหมายมหาชน พิมพ์ครั้งที่, กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ชาญชัย แสวงศักดิ์, (2552), กฎหมายปกครอง, กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นันทวัฒน์ บรมานันท์, (2546), สัญญาทางปกครอง, วิญญูชน.

ภูริชญา วัฒนรุ่ง, (2542), หลักกฎหมายมหาชน, กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุรพล นิติไกรพจน์, (2555), สัญญาทางปกครอง, กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, (2535, 8 เมษายน), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 169 ตอนที่ 42.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, (2478, 20 มิถุนายน), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52.

ประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2481, (2482, 1 เมษายน), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 56.

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.พ. 2542,

(2542, 17 พฤศจิกายน), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก.

พระราชบัญญัติการประปานครหลวง พ.ศ. 2510, (2510, 15 สิงหาคม), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 84

ตอนที่ 75.

พระราชบัญญัติการประปาส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2522, (2522, 27 กุมภาพันธ์), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 96

ตอนที่ 26 ฉบับพิเศษ.

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542, (2542, 10 ตุลาคม),

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 94 ก.

พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535, (2535, 8 เมษายน), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 43.

พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520, (2520, 28 กรกฎาคม), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 94 ตอนที่ 69

ฉบับพิเศษ.

พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485, (2485, 22 กันยายน), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 59

ตอนที่ 62.

พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540, (2540, 31 ตุลาคม), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 114

ตอนที่ 62 ก.

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535, (2535, 9 เมษายน), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 44.

พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543, (2543, 23 พฤษภาคม), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 117

ตอนที่ 45 ก.

พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537, (2537, 19 กันยายน), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 111

ตอนที่ 40 ก.

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496, (2496, 17 กุมภาพันธ์), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 70 ตอนที่ 14.

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537, (2537, 2 ธันวาคม),

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 111 ตอนที่ 53 ก.

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542, (2542, 29 พฤศจิกายน),
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 120 ก.

พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543, (2543, 12 พฤษภาคม), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 117
ตอนที่ 41 ก.

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545, (2545, 29 เมษายน), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119
ตอนที่ 39 ก.

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58, (2515, 27 มกราคม), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 89 ตอนที่ 15
ฉบับพิเศษ.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2550, (2550, 13 กรกฎาคม),
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนพิเศษ 84 ง.

ระเบียบการประปาส่วนภูมิภาคว่าด้วยการรับรองระบบประปาเอกชน พ.ศ. 2540, (2552, 20 สิงหาคม),
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126 ตอนพิเศษ 118 ง.

ระเบียบการประปาส่วนภูมิภาคว่าด้วยการรับรองระบบประปาเอกชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544, (2552,
20 สิงหาคม), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126 ตอนพิเศษ 118 ง.

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตน้ำบาดาลและความลึกของน้ำบาดาล
พ.ศ. 2554, (2555, 23 มกราคม), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 21 ง.

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทาน
ประกอบกิจการประปาเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน พ.ศ. 2554, (2554,
27 กันยายน), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 128 ตอนพิเศษ 112 ง.

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการ
ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ
กิจการประปา ลงวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2553, (2553, 8 มิถุนายน), ราชกิจจานุเบกษา
เล่ม 127 ตอนพิเศษ 72 ง.

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดแบบบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่
พ.ศ. 2553, (2553, 8 มิถุนายน), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนพิเศษ 72 ง.

ประกาศคณะกรรมการจัดสรรที่ดินกลาง เรื่อง กำหนดนโยบายการจัดสรรที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยและพาณิชย์กรรม
(2544, 29 มิถุนายน), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 118 ตอนพิเศษ 61 ง.

คำสั่งรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ 7/2546 เรื่อง กำหนดวิธีปฏิบัติสำหรับการติดตั้งประปาใหม่หมู่บ้านจัดสรร
2548,
21 เมษายน), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 2548 ตอน 32 ง.

ประกาศกรมอนามัย เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำประปาดื่มได้ พ.ศ. 2553 ลงวันที่ 12 ตุลาคม 2553.
สัญญาสัมปทานประกอบกิจการประปา.

คู่มือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัมปทานประกอบกิจการประปา

ที่ปรึกษา

นางจรรยา ไตรรัตน์
นายเอกรัตน์ อาชีวะ

ผู้อำนวยการสำนักบริหารจัดการน้ำ
ผู้อำนวยการส่วนกิจการประปาสัมปทาน

ผู้จัดทำ

นายเศกสันต์ ยังนิง
นายคณธิป ธีระภคนันท์
นางบุษกร นางงามสำโรง
นายเกรียงศักดิ์ บัวช้าง
นางณปภา พันธุ์แต่งไทย
นางสาวกันติศา นิยม
นายเจริญ ศรีบาลชื่น
นายจักรกฤษ บัวเทศ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
วิศวกรปฏิบัติการ
พนักงานธุรการ ส4
พนักงานธุรการ ส4

หน่วยงาน

ส่วนกิจการประปาสัมปทาน สำนักบริหารจัดการน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

e-mail

www.prapathai.com

สถานที่พิมพ์/ปีที่พิมพ์

บริษัท นกัสรการพิมพ์ (กิตติชัย) จำกัด/2561

**สำนักบริหารจัดการน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**